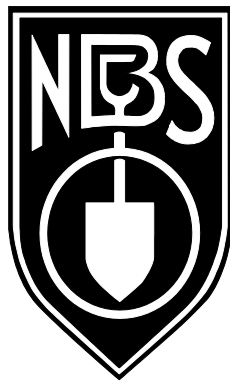

Årsmelding

2017 – 2018

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Oslo, november 2018

1	RAPPORT FRA STYRET	5
2	MEDLEMSKAP	11
2.1	ÆRESMEDLEMMER	11
2.2	MEDLEMSTALL	11
2.3	KONTINGENTSATSER	11
3	TILLITSVALGTE OG ANSATTE	13
3.1	STYRET OG LANDSMØTEVALGTE UTVALG PER 30.06.2018	13
3.2	REPRESENTANTSKAPET	14
3.3	FYLKESLAG	15
3.4	LOKALLAG I NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG	17
3.5	INTERNE UTVALG I NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG	17
3.6	EKSTERNE UTVALG/ARBEIDSGRUPPER 2017-2018	19
3.7	SEKRETARIATET	24
4.	MØTER I ORGANISASJONEN	25
4.1	LANDSMØTET 2017	25
4.1.1	<i>Lovendringsforslag</i>	<i>25</i>
4.1.2	<i>Årsmelding 2016 - 2017</i>	<i>25</i>
4.1.3	<i>Innkomne forslag</i>	<i>26</i>
4.1.4	<i>Resultat av valgene</i>	<i>44</i>
4.2	MØTER I REPRESENTANTSKAPET	45
4.2.1	<i>Representantskapsmøte 2/2017</i>	<i>46</i>
4.2.2	<i>Representantskapsmøte 1/2018</i>	<i>46</i>
4.3	FYLKESLEDERMØTER	46
4.3.1	<i>Fylkesledermøte 1/2018</i>	<i>46</i>
4.3.2	<i>Fylkesledermøte 2/2018</i>	<i>47</i>
4.4	MØTER I STYRET	49
5.	POLITISKE ARBEIDSSOMRÅDER	50
5.1	JORDBRUKSFORHANDLINGENE	50
5.1.1	<i>Innledning</i>	<i>50</i>
5.1.2	<i>Hva forhandler vi om</i>	<i>50</i>
5.1.3	<i>Partenes hovedprioriteringer</i>	<i>57</i>
5.2	OPPFØLGING AV ARBEIDSGRUPPER VEDTATT I JORDBRUKSFORHANDLINGENE	60
5.2.1	<i>Klimatiltak på gårdsnivå</i>	<i>60</i>
5.2.2	<i>Driftsvansketilskudd</i>	<i>61</i>
5.2.3	<i>Velferdsordningene</i>	<i>63</i>
5.2.4	<i>Kvoteordninger for melk</i>	<i>63</i>
5.2.5	<i>Øko-Strategi</i>	<i>64</i>
5.3	NÆRINGSUTVIKLING	64
5.3.1	<i>Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping</i>	<i>64</i>
5.4	ROVVILTPOLITIKK	66
5.5	MATSVINN	69
5.6	ARBEID I FORSKNINGSSTYRENE	71
5.7	ARBEID I MATMERK	72
5.7.1	<i>Styrets virksomhet</i>	<i>73</i>
5.7.2	<i>Arbeid i faggruppene</i>	<i>73</i>
5.8	ARBEID I OMSETNINGSRÅDET	74
5.9	MARKEDSREGULERING	75
5.10	ARBEID MED HMS	76
5.10.1	<i>Forsikringsmøter</i>	<i>76</i>
5.10.2	<i>Markvandring i regi av Gjensidige</i>	<i>76</i>
5.10.3	<i>Nasjonalt samarbeidsforum for HMS i landbruket</i>	<i>76</i>

5.11	UTFORDRINGER I DAGENS DYREHOLD	77
5.11.1	Dyrevelferd	77
5.11.2	Dyresjukdommer.....	77
5.11.3	Deltakelse i KOORIMP.....	78
5.11.4	Strategisk forum dyrevelferd	78
5.12	SENTRALE HØRINGER I PERIODEN	78
5.12.1.	Merkurprogrammet.....	78
5.12.2	Jakttider for ulv innenfor og utenfor ulvesona	79
5.12.3	Forbud mot nydyrking av myr.....	80
5.12.4	Diverse satser i prisutjevningsordningen for mjølk.....	82
5.12.5	Forbud mot flytting av sau mellom buskaper innen Rogaland og innen Agder	82
5.12.6	Forslag til endringer i forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket	83
5.12.7	Endring av forskrift om hold av pelsdyr	83
5.12.8	Forslag til endringer i forskrift – nasjonale satser for tidlig nedsanking av sau	84
5.12.9	Forslag til endring - erstatning for hund drept eller skadet av rovvilt	85
5.13	ARBEID MED KLIMA	85
5.13.1	Tørkesommer 2018.....	85
5.13.2	Teknisk beregningsutvalg for jordbrukets utslipp av klimagasser	87
5.13.3	Klimaforhandlinger	87
6	ORGANISASJON.....	88
6.1	RAPPORT FRA ORGANISASJONSKONSULENT	88
6.1.1	Interne arbeidsgrupper	88
6.1.2	Organisasjonsutvikling.....	88
6.1.3	KIL-midler.....	88
6.2	INFORMASJONSARBEID	89
6.3	INTERNE UTVALG	89
6.3.1	Kvinneutvalget.....	89
6.3.2	Ungdomsutvalget	89
6.3.3	Hagebruksutvalget	90
6.3.4	Utmarksutvalget.....	91
6.3.5	Organisasjonsutvalget.....	91
6.3.6	Rovviltutvalget.....	91
6.3.7	Arbeidsgruppa for mjølk- og storfeproduksjon.....	91
6.3.8	Inn på Tunet-utvalget	92
6.3.9	Politikkutviklingsgruppa	92
6.4	BANK- OG FORSIKRINGSAVTALE	92
6.5	STYRETS ARBEID MED STRATEGI- OG ARBEIDSPÅN	93
6.6	RÅDGIVNING I ØKONOMI, FORSIKRING OG BANK	94
6.7	SOLIDARITETSFONDET FOR SMÅBRUKERE	94
6.8	STUDIEARBEID.....	95
6.9	FAMILIEN LIES LEGAT TIL FREMJE AV SMÅBRUK	95
6.10	SAMARBEIDSAVTALE MED NORSK LANDBRUKSSAMVIRKE	96
6.11	NYTT MEDLEMSREGISTER	99
7	INTERNASJONALT ARBEID	100
7.1	INTERNASJONALT UTVALG.....	100
8	PROSJEKTER	101
8.1	SLIPP OSS TIL – UNGDOM INN I LANDBRUKET	101
8.2	GRØNT SPATAK	103
8.3	LANDBRUKETS ØKOLØFT – FELLES INNSATS FOR ØKT ØKOLOGISK PRODUKSJON I NORGE.....	106
8.4	MATNYTTIG.....	106
9	BONDE- OG SMÅBRUKER	110
10	REGNSKAP FOR LAGET OG AVISA	112

1 Rapport fra styret

Prioriterte hovedområder for Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) i meldingsåret 1. juli 2017 til 30. juni 2018 har vært politikktvikling, jordbruksforhandlingene, rovvilt, klima generelt og tørkekrisa spesielt, organisasjonsarbeid og politisk arbeid overfor regjeringen og Stortinget.

Styret har organisert arbeidet gjennom klare arbeidsfordelinger ved å opprette egne utvalg der flere av organisasjonens tillitsvalgte i tillegg til selve styret deltar, samt en fadderordning der hvert styremedlem har hovedansvar for oppfølging av sine respektive fadderfylker; i hovedsak to fylker per styremedlem.

Styret har i meldingsåret hatt følgende utvalg: Forhandlingsutvalget, Organisasjonsutvalget, Internasjonalt utvalg, Inn på TUNET utvalget, Utmarksutvalget, Frukt- og grønt utvalget (Hagebruksutvalget), Rovviltutvalget, Klimautvalget og Politikktvinkligningsutvalget. I tillegg har styret hovedansvaret mellom landsmøtene innen virkeområdene for de to landsmøteoppnevnte utvalgene: Kvinneutvalget og Ungdomsutvalget. Styret henviser til de ulike utvalgenes spesifikke årsrapporter for mer detaljert informasjon. Samspillet med utvalgene skal ivaretas ved at enkelte styremedlemmer er deltagere (også ledere) i enkelte utvalg. I tillegg har styrets leder deltatt på flere utvalgsmøter. Utvalgene arbeider ut fra mandater gitt av styret.

Jordbruksforhandlingene 2018

Styret utpekte årets forhandlingsutvalg i desember 2017. Dette har bestått av politisk nestleder Elin Bergerud, styremedlem Torbjørn Norland og leder Merete Furuberg.

Styret landet på en overordnet prioritering som fikk tilslutning av fylkeslederne i telefonmøte i februar. Denne behandlingen ble gjort for at styret kunne komme med utspill med forankring i fylkene i god tid foran jordbruksforhandlingene for å skape debatter i media. Vi valgte å bruke emneknaggen #JF18 for alle utlegg på sosiale medier for å kunne ha en samlet oversikt.

Hovedmål for jordbruksforhandlingene 2018 var BRUK AV NORSK JORD

Mål for #JF18 i prioritert rekkefølge:

- Ned med overproduksjon
- Inntektsutjamning
- Økt bærekraftig arealbruk
- Produksjonsmåte

Forberedelsene ble gjennomført slik:

- Studieringer «Foran jordbruksforhandlingene». Fra desember til mars kom 47 besvarelser inn
- En fokusuke per produksjon med grunnlagsmateriale, kronikker, billed- og tekstkampanje på Facebook, redaksjonelt stoff

- Jordbruksforhandlingene var tema på fylkesårsmøter og andre arrangementer
- Fylkesledermøte utarbeidet uttalelse og råd til styret

Styret utarbeidet mandat til forhandlingsutvalget i form av følgende prinsipper:

- Tilskudd fra volum og over til jord
- Stordriftsfordeler skal realiseres i markedet.
- Tilskudd skal ivareta de fellesgodene som markedet ikke ivaretar
- Struktur og tak
- Jord i hevd
- Bærekraftig produksjonsmåte: miljø-klima-økologisk
- Budsjettmidler flyttes fra produksjonsdrivende til produksjonsnøytrale tilskudd
- Fellesskapets midler skal gå til å utføre jordbrukets samfunnsoppdrag
- Jordbruk i hele landet
- Prioritere små og mellomstore bruk/fordeling – prioritere ned store
- Produksjon tilpasset ressursgrunnlaget
- Balanse mellom produksjon og marked
- Holde liv i genmaterialet til eldre raser
- Graset må bli mer verdifullt
- Øke timeforbruket i jordbruket
- Ikke en bonde å miste

En overskrift i avisa Nationen etter jordbruksforhandlingene lyder:
«Fylkesleiarar i Småbrukarlaget føler dei har prega jordbruksavtalen»

En annen forside i Nationen har teksten: «Mjølkbonde Gunnar Haugo har 15 kyr, driv i bratt terreng og er blant vinnarane i årets jordbruksoppgjer».

En tredje forside viste bilde av vinneren, som var kornet, og taperen, som var kyllingen.

Oppsummert oppnådde vi følgende:

- Rekordstor budsjettøkning
- Et nytt strukturtilskudd til kumelk
- Økning av tilskudd til bratt areal

- Økning av tilskudd til seterdrift
- Økning i arealtilskudd for alle planteproduksjoner
- Utnulling av statens økning i bunnfradraget
- Investeringsvirkemidlene som NBS ville
- Økning av organisert beitebruk
- Fjerning av egne midler til utsiktsrydding (Listhaug-tilskuddet endelig borte)
- Tiltak innen markedsbalansering: Samarbeid, investeringsstopp sau, engangspurker

For detaljer vedrørende årets jordbruksoppgjør og forklaringer på stikkord henvises til eget utfyllende kapittel om jordbruksforhandlingene i denne årsmeldinga. Styret mener at NBS fikk gjennomslag for flere saker og er relativt fornøyd med årets jordbruksforhandlinger.

Styret mente, etter en helhetsvurdering, at det var riktig å skrive avtale.

Klima

Det er brukt mye tid på temaet klima i meldingsåret, både gjennom høringer, i ulike partssammensatte utvalg, og arbeidet med tørkesommeren, der NBS har gått i front på mange områder. Se eget kapittel i årsmeldingen for om klima

Strategi- og arbeidsplan 2018

Strategi- og arbeidsplanen 2018 har vært til drøfting i styret ved tre styremøter i meldingsåret: ved nyttårsskiftet og i september. Dette er en naturlig rutine for vedtak og rullering. Det er viktig å utvikle en strategi- arbeidsplan som kan være et realistisk styringsverktøy og med mål det er mulig å realisere. Målsettingene må stå i forhold til tilgjengelige ressurser. Det kommende styret må arbeide videre med forbedringer av strategi- og arbeidsplanen for 2019. Klare prioriteringer er viktig.

Politikerkontakt og alliansebygging

Måltrettet alliansebygging, politikerkontakt på alle nivå, nettverksbygging og deltagelse på ulike arrangement er en viktig del av arbeidet med å få gjennomslag og oppslutning om landbrukspolitikken til NBS. Vårt budskap må gjentas og gjentas overfor politikere, utøvende myndigheter og alliansepartnere. Det har vært møter av uformell og av mer formell karakter, både gjennom fysiske møter, telefoner og gjennom sosiale medier. Deltagelse i Næringskomitéens høringer og Regjeringens kontaktutvalg er blant prioriterte oppgaver. I det siste året har vi et aktivt samarbeid med For Velferdsstaten under ledelse av Mette Nor i Fagforbundet, Nei til EU, LO, Norsk Landbrukssamvirke, samvirkebedriftene, Natur og Ungdom, Norges Bygdekvinnelag, Norsk Landbruksrådgiving, KSL Matmerk og flere andre. Eksternt og internt kommunikasjons- og informasjonsarbeid

Det er brukt mye tid på eksternt kommunikasjons- og informasjonsarbeid. Balansen mellom å formulere budskapet klart nok slik at NBS får plass i media og samtidig ikke bli oppfattet som "useriøs", er en hårfin balansegang. Å opptre synlig, men korrekt, under jordbruksforhandlingene, er en utfordring; det gjelder å bekle rollen best mulig for NBS. Leder har vært flere ganger på TV2 nyhetene, i Dagsrevyen, i debattprogram på radio og TV, samt i Nationen, Klassekampen, Dag og Tid m.fl. Det er etablert kontakter overfor

forbrukermagasiner, helsemagasiner og kulørt ukepresse med håp om å få plass til budskapet vårt.

Hjemmesida har forbedringspotensiale. Målet er at det daglig fylles opp med nytt stoff. NBS har facebookkonto og twitterkonto. Disse brukes, men kan i enda større grad utnyttes mer aktivt. Tillitsvalgt leder har hatt ansvaret for den åpne Facebook-kontoen til NBS. Dette har tatt svært mye tid. Det må for fremtiden vurderes om laget skal bruke midler til en profesjonell informasjonsmedarbeider.

Intern informasjon foregår på epost, pr. sms, gjennom den interne Facebook-sida, gjennom nett.no og avisa Bonde- og Småbruker..

Organisasjonsarbeid

Organisasjonsutvalget har prioritert arbeid med verving og innbetaling av medlemskontingent, gjennom å blant annet å utvikle manus for medlemsringing og vervekampanje i forbindelse med jordbruksforhandlingene, og interne retningslinjer for tillitsvalgte.

Styret mener at det er viktig å prioritere opp organisasjonsarbeidet.

Rovvilt

Styret arbeider mye med rovviltspørsmål. I tillegg til et eget rovviltutvalg, er det opprettet rovviltkontakter i alle landets fylker som gir innspill. Se egen rapport fra utvalget.

Internasjonalt arbeid

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptatt av å bygge allianser også internasjonalt. Småbrukere og bønder over hele verden har mange av de samme utfordringene i kampen for den selveiende og frie bonden, og for retten til å produsere mat til egen befolkning. NBS er medlem av den verdensomspennende småbrukerbevegelsen La Via Campesina (Bondens Vei).

Internasjonalt utvalg arbeider aktivt og godt både med oppfølging og representasjon i internasjonale saker og fora.

Gjennom vårt medlemskap i Norsk Landbrukssamvirke deltar vi i landbrukets EU-utvalg. NBS har bevilget betydelige midler til arbeidet med EU-saken både i egen organisasjon og gjennom kanalisering av midler til Nei til EU.

Det har vært flere møter i regi av Utenriksdepartementet (WTO-utvalget) og i regi av LMD vedrørende mulige bevegelser innen WTO-forhandlingene.

I januar ble styremedlem Marielle Vink de Roos valgt inn i Coordination Committee, (CC), European Coordination la Via Campesina (ECVC). Arbeidet i Internasjonalt Utvalg (IU) og vervet i ECVC gjør at NBS har god tilgang til hva som skjer internasjonalt. Gjennom dette arbeidet har vi også mulighet til å arbeide sammen med våre søsterorganisasjoner i andre land. Det siste året har flere prosjekteter med tema agroøkologi startet og NBS sine medlemmer har fått mulighet å delta i disse nettverk der erfaringsutveksling står sentralt.

Arbeidet med Peasant's Rights er støttet og fulgt.

Kvinnearbeid og likestillingsarbeid

Landsmøtet velger eget Kvinneutvalg, som følger opp likestillingsarbeidet i organisasjonen, støttet av styret. Utvalget har gjennomført 8. mars-arrangement og leder ble forespurt av Nationen om å skrive avisens 8. mars-kronikk.

Politikkutvikling

Norsk Bonde- og Småbrukarlag reviderer med jevne mellomrom politisk plattform og prinsipp-program. Under Landsmøtet i 2015 ble det vedtatt å starte et arbeid som fikk tittelen «Aksjon Ny landbrukspolitikk». Det er gjennomført en rekke åpne møter rundt omkring i landet som har samlet stor deltagelse.

I meldingsåret har NBS arbeidet med konkretisering av politikken gjennom å utarbeide en revidert politisk plattform for en ny og bedre jordbrukspolitikk. Arbeidet med denne reviderte politiske plattformen går omfattende til verks, og vi ser på hva vår politikk skal være framover og hvordan vi skal jobbe for å få gjennomslag. Dette er en diskusjon som krever at vi som organisasjon blir mer målretta og samstemte på hva som er vårt alternativ, og hvordan vi skal få bedre gjennomslag og støtte. Dette krever derfor at arbeidet med politikkutvikling gis stor prioritet og involvering.

Politikkutviklingsgruppa har utviklet et utkast som er grunnlaget for studiearbeid i organisasjonen i løpet av høsten 2018

Revidert politisk plattform skal behandles på landsmøtet 2018.

Styrets vurdering av arbeidet i meldingsåret og fremtidige utfordringer

Det er gryende engasjement for produksjon av mat og matsikkerhet. Imidlertid får vi ikke fullt gjennomslag hos dem som har makta i Norge – foreløpig. Regjeringens mål er å redusere bevilgningen til jordbruket mest mulig. Inntektsvekst i jordbruket skal skje gjennom en forsterket rasjonalisering, bygd på forutsetningen om at stordrift vil gi reduserte enhetskostnader og dermed større inntektsmuligheter for de bøndene som er igjen.

Regjering og Storting må prioritere matsikkerhet og beredskap. Skal man få til det, må matproduksjonen økes på norske ressurser – over hele landet. Det vil koste penger!

Har bøndene makt til å få gjennomslag? Har NBS makt? I allianse med forbrukere? Hvor ligger jordbrukets makt? Jordbruket har stor makt, men den er ikke blitt brukt til å endre kursen, men å forsterke den. Kursendringen starter med premisset økt matsikkerhet istedenfor dagens svekkede matsikkerhet. Dette får konsekvens for produksjonsmåte og spiseseddel.

Styret mener at Norsk Bonde- og Småbrukarlag har alternativet til dagens feilslåtte jordbrukspolitikk. La oss sammen bygge organisasjonen for å få frem politikken og utvikle den til å bli enda bedre! Vi må bli tydeligere på at NBS har og er et aktuelt alternativ!

Meldingsåret har vært et aktivt år for både styret, alle tillitsvalgte for øvrig og våre ansatte. Styret har arbeidet godt sammen – med plass for både ris og de konstruktive tilbakemeldingene om at arbeidet må gjøres enda bedre. Prioritering av saker, dyktige ansatte og engasjerte tillitsvalgte er en forutsetning for å drive organisasjonen fremover. Styret takker et effektivt og positivt sekretariat! Redaktør Leonid Rødsten må trekkes frem for hans uvurderlige innsats med avisa Bonde- og Småbruker.

Merete Furuberg, leder

Elin Bergerud, politisk nestleder

Ragnhild Bergseth Elvestad, organisatorisk nestleder til 22. januar 2018

Kathrine Kinn, organisatorisk nestleder fra 22. januar 2018

Kjell Erik Brandstadmoen

Arne Lofthus

Torbjørn Norland

Marielle Vink de Roos

2 Medlemskap

2.1 Æresmedlemmer

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har oppnevnt 15 æresmedlemmer:

Kari Bay Haugen, fra Oppland, ble æresmedlem i 2015, døde i 2018.

Berge Furre, fra Oslo, ble æresmedlem i 2010, døde i 2016.

Inger Dag, fra Sandefjord i Vestfold, ble æresmedlem i 2006.

Amund Lie, fra Fåvang i Oppland, ble æresmedlem i 1997.

Åge Hovengen, fra Vestre Slidre i Oppland, ble æresmedlem i 1996.

Arne Berge, fra Råde i Østfold, ble æresmedlem i 1991, døde i 2003.

Sigmund Borgan, fra Ås i Akershus, ble æresmedlem i 1987, døde i 2004.

Åsta Holth, fra Solør i Hedmark, ble æresmedlem i 1986, døde i 1999.

Lars Holen, fra Alvdal i Hedmark, ble æresmedlem i 1985, døde i 1994.

Leif Røsåsberget, fra Vestre Toten i Oppland, ble æresmedlem i 1985, døde i 1989.

Gunhild Løvås, fra Stange på Hedmark, ble æresmedlem i 1984, døde i 1996.

Liv Østlie, fra Nes i Akershus, ble æresmedlem i 1983, døde i 1996.

Bjarne Hervik, fra Ryfylke i Rogaland, ble æresmedlem i 1983, døde i 1996.

Ole E. Noem, fra Steinkjer i Nord-Trøndelag, ble æresmedlem i 1983, døde i 1987.

Arne Garborg, ble organisasjonens første æresmedlem, døde i 1924.

2.2 Medlemstall

Norsk Bonde og Småbrukarlag hadde pr 30.06.2017 18 fylkeslag, 208 lokallag og 6693 medlemmer.

Norsk Bonde og Småbrukarlag hadde pr 30.06.2018 18 fylkeslag, 207 lokallag og 6611 medlemmer.

I perioden 01.07.2017 – 30.06.2018 har det kommet til 316 nye medlemmer og det er 398 som har meldt seg ut. 110 av de utmeldte er satt utmeldt fordi de ikke har betalt kontingenten de to siste årene, resten grunngir utmeldingen med høy alder, politiske uenighet og/eller at de har sluttet som bønder.

2.3 Kontingentsatser

Kontingentsatsene for 2018 ble økt i samsvar med prinsippet som landsmøtet vedtok høsten 2013. Bakgrunnen for denne kontingentjusteringen var for å få en tilnærmet balanse mellom inntekter og utgifter. Noen lokal- og fylkeslag har ekstrakontingent som kommer i tillegg til satsene nedenfor.

Satsene for 2016 og 2017:

Kontingenttype	Forklaring	2017	2018
Grunnkontingent	Betales av alle som driver jordbruk under 0,1 årsverk, støtte-medlemmer, ektefeller og medlemmer som ikke driver jordbruk.	890	915
Lav kontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 0,1 og 0,49 årsverk	1800	1855
Mellomkontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 0,50 og 0,99 årsverk.	2920	3010
Høy kontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 1,0 og 1,49 årsverk	4345	4475
Topp kontingent	Betales av alle som driver jordbruk over 1,5 årsverk	5165	5320
Verdiskapningskontingent	Betales av medlemmer som ikke er direkte eller indirekte involvert i primærnæringen, men som direkte eller indirekte har interesse og nytte av å støtte NBS.	1030	1060
Ungdomskontingent	Medlemmer under 30 år uten jordproduksjon.	585	600
Andelslandsbruk	Betales av medlemmer i andelslandbruk	585	600

3 Tillitsvalgte og ansatte

3.1 Styret og landsmøtevalgte utvalg per 30.06.2018

Leder	Ann Merete Furuberg
Politisk nestleder	Elin Bergerud
Organisatorisk nestleder	Kathrine Kinn
Styremedlem	Kjell Erik Brandstadmoen
Styremedlem	Torbjørn Norland
Styremedlem	Arne Lofthus
Styremedlem	Marielle Vink de Roos

Varamedlemmer til styret

1. vara	Kathrine Kinn (Fast i styret)
2. vara	Ragnhild Godal Tunheim
3. vara	Olav Endre Liseter
4. vara	Britt Marthinussen
5. vara	Kristian Ekre

Ordførerskap

Ordfører (møte- og talerett i styret)	Per Anton Nesjan
Varaordfører	Eli Berge Ness

Kvinneutvalget

Leder	Yvonne Tonnaer Christensen
Medlem	Oda Evy Øyen
Vara	Gunni Løvdal Larsen

Ungdomsutvalget

Leder	Kirsti Winnberg
Medlem	Jon Ivar Tofte
Medlem	Guro Sterud Stutlien
Medlem	Øystein Ingarson Elgevasslien
Medlem	Åshild Charlotte Monsø

3.2 Representantskapet

	2017/2018
Ordfører	Per Anton Nesjan
Varaordfører	Eli Berge Ness
Østfold	Reidar Isebakke
Oslo og Akershus	Marius Røer Andresen
Hedmark	Ståle Støen
Oppland	Elin Røhmyr Haugen til 18.03.2018 Svenn Arne Lie fra 18.03.2018 Trond Klaape fra 18.03.2018
Buskerud	Torgny Moen til 18.03.2018 Oddveig P. Moen fra 18.03.2018
Vestfold	Audun Emil Tvedten
Telemark	Kari Tellefsen
Aust-Agder	Kjell Gunnar Blakstad
Vest-Agder	Stina Therese Lorås Hessaa til 20.06.2018 Rune Jansen fra 20.06.2018
Rogaland	Nils Melbøe
Hordaland	Jarle Helland
Sogn og fjordane	Britt Inger Skaar
Møre og Romsdal	Stein Brubæk
Sør-Trøndelag	Knut Sjøvold til 30.04.2018 Steinar Vatne fra 30.04.2018
Nord-Trøndelag	Olav Endre Liseter
Nordland	Astrid Tove Olsen
Troms	Birger Bull
Finnmark	Ola Johansen til 12.03.2018 Jon Nikolaisen fra 12.03.2018
Landbrukssamvirket	Trond Reierstad
Landbrukssamvirket	Trine Hasvang Vaag
Landbrukssamvirket	Anne Jødahl Skuterud
Landbrukssamvirket	Eilif Due
Norsk Sau og Geit	Kjell Erik Berntsen

3.3 Fylkeslag

Østfold Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Reidar Isebakke

Fylkessekretær

Lillian Ørka

Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Marius Røer Andresen

Fylkessekretær

Svein Kåre Eggebø

Hedmark Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Ståle Støen

Fylkessekretær

Ingar Elgvasslien

Oppland Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Svenn Arne Lie til 18.03.2018

Trond Klaape fra 18.03.2018

Fylkessekretær

Annette Jørstad

Buskerud Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Torgny Moen til 18.03.2018

Fylkessekretær

Ketil Jørstad

Vestfold Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Audun Emil Tvedten

Fylkessekretær

Bergljot Styrvold

Telemark Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Kari Tellefsen

Fylkessekretær

Helle K. Gjerde

Aust-Agder Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Kjell Gunnar Blakstad

Fylkessekretær

Kjell Gunnar Eskilt

Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Stina Therese Lorås Hessaa til 20.06.2018

Rune Jansen fra 20.06.2018

Fylkessekretær

May-Brit Borgi Olsen

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Nils Melbøe

Fylkessekretær

Kjell Helland

Hordaland Bonde- og Småbrukarlag

Leder

Jarle Helland

Fylkessekretær

Åse Marie Reisæter

Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag

Leder Brit Inger Skaar
Fylkessekretær Marit Milde

Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag

Leder Stein Brubæk
Fylkessekretær Stein Brubæk til 01.05.2018
Eli Kristin Sæther fra 01.05.2018

Sør-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag

Leder Knut Sjøvold til 30.04.2018
Steinar Vatne fra 30.04.2018
Fylkessekretær Wenche Bringsli Husby

Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag

Leder Olav Endre Liseter
Fylkessekretær Åse Helene Monsø

Nordland Bonde- og Småbrukarlag

Leder Astrid Tove Olsen
Fylkessekretær Lise Hjelmseth til
Kristin Green Johnsen fra

Troms Bonde- og Småbrukarlag

Leder Birger Bull
Fylkessekretær Margrethe Figved

Finnmark Bonde- og Småbrukarlag

Leder Ola Johansen til 12.03.2018
Jon Nikolaisen fra 12.03.2018
Fylkessekretær Margrethe Figved

3.4 Lokallag i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

I Norsk Bonde og Småbrukarlag var det 207 lokallag per 30.06.2018. Disse fordeler seg på fylkene slik:

Fylkeslag	Antall lokallag
Østfold	2
Oslo/Akershus	7
Hedmark	23
Oppland	23
Buskerud	12
Vestfold	1
Telemark	4
Aust-Agder	2
Vest-Agder	7
Rogaland	14
Hordaland	13
Sogn og Fjordane	17
Møre og Romsdal	18
Sør-Trøndelag	13
Nord-Trøndelag	15
Nordland	18
Troms	11
Finnmark	7

I tillegg til lokallagene er det 8 medlemmer som står som direkte medlemmer under landslaget, og det er 15 fylkeslag som til sammen har 259 direktemedlemmer under fylkene.

Endringer i årsmeldingsperioden:

I Østfold BS har lokallaget Tune BS skiftet navn til Søndre Østfold BS.

I Rogaland BS har lokallagene Sandnes BS og Jæren BS slått seg sammen til Sandnes og Jæren BS.

I Troms har Nordreisa BS byttet navn til Nord-Troms BS.

3.5 Interne utvalg i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Forhandlingsutvalget

Leder: Ann Merete Furuberg, Hedmark

Elin Bergerud, Buskerud

Torbjørn Norland, Rogaland

Sakkyndige:

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Johan Warlo, NBS-sekretariatet

Hagebruksutvalget

Leder: Øystein Pugerud, Hordaland
Arne Lofthus, Hordaland
Elisabeth Grønvik, Rogaland

Internasjonalt utvalg

Leder: Stein Brubæk, Møre og Romsdal
Ilona Margarethe Drivdal, Vest-Agder
Jens Erik Furulund, Hedmark
Olav Randen, Buskerud
Marielle Vink de Roos, Nordland

Inn på tunet-utvalget

Leder: Merete Furuberg, Hedmark
Marielle Vink de Roos, Nordland
Britt Marthinussen, Nordland
Oddveig P. Moen, Buskerud

Organisasjonsutvalget

Leder: Kathrine Kinn, Oslo
Ketil Jørstad, Buskerud
Terje Holen, Oppland
Mette Hågensen, NBS-sekretariatet

Rovviltutvalget

Ann Merete Furuberg
Kjell Erik Brandstadmoen
John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Utmarksutvalget

Leder: Vegard Vigdenes, Nord-Trøndelag
Arne Vinje, Telemark
Annette Jørstad, Oppland
Ole Tvette Muriteigen, Oppland
John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Klimautvalget

Elin Bergerud, Buskerud
Arne Lofthus, Hordaland
Thomas Cottis, Hedmark

Sau- og lamutvalget

Leder: Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
Ole Tvette Muriteigen, Oppland
Magnus Tjåland, Rogaland
Tone Våg, Nord-Trøndelag

Arbeidsgruppe for mjølk- og storfeproduksjon

Leder: Torbjørn Norland, Rogaland
 Marielle Vink de Roos, Nordland
 Olav Liseter, Trøndelag
 Per Anton Nesjan, Nordland
 Hilde Mellum, Hedmark
 Einar Meisfjord, Nordland
 Johan Warlo, NBS-Sekretariatet

Politikkutviklingsgruppa

Elin Bergerud
 Kathrine Kinn
 Svern Arne Lie
 Birger Bull
 Arne Lofthus
 Merete Furuberg
 Torbjørn Norland (Vara)

3.6 Eksterne utvalg/arbeidsgrupper 2017-2018Aksjon for velferdsstaten, styret

Ann Merete Furuberg
 Vara: John Petter Løvstad

Arbeidsgruppe driftsvansketilskudd

Anne Merete Furuberg, Hedmark
 John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet
 Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Arbeidsgruppe – klimatiltak på gardsnivå

Ann Merete Furuberg, Hedmark
 Vara: Arne Lofthus, Hordaland

Arbeidsgruppe «Sjømat inn i Nyt Norge»

Arne Lofthus, Hordaland

Bioforsk*Autorisasjonsordningen for handtering og bruk av plantevernmidler*

Johan Warlo, NBS-sekretariatet

Kulturgrupper VIPS-(Varsling innen planteskadegjørere)

Frukt/bær: Øystein Pugerud, Hordaland

Bondens marked, styret

Kirsti Sollid, Troms (2010- 2018)
 Tove Åland, Nordland (2018-)

Budsjettnemnda for jordbruket

Olaf Godli, NBS-sekretariatet (2016-2018)

Elin Bergerud, Buskerud, fra desember 2017

Vara: Ragnhild Bergset Elvestad, Troms (2016-2018)

Ole Nikolai Skulberg, Norsk Felleskjøp/Nortura, fellesrepresentant NBS og NB (2016-2018)

Brexit referansegruppe

Karl Sverre Holdal, Hedmark

Den norske FAO-komité

Stein Brubæk, Møre og Romsdal

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Faglig rådgivende organ for Dovrefjell nasjonalparkstyre

Marit Rolstad, Oppland

Gjensidige*Kontaktutvalget:*

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Olaf Godli, NBS-sekretariat

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Samarbeidsutvalget:

Svein Løken, Oppland

Anne-Lise Aass, Hedmark

John Petter Løvstad, NBS-sekretariat

Innovasjon Norge, klagenemnda for BU- saker

Torbjørn Norland, Rogaland

Jury for den nasjonale kulturlandskapsprisen

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Matmerk*Styret:*

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Valgkomite:

Eli Reistad, Norges Bondelag (fellesrepresentant)

KSLs Arbeidsutvalg:

Knut S vold, Sør-Trøndelag

Faggruppe HMS:

Arne Grue, Hedmark

Faggruppe planteproduksjon: Ivar Slinde, Sogn og Fjordane*Faggruppe husdyrproduksjon:* Olaf Godli, NBS-sekretariatet*Faggruppe Inn på tunet:*

Jon Karlsen, Hedmark + Oddveig P. Moen, Buskerud

Klagenemnd for klager på KSL-revisjoner: Knut S vold, Sør-Trøndelag*Faggruppe KIL:*

Astrid Olsen, Nordland

Mette Hågensen, NBS-sekretariatet

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Mentorordningen i landbruket, referansegruppe

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Kvotordninga for melk – klagenemnda

Bergljot Styrvold, Vestfold

Vara: Per Anton Nesjan, Nordland

Landbrukets brannvernkomite

Reidar Isebakke, Østfold

Fagråd HMS i NLR

Arne Lofthus, Hordaland (2015-)

Olaf Godli, NBS-sekretariatet (2015-)

Landbrukets Økoløft

Styringsgruppa: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Arbeidsutvalget: John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Landkreditts Representantskap

Arne Grue, Hedmark

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Nasjonal jordvernpris

Arne Lofthus, Hordaland

Elin Bergerud, Buskerud

Nei til EU, rådet

Oddvar Vigdenes

Nettverk for GMO-fri mat og fôr

Ole-Jacob Christensen, Oppland

Vara: Bente Florelus, Oslo

Norsk Landbrukssamvirke*Styret*

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Rådgivende utvalg for næringspolitikk

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Landbrukets risikogruppe

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Norsk senter for bygdeforskning/Ruralis, styret

John Petter Løvstad, NBS- sekretariatet (2015-2017)

Ann Merete Furuberg, Hedmark (fra januar 2018)

Norsk Sau- og Geit, representantskapet

Marius Røer Andresen, Akershus

Omsetningsrådet

Ann Merete Furuberg, Hedmark
Vara: Arne Lofthus, Hordaland

Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG), styret

Torbjørn Norland, Rogaland

Produsentutvalget for korn

Johan Warlo, NBS-sekretariatet

Referansegruppe – Handlingsplan for bærekraftig bruk av plantevernmidler

Johan Warlo, NBS-sekretariatet (fra mars 2017)

Referansegruppe – utredning av tilknytningskravet for tilskudd til avløsning ved sjukdom og fødsel mv.

Torbjørn Norland, Rogaland

Regjeringens kontaktutvalg

Ann Merete Furuberg, Hedmark
Olaf Godli, generalsekretær NBS

Reklamasjonsnemnda for såvarer og kraftfôr

Olaf Godli, NBS- sekretariatet

Representantskapet i Forum for internasjonale kvinnespørsmål (FOKUS)

Ilona M. Drivdal, Hedmark

Rådet for dyreetikk

Einar Frogner, Norges Bondelag (fra mai 2015)
Vara: Torbjørn Norland (fra mai 2015)

Rådgivende utvalg for landbruksstatistikk - Statistisk sentralbyrå

Olaf Godli, NBS-sekretariatet
Vara: Svein Løken, Oppland

Selskapet for Norges Vel, representantskapet

John Petter Løvstad, NBS-sekretariat

Sentralt kontaktutvalg for rovdyr

Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Stiftelsen for Landbrukets næringsmiddelforskning*Styret*

Marielle Vink de Roos, Nordland
Personlig vara: Arnstein Røyneberg, Rogaland

Valgkomiteen:

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Styret for forskningsmidler for jordbruk og matindustri

Olaf Godli, NBS-sekretariatet fra 01.01.2017

Vara: Ann Merete Furuberg fra 23.10.2017

Stiftelsen NORSØK, styret

Birte Usland, Vest-Agder (fellesrepresentant NBS og NB)

Personlig varamedlem: Stein Brubæk, Møre og Romsdal

Strategi for økologisk jordbruk*Arbeidsgruppe:*

Kjersti Hoff, Hedmark

Johan Warlo, NBS-sekretariatet

Referansegruppe:

Marielle Vink de Roos, Nordland

Styringsgruppe for utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Teknisk beregningsutvalg for klimagassutfordringene i jordbruket

Thomas Cottis, Hedmark

Vara: Elin Bergerud, Buskerud

Fellesrepresentant: Arne Lofthus, Hordaland

Vara: Anne Thorine Brotke, Norges Bondelag

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Utredning av produksjon på flere grunnkvoter

Torbjørn Norland, Rogaland

Hilde Mellum, Hedmark

Voksenagromomen, referansegruppe

Elin Bergerud, Buskerud

Internasjonale verv

European Coordination La Via Campesina, vara til ICC i La Via Campesina (LVC)

Marielle Vink de Roos, fra mars 2015

3.7 Sekretariatet

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt sekretariat og avisa Bonde og Småbruker.

Adresse: Akersgata 41, 0158 Oslo
Internett: www.smabrukarlaget.no
E-post: post@smabrukarlaget.no
Telefon: 22 00 59 10

Ansatte pr. 30.06. 2018

Olaf Godli, generalsekretær
John Petter Løvstad, assisterende generalsekretær
Johan Warlo, rådgiver
Cathrine Campbell Engelstad, medlemskonsulent (80%)
Romelia Goboy Brataker, økonomikonsulent (100%)
Kristin Lia, kontormedarbeider (85%)
Mette Hågensen, organisasjonskonsulent (80%)
Svein Løken, forsikrings- og skatterådgiver (10 %)
Terje Holen, verveansvarlig (25%)
Leonid Rødsten, Redaktør i Bonde og Småbruker

Ansatte i prosjekter denne perioden:

Slipp oss til, ungdom inn i landbruket

Gaute Eiterjord til 31.12.2017
Torgeir Vestre fra 01.01.2018

Grønt Spatak

Prosjektkoordinator:
Silje Strøm til 31.12.2017
Thea Marie Kvam fra 01.01.2018

Matnyttig

Rebekka Bond, prosjektleder, fra 18.04.2018

4. Møter i organisasjonen

4.1 Landsmøtet 2017

4.1.1 Lovendringsforslag

Innen fristen 4. september 2017 var det kommet inn ett forslag til endringer i vedtektene til Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Forslagsstiller var Folldal BS v/Ståle Støen og gjaldt forslag om at landsmøtet skal velge rovviltutvalg direkte på landsmøtet.

Forslag fra Folldal BS til nytt punkt J i NBS sine lover § 5:

"Ordinært landsmøte skal ta føre seg desse sakene:

J) Val av leiar og fire medlemmar til rovviltutval. I tillegg peikar styret ut éin frå styret. Leiar i utvalet vert valt for eitt år medan medlemmene vert valde for to år. Begge kjønn skal være representerte i utvalet".

Bakgrunn: Bruk av utmarka til beite er under ufattelig sterkt press med sikte på å etablere levedyktige bestander av store rovvilt i stadig større deler av norsk utmark. I følge NIBIO er nå ca 55% av utmarka i Norge prioritert til yngleområde for rovvilt og i tillegg er hele Norge hekkeområde for en totalfreda kongeørn. Så sterke krefter arbeider målretta og langsiktig for å etablere store rovviltstammer i norsk natur at til og med i Stortingsvedtak om bestandsstørrelse for ulv blir overprøvd og satt til side av et udemokratisk statsapparat. Videre ser vi at ulempene med store rovvilttap og rovviltangrep i større grad må dekkes opp av dugnad fra beitebrukere og bygdebefolkninga.

Et lite bidrag til å møte denne situasjonen er å løfte statusen og prioriteringa av rovviltarbeidet i NBS ved å la Landsmøtet velge rovviltutvalget.

MVH Ståle Støen, leder i Folldal BS

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget til vedtektsendring fra Folldal BS.

Avvist mot 10 stemmer.

4.1.2 Årsmelding 2016 - 2017

Landsmøtet hadde ingen spesielle kommentarer til den framlagte årsmeldingen.

Vedtak:

Landsmøtet godkjenner årsmelding for 2016 – 2017

Enstemmig vedtatt.

4.1.3 Innkomne forslag

A Forslag sendt inn før landsmøtet

Forslag nr. 1 Fra Fåberg Bonde- og Småbrukarlag

Allemannsrett og Beiterett og andre interesser i fjell- og utmark

Vi ser det som helt rett og viktig at allemannsretten gir befolkningen i Norge rett til å ferdes fritt i store deler av de norske fjell-, kyst- og utmarksområder, og også høste en del ressurser gratis, til eget bruk og matauk. Samtidig er det viktig at disse rettighetene utøves slik at de både tar hensyn til og samarbeider med de øvrige interessene i utmarksområdene. Dette gjelder turisme, kommersielle idrettsarrangementer, skogsdrift og beitebruk.

Norsk Bonde og Småbrukarlag er en sterk pådriver for å bruke de norske utmarksarealene til matproduksjon, gjennom økt beitebruk med både storfe og sau. Dette er et viktig ledd i en miljø- og klimavennlig matproduksjon. Det er en produksjon som utnytter norske ressurser, og det gir trygghet for økt sjølforsyning på norsk forgrunnlag.

Allemannsretten gir fantastiske muligheter til befolkningen, men den gir også plikter. Det er viktig å definere hva som er innmark og utmark. Dette gir seg ikke alltid selv, og kan i mange tilfeller kreve en skjønnsmessig vurdering.

I de siste årene er det med jevne mellomrom oppstått konflikter mellom friluftsliv og beiting med storfe. Det er registrert en del ulykker med personskader. Dette skyldes i mange tilfeller at kunnskapen om beitedyrs oppførsel og reaksjoner i forbindelse med allmennhetens store bruk av beiteområdene til turgåing, er sterkt redusert eller mangler, i forhold til for to generasjoner siden. De fleste registrerte ulykker oppstår i forbindelse med at hunder er inne i bildet.

Det er beklagelig at mennesker kommer til skade på en slik måte, men det er også beklagelig at vi nå registrerer at enkelte hevder at beitebruken må flyttes bort fra områder som brukes som turområder for folk med hund, familier med barn osv. I slike sammenhenger blir allemannsretten delvis brukt som juridisk grunnlag på feil premisser. Allemannsretten skal utøves slik at den tar hensyn til bl. annet grunneiere, andre interesser i området og planter og dyr.

Beiteretten er en av de eldste rettighetene jordbruket har i utmarka. Det er viktig at denne kan utøves fritt, både av grunner som er nevnt over, men også av hensyn til å hindre gjengroing av kulturlandskapet som i neste omgang forringer allemannsretten. Vi nevner også at det helt klart er en plikt hos de som utøver allemannsretten og respektere gjerder og grunder som skal holde beitedyr på plass der de skal være.

Fåberg Bonde og Småbrukarlag ser det som svært viktig at det fortsatt skal være mulig å utnytte beiterettene som jordbruket har i landet vårt, til en god og ressursnyttig matproduksjon. Vi ber derfor om at Norsk Bonde og Småbrukarlag tar initiativ til en opplysningskampanje om hva beiteretten er og betyr for norsk matproduksjon, produksjonsmåter og trygghet for mat, og at allemannsretten må utøves innenfor de rammer som gis i lover og regelverk, og ikke utøves med bakgrunn i feilinformasjon og skjønn.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Fåberg BS og oversender det til styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 2 Fra Fåberg Bonde- og Småbrukarlag**Beitebruk i nasjonalparker og landskapsvernområder**

Med ujevne mellomrom blir det fremmet saker som skal føre til opprettelse av nye nasjonalparker og landskapsvernområder rundt omkring i landet vårt. Gjennom utrednings- og høringsprosesser forsøkes det å få til vedtak som skal føre til at opprinnelige og svært gamle rettigheter som gjelder grunneiere og rettighetshavere skal bli ivaretatt.

Det finnes en del eksempler på at beiteretter, seterdrift og anna næringsvirksomhet blir skadelidende etter at områdene har endret status fra privat utmark, allmenninger og sameier, til nasjonalparker og landskapsvernområder.

En del av disse områdene har vært brukt til organisert beitebruk i mange generasjoner og det er derfor utviklet en praksis med bruk av hjelpemidler til transport når det gjelder vedlikehold av gjerder, utkjøring av saltstein på vinterføre, og fjerning av kadaver. Dette gjelder særlig storfe.

Nasjonalparkene gir klart uttrykk for at beiting med både storfe og sau er ønskelig. Dette bidrar effektivt til å holde landskapet åpent, slik at menneskelig ferdsel kan utøves i størst mulig grad i områdene. Dette er positivt og kan også være et godt tiltak sett fra jordbrukets side.

Det er en kjensgjerning at med en utstrakt og ønsket beitebruk, vil også dyr krepere av ulike årsaker. Alt fra ulykker og sjukdom til store angrep av freda rovvilt. Kadaver av storfe blir krevd fjernet ut av områdene.

Mange nasjonalparker og landskapsvernområder har et svært restriktivt regelverk som regulerer motorisert ferdsel i områdene, og vi har forståelse for at dette på generelt grunnlag er nødvendig. Det som har vist seg å være svært vanskelig, er å få dispensasjon fra reglene for å bruke motoriserte kjøretøy til slike oppdrag som uthenting av kadaver. Nedgraving er ulovlig i forhold til Mattilsynets regelverk for håndtering av kadaver, og det skapes derfor uhåndterlige og lite smidige situasjoner som ikke kan håndteres innafor det vi anser som praktiske tidsrammer. Med dagens store utvalg av motoriserte kjøretøyer og at det er et begrenset antall kadaver det dreier seg om, burde det være en kurant sak å gi dispensasjon for utkjøring fra terrenget på dagen. Det vil i praksis gå lang tid mellom hver gang det må kjøres på samme sted. Avsetting av spor eller andre sår i terrenget vil derfor være minimale og leges fort.

I dag er det mye ledige alternative beiteområder som kan tas i bruk, og beiting i vernede områder kan derfor opphøre dersom regelverket praktiseres unødvendig stivbent og restriktivt.

Fåberg Bonde og Småbrukarlag ber NBS ta saken opp med Klima og miljødepartementet og be om at det blir gjort endringer / tilpasninger i forskrifter og regelverket som gjør det fortsatt mulig å opprettholde en utstrakt beitebruk i nasjonalparker og landskapsvernområder, der dette er ønskelig. Vernede områder utgjør i deler av landet etter hvert et merkbart innhugg i beiteområdene, og det er viktig at jordbrukets rettigheter til beite kan forankres i gode praktiske løsninger som sikrer arealbruken til matproduksjon også i framtida.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Fåberg BS og oversender det til styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 3 Fra Sandnes Bonde- og Småbrukarlag

Behandles sammen med forslag nr. 6 og 11

Offentliggjøring av kravdokument

Det er behov for synliggjøre alternativer til rådende utvikling i jordbrukspolitikken. Dagens praksis med hemmelighold rundt kravene i jordbruksforhandlingene, er forvirrende, unødvendig og ødeleggende for Norsk Bonde- og Småbrukarlags muligheter for å sette dagsorden i jordbrukspolitikken. Vi må være åpne, offensive og sjølstendige. Da må vi også være synlige.

NBS utformer et eget kravdokument til de årlige jordbruksforhandlingene, men dette dokumentet offentliggjøres ikke før jordbruksforhandlingene er ferdigstilt. Dette kravet er rotfestet i vår politikk og i våre ideer om hvordan norsk jordbruk skal utvikles. Det er i dette kravdokumentet at vår jordbrukspolitikk konkretiseres. Dette kravdokumentet må derfor bli offentlig og tilgjengelig slik at det kan bli en synlig del av jordbruksdebatten. Særlig i den korte perioden jordbrukspolitikk er på agendaen under jordbruksforhandlingene.

Landsmøtet ønsker derfor at praksisen rundt hemmelighold av NBS sitt kravdokument i jordbruksforhandlingene endres. NBS sitt krav må offentliggjøres før forhandlingene om jordbrukets felleskrav begynner.

Vedtak:

Landsmøtet ber styret legge frem en strategi for offentliggjøring av NBS sine krav og prioriteringer før forhandlingene om jordbrukets felleskrav starter. Denne skal forelegges til representantskapsmøtet i mars 2018.

Vedtatt mot 7 stemmer.

Forslag nr. 4 Fra Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag**Karenstid**

Karenstid på f.eks. eitt år for tilsette i miljøvernbyråkratiet hos fylkesmenn og direktorat, departement osv., før dei går over i jobb i verneorganisasjonane. Desse tek med seg stor kunnskap om forvaltninga som kan brukast mot næringa.

Forslaget ble trukket av forslagsstiller.

Forslag nr. 5 Fra Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag

Gjennomføring av skadefelling vinterstid

På grunn av svært låg utteljing (eks.: jerv i Oppland siste 4 år: 0%) på skadefelling, ynskjer vi prøve å flytte skadefelling til vintertid saman med vanleg uttak av skadegjerar. Då kan lokalt fellingslag få begrensa SNO-myndighet og få bruke scooter og andre effektive virkemiddel i uttaket.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Nord-Fron BS.

Vedtatt mot en stemme.

Forslag nr. 6 Fra Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag

Offentliggjøring av kravet

NBS sitt krav i jordbruksforhandlingane bør offentleggjerast FØR forhandlingane startar. Vi meiner dette vil synleggjere NBS sin jordbrukspolitikkk på ein betre måte enn i dag.

Vedtak:

Se forslag nr. 3.

Forslag nr. 7 Fra Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag

Opprettelse av kompetansegrupper

NBS bør opprette kompetansegrupper for dei ulike produksjonane i jordbruket, som skal bidra, før og under jordbruksforhandlingane. Desse bør ha ei brei geografisk representasjon for å dekke heile landet.

Formålet er å få til så godt resultat som mogleg for alle produksjonane.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Nord-Fron BS og oversender det til styret for vidare oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 8 Fra Finnmark Bonde- og Småbrukarlag

Ansvar for purring av medlemskontingent

Dagens ordning med purring av medlemskontingent innebærer bl.a. at fylkes- og lokallag ringer medlemmer som ikke har betalt. Dette oppleves ofte som ubehagelig både for den som ringer og for den som blir oppringt. Det er viktig at vi ivaretar våre tillitsvalgte slik at de fortsatt ønsker å gjøre en innsats for organisasjonen. Det er minst like viktig at fylkes- og lokallag oppfattes som et positivt innslag i medlemmenes hverdag, slik at kommunikasjon og mulighet for rekruttering til ulike oppgaver ikke gjøres vanskeligere enn strengt nødvendig.

Fullstendig sentralisering av purreoppgavene vil ikke bare frigjøre ressurser lokalt men også lette hverdagen for tillitsvalgte og gi bedre grunnlag for engasjement på grunnplanet i NBS.

Forslag til vedtak:

Samtlige oppgaver ifm purring av medlemskontingent legges til NBS' sentralledd.

Vedtak:

Landsmøtet ber styret utarbeide en ordning der fylkeslag frivillig kan kjøpe purretjenesten fra sentralt hold. Landsmøtet ber styret vurdere å gjennomføre purring via SMS-varslings.

Vedtatt mot en stemme.

Forslag nr. 9 Fra Troms Bonde- og Småbrukarlag

Valg av redaksjonskomité

Landsmøtet i NBS er en viktig møteplass for tillitsvalgte i organisasjonen, og en arena hvor det er mulig å fremme mange ulike saker uten noen form for sensur. Dette er med på å bygge samhold og allsidig kunnskap, og derigjennom styrke oss som lag. Imidlertid kan landsmøtet fra tid til annen lide litt under denne friheten.

Innkomne saker får ofte en "harelabb"-behandling i landsmøtet, som regel på grunn av tidspress. Vi er usikre på hvordan man kan finne mer tid til faktisk debatt rundt disse sakene, men vi ser det samtidig som lite hensiktsmessig å banke igjennom sak etter sak uten at de realitetsbehandles. Det vil avhjelpe situasjonen noe dersom muligheten til å fremme saker under selve møtet begrenses til kun å gjelde saker som oppstår i debatten.

Forslag til uttalelser bør også gjennomarbeides på forhånd. Redaksjonskomitéens arbeid med uttalelsene bør gjøres i forkant av landsmøtet, noe som vil gi bedre tid til redigering av sentrale saker som faktisk oppstår i møtet.

Dagens ordning, hvor redaksjonskomitéen velges under konstituering av landsmøtet, tvinger redaksjonskomitéen til å gjøre hele sitt arbeid i løpet av landsmøtedagene. Dette gir ikke noe godt grunnlag for den videre behandlingen av innkomne saker og uttalelser.

Forslag til vedtak:

Det er ønskelig at forslag til uttalelser bearbeides av landsmøtevalgt redaksjonskomité før behandling i selve landsmøtet. Redaksjonskomitéen velges derfor for et helt år, fra konstituering av det ene landsmøtet og fram til dagen før neste landsmøte.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Troms BS. Styret gis i oppdrag å utarbeide retningslinjer for redaksjonskomiteens arbeid. Dette legges fram for representantskapet.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 10 Fra Rogaland Bonde- og Småbrukarlag**Nydyrking av myr må fortsatt vere lovleg!**

I forliket om statsbudsjettet hausten 2016 fekk regjeringa beskjed om å utgreia eit forbod mot nydyrking av myr.

Slik det er formulert skil ikkje vedtaket mellom myrtypar, dyrkingsmetodar eller landsdelar. Alt dette er faktorar som verkar inn på mengda av frigjorte klimagassar. Det vert heller ikkje sagt noko om drenering av myr til andre formål enn landbruk.

Klimaendringane skal takast på alvor og landbruket må vera ein del av løysinga når me i framtida skal handtera desse problema. Samstundes vert det feil å gjera vedtak som svekkar evna til sjølforsyning og gjer oss meir avhengige av import. Slike vedtak kan føra til det motsette av det me ønsker.

Norsk Bonde og Småbrukarlag må arbeida for ei forskrift som omhandlar all drenering av myr. Forskrifta må vera tufta på faglege vurderingar og ta omsyn til samfunnets evne til å produsera nok mat no og i framtida. Samstundes må det kunna takast omsyn til ressursgrunnlaget på det enkelte bruk.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Rogaland BS og oversender det til styret for videre oppfølging.

Vedtatt mot 2 stemmer.

Forslag nr. 11 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag**Offentliggjøring av NBS sitt kravdokument.**

Det er behov for synleggjøre alternativer til rådende utvikling i jordbrukspolitikken. Dagens praksis med hemmelighold rundt kravene i jordbruksforhandlingene, er forvirrende, unødvendig og ødeleggende for Norsk Bonde og Småbrukarlags muligheter for å sette dagsorden i jordbrukspolitikken. Vi må være åpne, offensive og sjølstendige. Da må vi også være synlige.

NBS utformer et eget kravdokument til de årlige jordbruksforhandlingene, men dette dokumentet offentliggjøres ikke før jordbruksforhandlingene er ferdigstilt. Dette kravet er rotfestet i vår politikk og i våre ideer om hvordan norsk jordbruk skal utvikles. Det er i dette kravdokumentet at vår jordbrukspolitikk konkretiseres. Dette kravdokumentet må derfor bli offentlig og tilgjengelig slik at det kan bli en synlig del av jordbruksdebatten. Særlig i den korte perioden jordbrukspolitikk er på agendaen under jordbruksforhandlingene.

Landsmøtet ønsker derfor at praksisen rundt hemmelighold av NBS sitt krav i jordbruksforhandlingene endres. NBS sitt kravdokument må offentliggjøres før forhandlingene om jordbrukets felleskrav begynner.

Vedtak:

Se forslag nr. 3 og 6.

Forslag nr. 12 Fra Telemark Bonde- og Småbrukarlag**Uttale om slakteklasse O for lam**

I år opplevde vi at betingelsene for produksjon av lammeslakt ble endret omtrent midt i beiteslipp på fjellbeite. Vi kan ikke forstå at det overhodet kan finnes grunner til å endre betingelsene for en produksjon midt i sesongen.

Vi som driver med sauer av gammelnorsk rase føler oss lurt. Midt i beitesesongen ble forutsetningene for drifta endret. Hvor fort skal vi tilpasse oss?

Forbruker liker kjøtt fra gamle raser, men de ligger i stor grad naturlig i slakteklasse O når de ikke får kraftfôr. Muligheten for å ta ut manglende kvalitetstilskudd i form av økt pris ved direkte salg til kunde er begrenset.

For en villsaubonde med 100 v.f. sau gjelder dette fort vekk 50 lam som det ikke ytes kvalitetstilskudd til. Samtidig er det innlysende at disse sauebesetningene ikke er de som er årsak til overproduksjon OG at de gjør en viktig jobb når det gjelder å holde kulturlandskapet åpent.

Telemark Bonde og Småbrukarlag mener det er riktig at lam av rasen norsk kvit sau ikke får kvalitetstilskudd når de ligger i slakteklasse O, denne raser bør lett oppnå slakteklasse R. TBS mener samtidig at slakteklasse O+ for lam av gammelnorsk rase er et stort feilsteg, og at disse lammene bør få kvalitetstilskudd også når de ligger i slakteklasse O.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Telemark BS og sender det over til styret og forhandlingsutvalget for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 13 Fra Vest-Telemark Bonde- og Småbrukarlag**Geitehaldet må framleis vera ei bygdenæring og ikkje utviklast til industri!**

I 2016 var det 294 føretak med mjølkekvote som dreiv geitemjølkeproduksjon i landet vårt. Desse gardane disponerte ein kvote på om lag 22,7 mill. liter. Går me ti år tilbake i tid var talet på geitemjølkeprodusentar 508, og for tjuge år sidan var talet 888. Samstundes heiter det på www.tine.no -*Trenden over hele verden tilsier at geita er i siget.*

Ei vidareføring av nedleggingstakten vil utarme geitehaldet i mange utkantbygder. Konsekvensen er mindre verdiskaping, dårlegare utnytting av lokale fornybare ressursar og redusert pleie av kulturlandskapet.

I dag har alle mjølkeforetak, også geit, eit kvotetak på 900.000 liter. Ein har altså lagt opp til eit regime som gjer at ein faktisk kan fylle det totale volumet på geitemjølke i landet vårt med produksjon frå omlag 25 gardar! Dette bryt fullstendig med landbrukspolitiske mål vedtekne i Stortinget.

Det bør difor snarast innførast eit maks kvotetak som i langt større grad harmonerar med geitehaldet slik det er i dag.

Me krev at det blir innført eit kvotetak på maks 150.000 liter.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Vest-Telemark BS om en kraftig reduksjon i kvotetaket for geitmjølk. Landsmøtet pålegger styret å ta dette inn i politikktutviklingsarbeidet og i jordbruksforhandlingene.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 14 Fra Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Inntektsutjevning i jordbruket styrker norsk matproduksjon!

Norsk Bonde- og Småbrukarlag reagerer på de store interne inntektsforskjellene i jordbruket. Det er gjennomgående store forskjeller mellom mindre og større bruk, regnet pr. årsverk. Det er i tillegg inntektsforskjeller mellom ulike produksjoner, hvor melk, svin og store kornbruk ligger vesentlig høyere enn sau og ammekyr, regnet pr. årsverk.

Et flertall i Næringskomiteen uttalte ved behandling av Meld. St. nr. 11 (2016 – 2017):

«Inntektsnivået i jordbruket varierer betydelig mellom bruk, men er gjennomgående lavt».

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil prioritere å utjevne inntektene mellom bruk og produksjoner. Økning av råvarepris og budsjettmidler vil være helt sentralt.

Under jordbruksforhandlingene i 2014 ble mange tak og intervaller i budsjettvirkemidlene fjernet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil arbeide for at budsjettmidlene i sterkere grad skal brukes til inntektsutjevning.

Inntektsnivået pr. årsverk i jordbruket ligger om lag 170.000 kroner under andre grupper. Stortinget har vedtatt et inntektsmål for jordbruket som lyder:

«For å sikre rekruttering og for å løfte inntektsmulighetene, mener komiteen at inntektsmålet skal være å redusere inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet».

For å nå dette målet må jordbruket både ha kronemessige like tillegg som andre grupper, samt tillegg som reduserer inntektsgapet.

Økte priser alene bidrar ikke til å minske inntektsforskjellene mellom mindre og større bruk, tvert imot vil et ensidig fokus på økte priser øke forskjellene i favør av de store. Derimot gir prisøkninger muligheter for omprioritering av budsjettmidler som kan brukes til intern utjevning og andre politiske målsetninger.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar uttalen fra styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 15 Fra Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag**Overproduksjonen av sau og lam - Vi krever endret politikk**

Regjeringen kan ikke fortsette å bruke offentlige investeringsvirkemidler til nyutbygginger og kapasitetsutbygginger i produksjoner der det er overproduksjon, og der øvrig virkemiddelapparat også er driver for økt produksjon.

Vi trenger en langsiktig investeringsstøtteplan der markedssituasjonen er tatt hensyn til. Samtidig må man kunne få støtte til å oppgradere eksisterende bygninger.

Situasjonen i saueneeringen med overproduksjon er nå så dramatisk at politikken må endres. Målet med støtte gjennom Innovasjon Norge skal være å gi nødvendig støtte, ikke å medvirke til å forsterke en ubalanse i markedet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil ta saken inn for Næringskomitéen på Stortinget, og krever stopp i tildelingen av investeringsmidler til nye, store driftsbygninger for sau til vi har fått et marked i balanse. NBS krever en mer langsiktig og ansvarlig bruk av midlene fra Innovasjon Norge.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar uttalen fra styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Enstemmig vedtatt.

B Forslag lagt fram direkte på landsmøtet**Forslag nr. 16 Fra Møre og Romsdal BS****Ta vare på den levande matjorda**

Matjordlaget er grunnlaget for det levende livet på planeten vår og dermed også nøkkelen til ei bærekraftig framtid.

Nyere forskning gir oss stadig nye glimt av hva som egentlig finnes av livsformer og samspill under føttene våre. Det tar kanskje tusen år å bygge 2 cm med matjord. Vi har i løpet av et par mannsaldre behandlet matjorda så respektløst at om lag 40% av den dyrkbare jorda på kloden har gått tapt. Dette må ta slutt i respekt for kloden vår og for våre etterkommeres framtid.

Ei fruktbar jord som gir gode avlinger av sunn mat og samtidig sikrer optimal lagring av karbon må være et hovedmål når vi meisler ut en ny politikk for landbruk, mat og klima. Norsk Bonde- og Småbrukarlag skal arbeide for politiske og økonomiske virkemiddel som setter matproduksjon i et evighetsperspektiv.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar uttalen fra Møre og Romsdal BS. Siste setning er korrigert av redaksjonskomiteen.

Enstemmig vedtatt

Forslag nr. 17 Fra internasjonalt utvalg i Norsk Bonde- og Småbrukarlag**Landbruk mot ufrivillig migrasjon**

Vi er inne i den største folkevandringstida i menneskenes historie. En kvart milliard mennesker krysser årlig landegrensener i forsøk på å etablere seg i andre land. Enda flere er på vandring innenfor egne landegrensener. Det handler om mennesker på flukt fra krig og forfølgelse, fra sult og fornedring, fra miljøødeleggelser og fra arbeidsløshet. Det handler også om mennesker som av egeninteresse vil prøve andre framtidsmuligheter, men alt tyder på at om dagens migranter hadde hatt framtidsmuligheter i eget lokalsamfunn eller land, ville flertallet av dem ha valgt å bli værende.

Millioner mennesker setter livet på spill i håp om bedre kår, for eksempel med å krysse Sahara eller andre ørkener eller i åpne båter over Middelhavet. Millioner mennesker opplever også at alle forsøk strander, de havner i overfylte flyktningleirer, de må velge mellom farlig og underbetalt arbeid og sult og boligmangel, eller de blir sendt tilbake uten sikkerhetsnett. Migrasjonen gjør også at fattige lokalsamfunn og land tappes for innbyggere. Tredjeparten av migrantene er mellom 15 og 34 år, og de kunne ha gjort en viktig innsats for å bygge opp samfunnene de har vokst opp i. Dagens situasjon er skadelig og uverdigg.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ønsker at alle på kloden skal ha rett til nok mat og vann og et trygt liv blant mennesker de er knyttet til. Og vi mener at vi, verdens matprodusenter, sammen med FNs mat- og landbruksorganisasjon FAO og en rekke internasjonale organisasjoner, har en viktig del av svaret på hvordan den ufrivillige migrasjonen kan reduseres.

80 prosent av verdens mat blir ifølge FAO fortsatt produsert på familiebruk og små bruk. Mens mye agroindustriell matproduksjon viser seg å ikke være bærekraftig, foregår det meste av produksjonen på familie- og småbruk på bærekraftig vis. Denne matproduksjonen bidrar til å sikre verdifull matjord, til å binde karbon i jorda og således kjøle ned kloden, og til å opprettholde plante- og dyremangfoldet.

Det er i menneskehetens interesse at matproduksjon på familiebruk og småbruk vokser. Veksten vil sikre en stabil mattilgang for lokalsamfunn og land, og den vil gi arbeidsplasser. Det å legge til rette for en omfattende satsing på små- og familiebruk er også trolig det viktigste vi i vår del av verden kan bidra med for å redusere den ufrivillige migrasjonen.

Makta over maten må føres tilbake til vanlige matprodusenter og forbrukere. NBS og vår internasjonale samarbeidsorganisasjon LVC, arbeider for matsuverenitet og agroøkologi og bønders rettigheter.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget til uttale fra internasjonalt utvalg.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 18 Fra internasjonalt utvalg i Norsk Bonde- og Småbrukarlag**Agroøkologi er svaret**

«Uten økte ambisjoner vil den gjennomsnittlige globale temperaturen øke med 3,0 til 3,2 grader innen utgangen av århundret», skriver UNEP, FNs miljøprogram, i en fersk rapport. FNs klimapanel sier at et utslippsnivå på mindre enn 42 milliarder tonn må til om temperaturstigningen skal bli mindre enn to grader. UNEPs gjennomgang av landenes klimamål viser at utslippene i 2030 vil bli 30 prosent høyere enn det.

Følgene vil bli dramatiske for verdens og særlig fattige lands matproduksjon. Det handler om mer ekstremvær og uforutsette værforhold. Varmere vær vil fremme sykdommer på dyr og planter, havstigning ødelegger matjord og heteperioder vil reduserer dyrs, planters og jordarbeideres produktivitet.

Verdens matproduksjon er i ferd med å endre seg fundamentalt, fra familie- og småbruk basert på mangesidig drift og varsom utnytting av naturen og til agroindustri med fabrikkliggende fjøs, enorme åkre med ett planteslag, veldig bruk av pesticider og fossilt drivstoff og transport av fôr- og matvarer kloden over. Dagens industrielle matproduksjon er et sterkt bidrag til global oppvarming og miljøødeleggelse.

Ofte brukes betegnelsen klimasmart landbruk om tiltak for å dempe de verste skadevirkningene av denne industrielle matproduksjonen. Metoden er å se på enkeltelementet, for eksempel at monokultur og omfattende bruk av kunstgjødsel gir større avlingsvolum enn plantemangfold og husdyrgjødsel, eller at medisiner i fôr kan redusere sykdomsomsfanget i fabrikkfjøsset. Om vi i stedet legger et økologisk helhetsperspektiv til grunn, ser vi at monokulturer utarmer jorda og svekker naturmangfoldet, at medisinbruken øker risikoen for resistente sykdomsmikrober og at agroindustrien gir enorme klimautslipp. Driftsmåter som går under betegnelsen klimasmart landbruk, er ofte klimaødeleggende og slett ikke klimasmarte.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil at respekt for naturen skal være grunnlaget for verdens matproduksjon. Det innebærer at vi må bygge videre på den produksjonsmåten som fortsatt dominerer på kloden, med småbruk og familiebruk, allsidige driftsmåter og så langt mulig kortreist mat. Som matprodusenter innenfor denne driftsmåten må vi gjøre alt som står i vår makt for å redusere klimautslipp og for å binde karbon i jord. I stedet for å argumenter for en klimasmart agroindustri må våre og andre lands myndigheter legge til rette for en matproduksjon innenfor en økologisk helhetstenkning, dvs. agroøkologi.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget til uttale fra internasjonalt utvalg.

Vedtatt mot 11 stemmer.

Forslag nr. 19 Fra internasjonalt utvalg i Norsk Bonde- og Småbrukarlag**Norge må arbeide for at FN vedtar erklæringen om bønders rettigheter**

Utviklingen i matproduksjonen i verden går i helt feil retning. La Via Campesina (LVC) med alle sine medlemsorganisasjoner kjemper for å snu dette. LVC har fremmet et utkast til

erklæring om bønders rettigheter. Dette har blitt utviklet og blir brukt som grunnlag for FN / FAO (FN's mat- og landbruksorganisasjon) sitt arbeid med å bekjempe sult og fattigdom ved å satse på landbruk- og distriktsutvikling og la folket selv får ta hånd om og bruke sine naturressurser (agroøkologi).

Folk på landsbygda utgjør den største andelen i befolkningen som lider av matmangel og underernæring. Klimaendringer rammer dem hardest. Dette er viktige årsaker til at vi opplever sterk økning i ufrivillig migrasjon. Sult, fattigdom, klimaproblemer og mangel på sosiale rettigheter er derfor globale utfordringer som påvirker oss alle.

Frihandel, agroindustri og økonomisk globalisering har spredt seg over alle verdensdeler, noe som har ført til et matproduksjonssystem som forsterker i stedet for å løse problemene med matmangel og klimaødeleggelser. Bønder mister jorda si til store internasjonale bedrifter. Dette er også tilfelle i Europa. I mange land blir småbrukere drept når de vil beskytte matjorda eller bygda si, noe som senest skjedde i oktober i år i Colombia. WTO setter press på statene for å svekke deres politikk for matsikkerhet og matsuverenitet. Agroindustrien får større makt over maten vi spiser. Biodiversiteten blir mindre, frø blir privatisert og levende organismer patenterte.

Utkastet til erklæring om bønders rettigheter tar opp fundamentale menneskerettigheter. For oss bønder er tilgang til land, rett til frø, rett til vann, rett til matsuverenitet og rett til en anstendig inntekt avgjørende.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ønsker at alle på kloden skal ha rett til nok mat og drikke. Bønder som matprodusenter er helt avgjørende for at dette kan skje. Kun ved å satse på en bærekraftig matproduksjon vil man oppnå å løse globale problemer som matmangel og klimaendringer.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra internasjonalt utvalg, og oversender det til styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 20 Fra Stjørdal Bonde- og Småbrukarlag

Ønske om utvikling av vaksine mot Toksoplasmose

Toksoplasmose skyldes parasitten *Toxoplasma gondii*. De fleste som blir smittet opplever ingen eller milde, influensalignende symptomer. Kroppens immunforsvar dreper de aller fleste parasittene man får i seg, men noen få parasitter kan overleve i dvale i kroppen til den smittede for resten av dennes liv. Det som er bekymringsfullt er at dersom gravide smittes kan parasitten skade fosteret. Hovedverten for *Toxoplasma gondii* er katt, men de fleste pattedyr og fugler kan være mellomverter.

Bønder er i en risikogruppe for toksoplasmose fordi de har kontakt med dyr som kan være smittebærere, for eksempel sau eller gris. Gravide bønder må derfor være forsiktige med håndtering av dyr som kan bære smitte.

Selv om gravide generelt og dermed også gravide bønder må være forsiktige med hva de holder på med, er toksoplasmose en av de risikofaktorene som er til stede. I og med at man kan bli smittet uten å være klar over det, og ikke får noen form for forvarsel, blir man nødt til å helt og holdent unngå situasjoner der man kan bli smittet. Dette i motsetning til for eksempel fysisk arbeid, hvor man kan gjøre de lette delene av arbeidet og så gi seg hvis man blir sliten.

Med tanke på at man utvikler antistoffer mot toksoplasmose når man først er blitt smittet, og at kvinner som er smittet før de ble gravide ikke overfører smitten til fosteret, burde det finnes gode muligheter for å utvikle en vaksine. Bønder som planlegger å bli gravide vil kunne ta denne vaksinen for å forsikre seg mot at deres barn blir skadet.

Da Norsk Bonde- og Småbrukarlag har et prinsipp-program som gir tydelig uttrykk for at vi ønsker flere kvinner inn i landbruket og full likestilling, burde det være i vår interesse at det ble utviklet en vaksine mot toksoplasmose.

Vedtak:

Landsmøtet oversender forslaget fra Stjørdal BS til styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 21 Fra Hjørdal Bonde- og Småbrukarlag

Nei til atomvåpen.

Norsk Bonde og Småbrukarlag ber regjeringen straks starte arbeidet med å utvikle det kjernefysiske arbeidet på Kjeller, Arbeidet der tjener ingen fornuftig hensikt men lager hvert år giftig kjernefysisk spesialavfall som skaper uoversiktlige, dyre og potensielt farlige, uoverkommelige problemer for menneskeheten.

Avvikling av arbeidet med praktisk kjernefysikk i Norsk regi er et viktig bidrag til miljø, sikkerhet og til FNs arbeid for å totalforby atomvåpen.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Hjørdal BS.

Vedtatt mot 12 stemmer.

Forslag nr. 22 Fra Hjørdal Bonde- og Småbrukarlag

Landbruksfond som en betingelse i jordbruksforhandlingene.

Hjørdal og Notodden Bonde og Småbrukarlag ønsker et landbruksfond med skattefordel slik skogbruket allerede har. Eksisterende skogfond kan enkelt omdøpes til Landbruksfond med skattefordel, og dermed utvides til å omfatte jordbruk.

Et landbruksfond med skattefordel ville gi hele primærnæringen et løft og et viktig bidrag til det store etterslepet i landbrukets behov for grøfting, nydyrking, veier og investeringer i det hele. Et Landbruksfond vil også være mest tjenlig da de fleste garder består av både jord og

skog. Både jord og skog trenger langsiktige planer og at det legges til rette for at produksjonsinntekter pløyes tilbake.

Et slikt landbruksfond ville være til stor fordel for jordbruket og mye sunnere for økonomien i landbruket enn investeringspakker som forleder bonden til farlig store økonomiske bindinger. Hovedsaken er at driftsenheten får investeringer. Om pengene kommer fra jord eller skog betyr ingenting for nytteverdien av investeringen. Derimot den økte fleksibiliteten har stor betydning, da inntektene særlig fra skog har store variasjoner. Et landbruksfond vil derfor gi større interesse ved generasjonsskifter og øke muligheten for kontinuitet i landbruksdriften.

Vedtak:

Landsmøtet oversender forslaget fra Hjartdal BS til styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 23 Fra Folldal Bonde- og Småbrukarlag

Landsmøtet i NBS krever vesentlige endringer i "Forskrift om rovvilterstatning for husdyr".

Landsmøtet i NBS krever vesentlige endringer i forskrift om rovvilterstatning for husdyr drept og skada av rovvilt. Målet med forskriften må være å redusere den økonomiske og psykiske belastninga som beitenæringa påføres av miljøforvaltninga ved dagens rovviltforvaltning. Det er for oss ufattelig og uakseptabelt at den søkkrike staten velter regninga for en rovviltpolitikk staten vedtar, over på stadig flere beitebrukere i stadig større områder.

Kravet til dokumentasjon for erstatning er formulert i paragrafene 6,7 og 8 er så strengt at altfor få drepte og skada beitedyr godtas som dokumentert. Når skjønnsutøvelsen i tillegg blir negativ for beitebrukeren, blir belastninga urimelig.

Dagens forskrift dekker ikke følgeskader og arbeidsforbruk for besetninger uten tap. Den reviderte forskriften må utformes slik at nabobeitebrukere og lokalsamfunn kan ta del kadaversøk og tilsyn på statens regning.

LM krever endringer i klagebehandlingen. Det blir helt feil at Miljødirektoratet er ankeinstans (paragraf 16) når Fylkesmennene fatter avgjørelse etter instruks *nettopp* fra det samme direktoratet. Dette blir hverken rettferdig, tillitvekkende eller konfliktdempende!

LM krever at ankebehandlingen av erstatningsoppgjøret flyttes ut av miljøforvaltninga ved at det etableres ei uavhengig ankenemnd. På den måten kan alle sider ved en skade/tapssituasjon belyses, inklusive den hemmelige Rovbase 3.0. Prestisjen og gjerrighet i miljøforvaltninga må vike for faglighet, rettferdighet og akseptabel skjønnsutøvelse.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Folldal BS, og oversender det til styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 24 Fra Oslo Akershus Bonde- og Småbrukarlag

Det må innføres en arealavgift ved nedbygging av matjord.

Vedtak:

Forslaget fra Oslo Akershus BS innarbeides i forslag 25 fra Høyanger BS.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 25 Fra Høyanger Bonde- og Småbrukarlag**Ny matjordpolitikk som integrert del av jordbrukspolitikken**

Matjord er grunnlaget for mykje av landlivet og for oss menneske for energiforsyning til livet. Matjorda vert bygd ned, pakka av tunge maskiner, erodert av nedbør og vassdrag og gift vert tilført gjennom bruk av sprøytemiddel i åker, eng og frukthagar. Det er ei gryande ny interesse for jord og god agronomi. Rett drift av jord og beite kan byggje opp humuslaget og dermed binde meir karbon i jorda. Det er ei av landbruket sine løysingar på drivhusoppvarming av jorda og aukande klimaproblem rundt i verda.

God grøfting og drenering reduserar utslepp av lystgass (N₂O) frå jorda. Lystgass er ein mykje kraftigare drivhussgass enn CO₂. Det bør førast ein jordbrukspolitikk som krev mindre bruk av tunge maskiner og maskinfabrikantane må utvikle lettare traktorar og reiskapar til bruk i vått klima. Det må tilførast mindre sprøytemiddel til jorda for å unngå påverknad av mikrolivet i jorda og menneska si helse. Det må oppmuntrast til dyrking av nitrogenfikserande plantar for å skape ei meir næringsrik jord og lågare kostnader for bonden til kunstgjødsel og kunstgjødselspreiarar.

Vekstskifte og samplanting (agroøkologisk metode) bør utviklast i staden for monokulturar som over tid kan utarme jorda. Nokre av desse vekstane vil også kunne forbetre jord skada av tunge maskiner som traktor og skurtreskar. Det er svært viktig for karbonbindinga at husdyrgjødsel vert utnytta optimalt. Sist men ikkje minst må jorda vernast strengare mot nedbygging. Det må innførast ei arealavgift ved nedbygging av matjord.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Høyanger, med innarbeidet forslaget fra Oslo Akershus BS samt korreksjon frå redaksjonskomiteen.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 26 Fra Høyanger Bonde- og Småbrukarlag**Utviklinga i jordbruket og betre jordbrukspolitikk for små og mellomstore bruk**

Totalt jordbruksareal i drift går sakte nedover p. g. a. nedleggjing av drift og nedbygging av jord. Kornarealet har gått raskare nedover enn resten av jordbruksarealet. Tal bruk i drift går stadig nedover og vi nærmar oss 40. 000 foretak som søker om produksjonstilskot. Økonomien målt som gjennomsnittsinntekt for produksjonane i jordbruket ligg framleis langt under andre yrkesgrupper pr. årsverk.

Gjelda i næringa er aukande. Produksjonen i husdyrproduksjonane aukar og held seg oppe med eitt foreløpig lite unntak for storfekjøtt. Kornproduksjonen varierar mellom år, men arealproduktiviteten har stagnert. Det vert stadig importert meir råvarer til produksjon av kraftfor til norske husdyr. Dette har gjeve ei lågare sjølvforsyning basert på norsk for og fører til reduksjon av arbeidskraft og areal i jordbruket. Det er såleis naudsynt med ein gradvis auke av kraftforprisen for å gjere det meir lønnsamt å bruke eige areal og arbeidskraft.

NBS vil ha eit blomstrande jordbruk i alle bygder over heile landet med ein jordbruksvaremarknad i balanse med innbyggjarane sine ønskje om trygg, sunn mat av god kvalitet for helse og velvære. Dette krev eit styrka import vern for alle jordbruksprodukt det er naturvilkår for å produsere i Noreg. Samtidig må samvirke og marknadsregulering styrkjast og nedleggjing av opplysningskontora er heilt feil veg å gå.

I jordbruksavtalen forhandlar vi om målprisar og tilskot m. m. Ei god marknadsregulering må sikre uttak av målprisar og dei store driftseiningane må hente meirinntekta si frå den norske jordbruksmatvaremarknaden. Ei god marknadsbalansering utan stimulering av overproduksjon er svært viktig. Ei viss ekstensivering i husdyrproduksjonane kan vere naudsynt for å unngå overproduksjon. Det innebær at alle distriktilskot leggjast over på arealtilskotet. Tilskot skal brukast til utjamning mellom bruksstorleikar, produksjonar og geografiske områder. Det må såleis gjenninnførast tak på produksjonstilskota og på investeringstilskot.

Auka arealtilskot og innføring av driftsvansketilskot til bratt areal, små teigar og blautt areal vil generelt sikre arealbruken, men er ikkje nok for små og mellomstore bruk. Difor foreslår NBS eit eige produksjonsnøytralt beredskapstilskot til små og mellomstore bruk med eit tak på 300 dekar fulldyrka og overflate dyrka jord. Innmarksbeite vert halde utanfor og tilskotet skal gjevast til alle aktuelle produksjonar. Det vil såleis vere krav om minst 0,1 årsverk for å få tilskotet. Dette tilskotet kan sikre små og mellomstore bruk utan vidareforedling på eigen gard som framleis ønskjer å levere råvarer til samvirke og andre private vidareforedlingsverksemdar. Det norske folk vil ha sunn, trygg og god mat som ikkje skadar helse og trivsel. Det vil seie mat utan sprøytemiddelrestar, medisinrestar og hormonbruk og produsert med god dyrevelferd og minkande utslepp av klimagassar og andre ureiningsstoff. Dette vil sei eitt jordbruk som går i økologiserande retning med mindre bruk av sprøytemiddel og mindre bruk av antibiotika i husdyrproduksjonane. Jordbruket må innta ei offensiv haldning til krav om kutt i utslepp av klimagassar. Vi må framheve landbruket sine høve til å vere ein del løysinga dersom det vert lagt til rette for det. Auka binding av karbon i jord og beiter og skogplanting vil vere gode tiltak saman med redusert total transporttrøng i næringa. Føring av husdyra som gjev mindre metanutslepp, grøfting av vassjuk jord og redusert Nitrogengjødsling vil også kunne bidra positivt gjennom redusert lystgass (N₂O) utslepp frå jorda.

Eit bærekraftig jordbruk i marknadsbalanse som tek omsyn til jord og menneske og tek klimaendringane på alvor, er framtida for norske bønder og småbrukarar.

Vedtak:

Forslagene 26, 27 og 29 fra Høyanger BS blir sett i sammenheng, og oversendes styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Jordbrukspolitiske virkemiddel berre til små og mellomstore bruk

Det er etter andre verdskrigen lagt ned drift på svært mange landbrukseigedommar.

Gjennomsnittstorleiken på bruk med nedlagt drift aukar. Nedleggjinga er sterkast i distrikt der busettjingsgrunnlaget er svakast. Ei av årsakene til denne utviklinga er at små og mellomstore bruk taper i den langsiktige konkurransen med dei store om marknadsdelar. Ei årsak til den utviklinga er at det ikkje finst jordbrukspolitiske virkemiddel som berre går til små og mellomstore driftseiningar. Dei store får alle tilskota som dei små og mellomstore får. Også SMIL-midlar og RMP-midlar kan gå til store bruk. For verkeleg å prioritere små og mellomstore bruk som mange seier dei vil gjere, er det naudsynt å utvikle tilskotsordningar som berre går til små og mellomstore driftseiningar. Det kan vere t. d. ressursutnyttingstilskot eller beredskapstilskot o. a.

For å få støtte i næringa må ein settje taket på dei som får tilskot, på 300 dekar dyrka jord. Det er også i gruppa under 300 dekar vi finn mesteparten av nedleggjinga. Talet på bruk over 300 dekar dyrka jord aukar. Tilskot berre til bruk under 300 dekar vil bremse nedgangen i totalt jordbruksareal i Noreg og styrkje inntektene på små og mellomstore bruk utan at ein må bruke pengar på dei store driftseiningane slik ein må med dagens virkemiddel. Ein variert bruksstruktur vil verte sikra som også den gjeldande landbruksmeldinga har som mål. Politikarane manglar i dag jordbrukspolitiske virkemiddel som kan prioritere små og mellomstore bruk slik at det monnar. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil alt i jordbruksforhandlingane i 2018 foreslå eit produksjonsnøytralt tilskot til driftseiningar med mindre enn 300 dekar fulldyrka og overflatedyrka jord.

Vedtak:

Forslagene 26, 27 og 29 fra Høyanger BS blir sett i sammenheng, og oversendes styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 28 Fra Høyanger Bonde- og Småbrukarlag

Alle mjølkebønder og småbrukarar må få kompensasjon for slutt på norsk Jarlsbergostproduksjon og import av ost frå EU

Stortinget vedtok i samband med handsaming av jordbruksoppgjeret i juni å anmode regjeringa Solberg om å kompensere mjølkebøndene for utfasing av Jarlsbergostproduksjon og for vedtak om auka import av ost frå EU etter dei avslutta artikkel 19 forhandlingane med EU. Alle norske mjølkebønder vil tape på reduserte kvotar og redusert omsetning i meieriselskapa. Kr. f. har i denne samanheng lansert ein kompensasjon iform av eit omstillingsfond til investeringar på bruk med 15 til 30 kyr (Nasjonen 2.10). Det går fram at fondet skal vere på 450 mill. kr. fordelt over 3 år. Investeringstøtta skal tildelast av Innovasjon Noreg etter same reglar son for IBU-midlane.

Med investeringstilskotsnivået i Sogn og Fjordane vil dette på 3 år rekke til 225 mjølkebruk, mens vi har ca. 9000 foretak med kumjølkeproduksjon. Berre eit lite mindretal vil verte kompensert og omstilling til storfekjøtt kam medføre overproduksjon av storfekjøtt om nokre få

år. Forslaget til Kr. f. som diskriminerer mjølkeproduksjonsbruk med mindre enn 15 kyr må såleis avisast av faglaga, Tine og dei andre partia. Alle mjølkeforetak må kompensrast. Små og mellomstore bruk kan få eit produksjonsnøytralt beredskapstilskot avgrensa oppover med tak på 300 dekar dyrka jord.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Høyanger BS.

Vedtatt mot 4 stemmer.

Forslag nr. 29 Fra Høyanger Bonde- og Småbrukarlag

Beredskapstilskot til små driftseiningar

Det er ingen tilskot i jordbruket som berre går til små driftseiningar. Dei store driftseiningane har både fordel av volum gonger pris, tilskot pr. kg eller liter og etter at Frp fekk landbruksministeren har dei i stor grad også fått fordelene av produksjonsavhengige tilskot som tilskot pr. dekar eller husdyr. Noreg er frå naturen si side eit småbruksland. Vi treng såleis produksjon også på mindre driftseiningar av beredskapshensyn som klimaendringar, folketalsvekst, endra handelspolitikk og faren for atomulykker som kan ureine viktige matproduserande område . Strukturrasjonaliseringa. må difor stoppast og Sogn og Fjordane BS foreslår eit heilt nytt beredskapstilskot til mindre driftseiningar under 300 dekar dyrka jord. Det er naudsynt med eit tak på tilskotet av omsyn til konkurransen frå større driftseiningar som ikkje bør ha alle fordelane i eit småbruksland.

Vedtak:

Forslagene 26, 27 og 29 fra Høyanger BS blir sett i sammenheng, og oversendes styret for vidare oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

C Eget forslag fra redaksjonskomiteen

Landsmøtet i Norsk Bonde og Småbrukarlag krever ny jordbrukspolitik, og vil bidra aktivt inn i arbeidet.

Norsk jordbruk sitter fast i volumfella. Overproduksjonspress, gjeldsvekst og fallende sjølforsyning løsriver matproduksjonen fra arealgrunnlag og driftsøkonomi.

Utviklingen er ikke tilfeldig. Jordbrukspolitikens virkemidler styrer matproduksjonen i en retning som hverken er økologisk, økonomisk eller sosialt bærekraftig. Dette kan ikke fortsette.

Situasjonen er dramatisk. Omfattende endringer er nødvendig. Det trengs et oppgjør med volumpolitikken, og forestillingene om at norsk jordbruk er en suksess. Det må tenkes nye, modige tanker der jordbrukets samfunnsoppdrag står i sentrum.

Skal løsninger fremmes, må problemene forstås. Samfunnsoppdraget og legitimiteten til norsk jordbruk svekkes, fordi volumfokuset i jordbrukspolitikken gjør at jord i bruk reduseres år for år. Slik blir vi mer og mer avhengig av importert mat til folk og dyr.

Naturlig, trygg mat krever produksjonsmåter som bruker mer areal. Bare slik kan samfunnsoppdraget sikres. Landsmøtet i NBS krever derfor ny politikk, og et tydelig NBS som synliggjør hva vi vil med norsk jordbruk.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar forslaget til uttale fra redaksjonskomiteen.

Enstemmig vedtatt.

4.1.4 Resultat av valgene

Etter valgene fikk styret, ordførerskapet, kvinneutvalget og valgmennd følgende sammensetning:

Styret:

Leder:	Ann Merete Furuberg, Hedmark	Gjenvalgt for ett år
Styremedlemmer:	Arne Lofthus, Hordaland Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland Torbjørn Norland, Rogaland Ragnhild Bergset Elvestad, Troms Marielle Vink de Roos, Nordland Elin Bergerud, Buskerud	Ikke på valg Ny – for to år Gjenvalgt for to år Gjenvalgt for to år Ikke på valg Ikke på valg
Politisk nestleder:	Elin Bergerud, Buskerud	Ny - for ett år
Organisatorisk nestleder:	Ragnhild B. Elvestad, Troms	Ny – for ett år
Varamedlemmer:	1. Katrine Kinn, Oslo Akershus 2. Ragnhild G. Tunheim, Møre og Romsdal 3. Olav Endre Liseter, Nord-Trøndelag 4. Britt Marthinussen, Troms 5. Kristian Ekre, Oppland	Ny – for ett år Gjenvalgt – for ett år Gjenvalgt - for ett år Gjenvalgt for ett år Ny - for ett år

Ordførerskapet:

Ordfører	Per Anton Nesjan, Nordland	Gjenvalgt – for ett år
Varaordfører	Eli Berge Ness, Sogn og Fjordane	Gjenvalgt – for ett år

Kvinneutvalget:

Leder:	Siri Helle, Sogn og Fjordane	Ny - for ett år
Øvrige medlemmer:	Oda Evy Øyen, Oppland Yvonne Tonnaer, Oppland	Ikke på valg Ny – for to år
Varamedlemmer:	Bodil Norjore, Telemark Gunni Løvdal Larsen, Finnmark	Ny – for ett år Gjenvalgt – for ett år

Ungdomsutvalget:

Leder:	Kirsti Winnberg, Sør Trøndelag	Gjenvalgt - for ett år
Øvrige medlemmer	Jon Ivar Tofte, Oppland Åshild Charlotte Monsø, Nord-Trøndelag Guro Sterud Stutlien, Oppland Øystein Elgevasslien, Hedmark	Ny – for to år Ny – for to år Ikke på valg Ikke på valg

Valgnemnd:

Leder:	Vegard Vigdenes, Nord-Trøndelag	Ny – for ett år
Nestleder	Arne S. Hanslien, Oppland	Ny – for ett år

Region	Medlemmer	Varamedlemmer:	
Region Oslofjorden/Østlandet Østfold, Vestfold, Akershus, Hedmark	Audun E. Tvedten	Lajla Myrvang-Ek	Nye – for to år Sukkebråten
Region Indre Østland - Oppland	Anne S. Hanslien	Kristian Ekre	Gjenvalgt for to år
Region Sør-Norge Buskerud, Telemark, Aust- Agder, Vest-Agder	Svein Kostveit	Kjell Borge	Ikke på valg
Region Vestlandet Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane	Magnar Juklestad	Jarle Helland	Ikke på valg
Region Midt-Norge Møre og Romsdal, Sør- Trøndelag, Nord-Trøndelag	Knut Sjøvold	Arnt Inge Engum	Ikke på valg
Region Nord-Norge Nordland, Troms, Finnmark	Rakel Nystabakk	Isabel Vangen	Nye – for to år

4.2 Møter i representantskapet

Representantskapet har vært samlet til 2 møter i årsmeldingsperioden samt to fylkesledermøter.

4.2.1 Representantskapsmøte 2/2017

Gardermoen 3. november 2017

De viktigste sakene på møtet var:

Budsjett for 2018, årsmelding 2015 – 2017, samt øvrige forberedelser til landsmøtet.

4.2.2 Representantskapsmøte 1/2018

Oslo 20. mars 2018

De viktigste sakene på møtet var:

Regnskap for 2017, innledning om den politiske situasjonen foran jordbruksforhandlingene, samvirkeorganisasjonenes prioriteringer i jordbruksforhandlingene 2018.

4.3 Fylkesledermøter

4.3.1 Fylkesledermøte 1/2018

Oslo 21. mars 2018

De viktigste sakene på møtet var:

Presentasjon av organisasjonens prioriteringer i årets jordbruksforhandlinger med utgangspunkt i lokallagenes studievirksomhet, strategi for gjennomføring av jordbruksforhandlingene, kommunikasjonsarbeid i forbindelse med jordbruksforhandlingene samt diverse organisasjonssaker

Uttale fra fylkesledermøtet

Realt løft for jordbruket

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har store forventninger til årets jordbruksoppgjør. NBS legger til grunn at det nåværende stortingsflertallet tydelig har signalisert at jordbruket må få en inntekt på linje med andre grupper i samfunnet.

På samme måte som om at skolen ikke er til for lærerne, er ikke landbruket til for bønder og skogbrukere. Vi utfører et samfunnsoppdrag. Jordbrukets samfunnsoppdrag er i størst mulig grad å brødfø befolkningen med trygg, sunn og rein mat. Oppdraget må kunne utføres uten at det går på bekostning av klima, miljø eller produksjonsgrunnlaget for framtidige generasjoner. Et småskala jordbruk over hele landet sikrer matforsyningen, gir grunnlag for bosetting, pleier kulturlandskapet og sikrer biologisk mangfold. Det legger grunnlag for stor verdiskapning langt utover jordbruket. Et spredt og variert jordbruk sitter på en enorm kunnskapsbase som vi må ta vare på.

I behandling av jordbruksmeldingen og jordbruksoppjøret i 2017 har Stortinget gitt tydelige signaler om at for å sikre rekruttering, må inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper reduseres. Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener også at det er helt nødvendig å minske

forskjellene internt i jordbruket. Ellers er det ikke mulig for jordbruket å utføre samfunnsoppdraget. For å kompensere for generell prisstigning og redusere gapet på 180.000 kroner i gjennomsnitt pr årsverk, må bruken av budsjettmidler økes.

Stortinget har sagt at vi av beredskapshensyn skal produsere mer mat basert på norske ressurser. Skal vi greie det, må vi legge om tilskuddsordningene slik at det blir lønnsomt å bruke all dyrka mark i Norge, og nytte utmarka bedre. Tilskuddene skal ikke brukes til å støtte volumproduksjon, men til å kompensere for driftsulemper for små og mellomstore bruk. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har lenge arbeidet for å innføre et driftsvansketilskudd og det er på høy tid at dette kommer.

For å unngå overproduksjon og oppnå best mulig pris i markedet, er det nødvendig å dempe stimulansen til volumproduksjon. Når vi i dag ikke har øvre tak på mange av tilskuddsordningene er det blitt lønnsomt å øke produksjonen langt ut over gårdens ressurser. Vi fører geiter, melkekyr, storfe og sau med økende mengde kraftfôr. Stortingets signaler om mer produksjon basert på norske ressurser blir ikke imøtekommet. NBS mener at det vil være mer bærekraftig å minske stimulansen til ytelse og tilvekst og på den måten gjøre seg mindre avhengig av importert råstoff til kraftfôrindustrien.

4.3.2 Fylkesledermøte 2/2018

Oslo 15. juni 2018

De viktigste sakene var:

Gjennomgang og evaluering av jordbruksforhandlingene 2018, konsekvenser av regionreformen for organisasjonsstrukturen i NBS, strukturering av regionale landbruksråd (samarbeidsråd), verving, Matnyttig.

Uttaler fra fylkesledermøtet

Årets jordbruksforhandlinger - et steg i riktig retning, men ingen hvilepute

Fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag er tilfreds med at det i år ble inngått jordbruksavtale mellom et samlet jordbruk og staten. En ramme for budsjettmidlene på 770 mill. kroner gjorde det mulig å prioritere virkemidler/etablere et nytt virkemiddel som vil styrke økonomien på små og mellomstore bruk. Dette er helt nødvendig for å sikre videre drift på mange gardsbruk i Norge.

NBS sitt utgangspunkt for årets forhandlinger var full kostnadsdekning, samme kronemessige inntektsutvikling som sammenligningsgruppen og en viss reduksjon i inntektsforskjellen mellom jordbruket og sammenligningsgruppen. Hovedprioriteringene var knyttet til:

- Økt produksjon av planteprodukter
- Økt arealbruk/økt beitebruk
- Styrking av økonomien på små og mellomstore bruk med henholdsvis mjølkekyr og ammekyr
- Styrking av velferdsordningene

Fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag beklager at det ikke var mulig å realisere kravet om kronemessig lik inntektsutvikling og reduksjon av inntektsgapet til sammenligningsgruppen, regnet på gjennomsnittet for jordbruket, slik Stortinget definerte inntektsmålet i fjor. Fylkeslederne registrerer imidlertid, og tar til etterretning, at for alle husdyrproduksjoner, unntatt storfekjøtt, er tilførslene større enn etterspørselen i markedet. Dette begrenser muligheten for økte prisuttak i markedet samtidig som det er behov for å innrette de øvrige virkemidlene i jordbruksavtalen slik at de ikke virker til å stimulere produksjonen ytterligere.

Fylkeslederne viser til at bruk med geitemjølkk, sau, gris og kylling kommer ut med en inntektsvekst som ligger klart under 19.300 kroner pr. årsverk mens produksjoner med handlingsrom i markedet vil få en inntektsvekst godt over dette nivået. Det må påpekes at en tilpassing av inntektskravet i et enkeltår ikke betyr at Stortingets merknad om inntektsutvikling er forlatt.

Stortingets definerte inntektsmål forutsetter markedsbalanse. Muligheten for å oppnå markedsbalanse avhenger av muligheten for å kunne drive en effektiv produksjons- og markedsregulering med andre virkemidler enn bare pris og reguleringslagring, noe årets avtale har tatt tak i. Tiltak for å begrense smågrisproduksjonen skal utredes og endelig at produksjonskapasiteten i saueholdet skal begrenses.

Av budsjettøkningen på 770 mill. kroner vil hele 663 mill. kroner bli brukt til direkte tilskudd, i hovedsak økte arealtilskudd, økte husdyrtilskudd, et nytt strukturtilskudd til mjølkekyr, en viss økning i driftstilskuddet til henholdsvis mjølkeku og ammeku i sone 5 – 7 samt økte tilskudd til regionalt miljøprogram (RMP) øremerket bratt areal og setring. Fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter disse tiltaka og vil bemerke at denne fordelingen står i sterk kontrast til den fordelingen som har vært gjennomført i perioden 2014 – 2017.

Fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag er svært godt fornøgd med at en i årets avtale klarte å få på plass et nytt strukturtilskudd i mjølkeproduksjon der produsenter med 23 kyr maksimerer effekten av tilskuddet og at tilskuddet deretter trappes ned igjen slik at de som har over 50 kyr ikke får tilført noe over denne ordningen i det hele tatt. Dette er styrking av små og mellomstore melkebruk som både Stortinget og NBS har vært opptatt av.

Innføringen av dette tilskuddet er et klart brudd med den politikken som har vært ført siden 2014 og som i betydelig grad også er årsak til den overproduksjonssituasjonen som en nå står oppe i.

Fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag ber Stortingets fastsette mål for forbruk og produksjon av økologisk mat.

Fylkeslederne vil minne om at arbeidet med å realisere inntektsmålet og styrke utjevningen mellom produksjoner, bruksstørrelser og områder må fortsette med uforminsket kraft. Årets avtale skal ikke være noe hvilepute!

Fylkeslederne i NBS krever respekt for Stortingets bestandsmål for ulv!

I behandlingen av ulvemeldinga i juni 2016 avveide Stortingsflertallet ulike samfunnshensyn og landa på et bestandsmål på 4-6 ulveynglinger /år inkludert grenseflokkene. Siste telling viste

10,5 ynglinger i Norge, altså omlag dobbelt av det Stortinget har bestemt. Derfor må det tas grep som bringer bestanden ned på det nivået Stortinget har vedtatt.

Det er helt uakseptabelt at rovviltforvaltninga med Klima- og Miljødepartementet og embetsverket i spissen, styrer på tross av Stortinget.

Innstillinga i saken om lisenskvote for ulv vinteren 2018-2019 fra fylkesmennene i Hedmark, Akershus, Oslo og Østfold til rovviltnemndene i region 4 og 5 med fredning av ulv i områder med familiegrupper, vil innebære en betydelig økning av ulvestammen i Norge. På den måten kommer norsk ulveforvaltning enda mer i strid med lovlig fatta vedtak og enda mer ut av kontroll.

Stortinget har lagt til grunn at den norske delbestanden av ulv skal forvaltes gjennom lisensjakt. Nå ser vi konturene av at forvaltningen skal skje ved skadefelling i beitesesongen. På den måten øker belastninga på beitenæringa og beitebrukerne unødige og dyrevelferden blir uakseptabel. Videre blir de samfunnsmessige kostnadene langt høyere, jamfør ulvemassakrene i Rendalen i 2016 og på Hadeland i 2017, enn når lisensjegere foretar bestandsreguleringa på dugnad og på sporføre.

Fylkesleiderne i NBS krever at rovviltnemndene i region 4 og 5 respekterer Stortingsvedtaket og bringer ulvestammen ned på bestandsmålet. Videre krever NBS at Stortinget til høsten følger nøye med på hvordan departementet behandler klagesaken på lisenskvoten for ulv 2018-2019

4.4 Møter i styret

Styret har hatt 13 styremøter i løpet av meldingsåret; enten som fysiske møter eller via Skype/telefon.

Les kap. 1 Rapport fra Styret for mer informasjon

5. Politiske arbeidsområder

5.1 Jordbruksforhandlingene

5.1.1 Innledning

Grunnlagsmaterialet fra Budsjettnemnda for jordbruket fra april 2018 viste at jordbrukets sammenhengende inntektsøkning fra 2013 fram til 2016 ble avbrutt med en nedgang for inntektsåret 2017, målt som vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk.

Det var en relativt kraftig økning i vederlaget pr. årsverk fra 2014 til 2015, først og fremst pga. at rentekostnadene på lånt kapital gikk mye ned, men også pga. gode avlinger. For 2016 viste prognosen en fortsatt økning i vederlaget. Inntektsutviklingen fra 2016 til 2017 var i Budsjettnemndas materiale 5.300 kroner svakere enn budsjettet i 2017. Fra 2017 til 2018 forventes inntektene å gå ned med 8.000 kroner pr. årsverk. Budsjettnemndas beregninger gjelder for totaljordbruket. Disse beregningene skjuler at det er store interne inntektsforskjeller i jordbruket mellom produksjoner, distrikter og driftsomfang. Det gjennomsnittlige inntektsnivået i jordbruket som framkommer med dette materialet ligger imidlertid langt under gjennomsnittlig lønnsnivå i samfunnet.

5.1.2 Hva forhandler vi om

Jordbruket har forhandlingsrett med Staten gjennom Hovedavtalen. Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag må fremme et felles krav til staten om budsjettstøtte, priser på produserte varer og fordelingen av disse samt eventuelle andre krav, - bare da er vi regnet som forhandlingsdyktige.

Varig ramme

Den varige rammen uttrykker hvor mye mer eller mindre penger som skal fordeles i jordbruket på varig basis. Rammen er summen av endringer i målpriser, endring i budsjettstøtte og varige endringer i andre elementer fra året før.

Budsjettstøtte

Budsjettstøtte er et samlebegrep på alle ulike typer tilskudd og støtteformer som blir finansiert over jordbruksavtalen i statsbudsjettet. Dette kan være mengdeavhengige støtteformer som blir utbetalt pr. kg eller liter produsert mengde, mengdeuavhengige støtteformer knyttet til areal eller husdyr eller støtte til velferdsordninger, investeringsvirkemidler, forskning, utviklingstiltak osv.

Målpriser

Målpriser er de priser en forventer å kunne ta ut i et marked i balanse. Målprisene gjelder på engrosnivå og er ikke de priser som produsentene mottar for sine produkter.

Ikke varige midler

I tillegg til den varige rammen, kan oppgjøret også inneholde engangsutbetalinger. Dette er som regel penger "til gode" fra avtalen året før, og som ikke ble brukt opp fordi strukturendringene i jordbruket og arealnedgangen ble sterkere enn forutsatt. Andre typer engangsutbetalinger kan være investeringsmidler som blir bevilget i spesielle år for å motvirke økonomiske nedgangstider, for eksempel investeringsmidlene i 2009 og midler til styrking av LUF-fondet i 2012.

Andre elementer

Det har ved noen jordbruksoppgjør blitt tatt inn andre elementer i forhandlingene på linje med budsjettamme og produktpriser. Dette kan være forhold som spesielle skatteordninger for jordbruket, avgiftsreduksjoner på driftsmidler, endringer i tollvernet osv. Slike forhold er strengt tatt ikke forhandlingstema i jordbruksforhandlingene og må håndteres særskilt av Stortinget i forbindelse med den ordinære budsjettbehandlingen.

Jordbruksforhandlingene 2018

Forløp i årets forhandlinger

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag kom greit fram til enighet om et felles rammekrav fra jordbruket overfor staten på 1.830 millioner kroner. Dette kravet innebar samme kronemessige inntektsutvikling som andre grupper samt en reduksjon av inntektsgapet på 6.000 kroner pr. årsverk, eller 255 millioner kroner. I tillegg var det lagt inn en forutsetning om bedret prisuttak i markedet for sau/lam og svinekjøtt, gjennom innføring av nye produksjonsregulerende virkemidler, anslått til 100 millioner kroner. Felleskravet ble overlevert staten 26. april.

Staten responderte på vanlig måte gjennom et tilbudsdokument som ble lagt fram 4. mai, som forutsatt. Tilbudet fra staten hadde en inntektsgivende ramme på 1.000 mill. kroner og utgjorde 54,6 prosent av jordbrukets krav. Staten la opp til å utnytte markedsmulighetene for korn og grønt ved å foreslå prisøkning på i gjennomsnitt 8 øre pr kg korn og 3% for grønnsaker og frukt. Melkeproduksjonen ble spesielt stimulert med budsjettmidler i distriktene. Jordbruket valgte å gå inn i en ordinær prosedyre med gjennomgang av både krav og tilbud. I denne fasen blir partene bedre kjent med hverandres argumenter og posisjoner. Denne gjennomgangen foregikk i dagene 9. – 11. mai. Dagene deretter foregikk forhandlingene med staten på ledernivå.

Staten hadde i sitt tilbud satt verdien av inntektsgapet pga. overproduksjon av lam- og svinekjøtt til 348 millioner kroner.

På kvelden 16. mai ble et felles jordbruk bestående av Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag enig med Staten om en jordbruksavtale på 1.100 millioner. Av dette utgjorde budsjettmidlene 670 millioner som var rekordstort. Norsk Bonde- og Småbrukarlag føler at organisasjonen fikk betydelig gjennomslag og fikk satt sitt klare preg på det endelige forhandlingsresultatet.

Avtalen inneholdt et historisk nytt strukturtilskudd til små og mellomstore melkebruk. Det nye tilskuddet ga en sats på 1.400 kroner pr ku opp til 23 kyr, som er den bruksstørrelsen som gir størst samlet tilskudd på 32.200 kroner. Deretter trappes totaltilskuddet ned med en sats på 1.150 kroner fram til og med ku nr. 50. Foretak med mer enn 50 kyr vil ikke være tilskuddsberettiget. Det er en forutsetning for å kunne motta dette tilskuddet at bruket har minimum 6 kyr.

Oppgjøret ga ikke grunnlag for kronemessig lik inntektsutvikling for alle i jordbruket. Årsaken til dette er overproduksjonen innenfor flere produksjoner som det vil bli en viktig oppgave å gjøre noe med.

Staten ønsket å øke bunnfradraget fra dagens kr. 6.000 til kr. 8.000. Dette ville spesielt ramme små og mellomstore bruk, i strid med stortingets klare målsetting. Jordbruket valgte å prioritere

80 mill. kroner på å nulle ut statens økning av bunnfradraget, som fortsatt vil være 6.000 kroner pr. foretak.

Oppstillingene nedenfor viser utslagene for NBS sitt primærkrav, jordbrukets felleskrav, Statens tilbud og endelig avtale.

Hovedtall fra årets forhandlinger:

	Jordbrukets			Avtale
	NBS	felleskrav	Statens tilbud	
Målpriser	221,4	198	198	198
Kapittel 1150	1456,8	1462,2	670	770
Ledige midler	70	70	70	70
Effekt av jordbruksfradrag	82	100	62	62
Sum	1830	1830	1000	1100

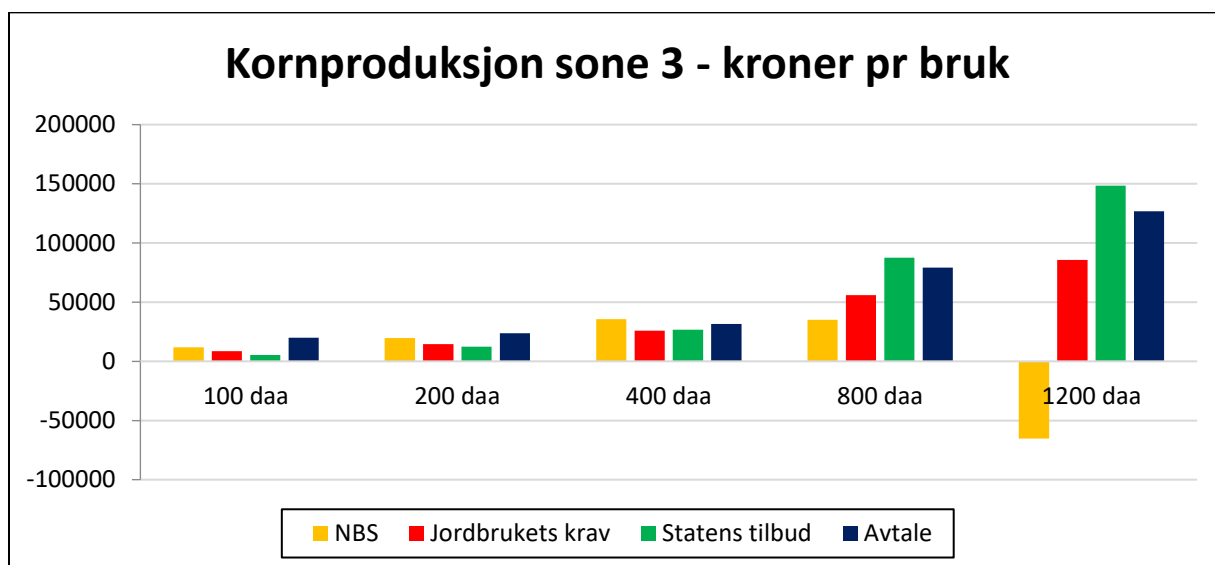
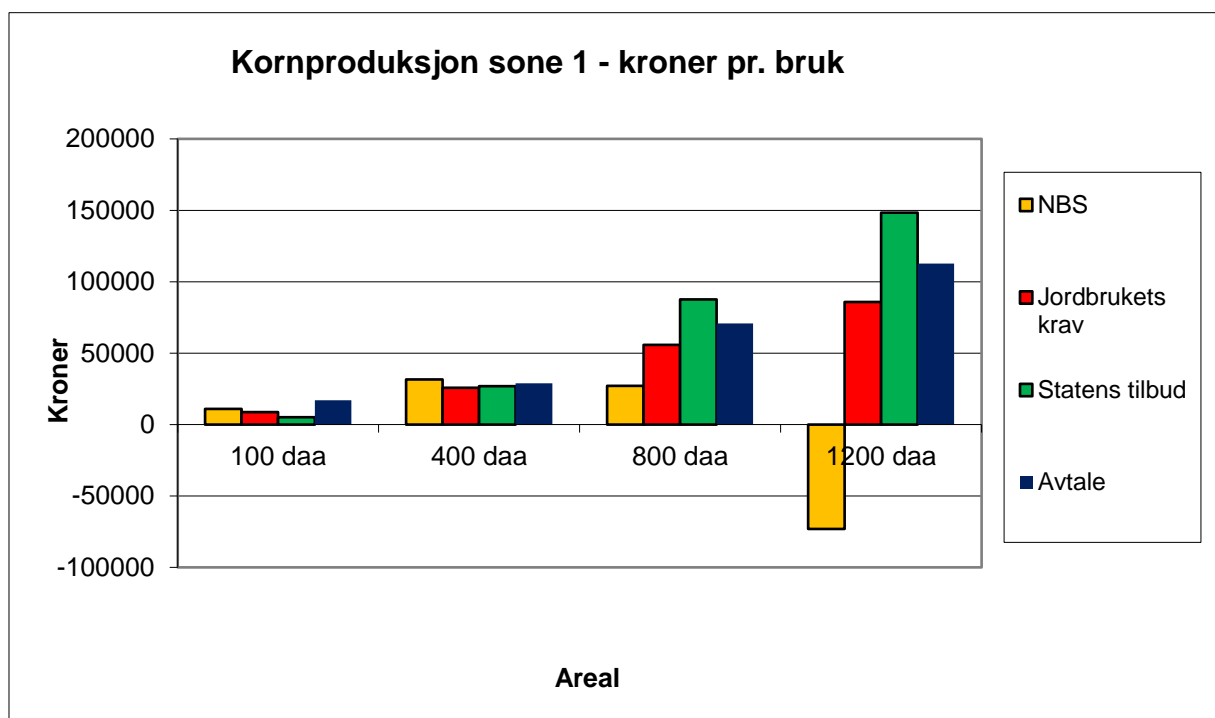
Hva prioriterte partene under årets forhandlinger?

I det følgende er det vist hvordan de økonomiske virkemidlene ble fordelt mellom produksjonene mjølk, sau og korn i krav, tilbud og endelig avtale. Fordelingen av de direkte økonomiske virkemidlene henger selvsagt sammen med politikktutformingen for øvrig.

Endringen i inntekt er vist som kroner pr. bruk med angitt størrelse. Tabellene og figurene viser bare endringer i satser.

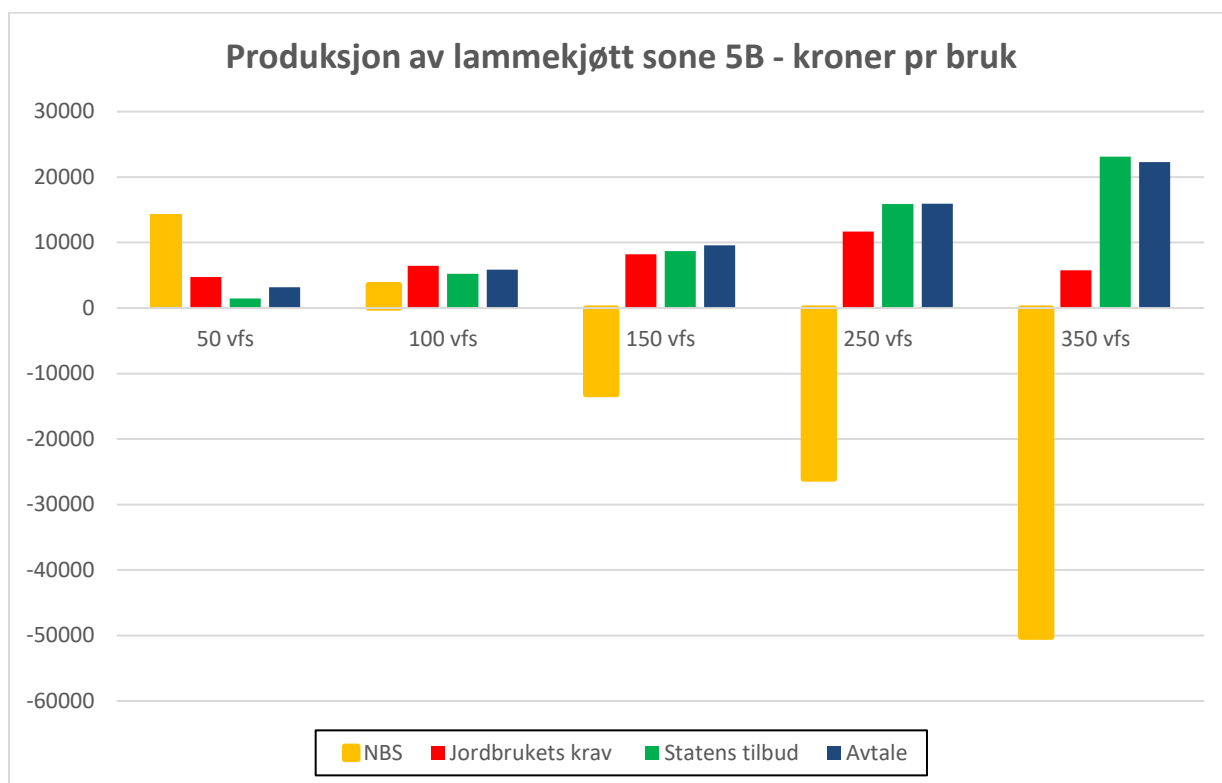
Kornproduksjonen

Korn	NBS	Jordbrukets krav	Statens tilbud	Avtale
Målpris korn	10 øre/kg	8 øre/kg	8 øre/kg	8 øre
Arealtilskudd sone 1, korn 0- 400 daa	+40	+18	+40	+33
Arealtilskudd sone 1, korn 400-800 daa	-40	+18	+40	+33
Arealtilskudd sone 1, korn over 800 daa	-80	+18	+40	+33
Kulturlandskapstilskudd	-11	+7	0	+7

Produksjon av sau/lam

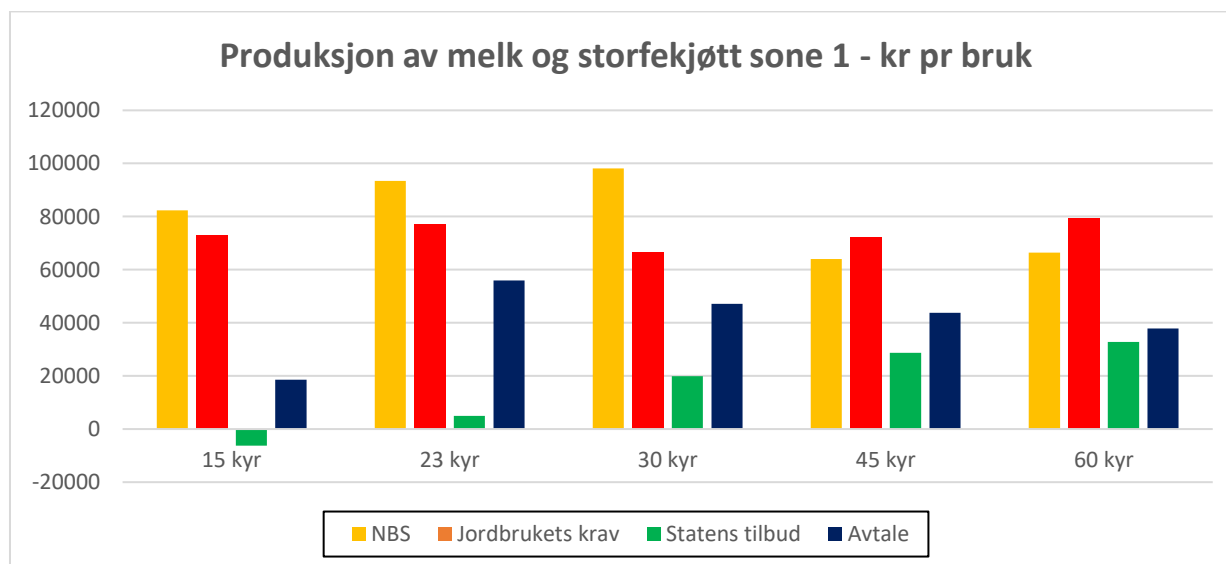
Sau/lam	NBS	Jordbrukets krav	Statens tilbud	Avtale
Tilskudd til ull, kr/kg	+1,00	0	0	0
Husdyrtilskudd 1-126 dyr, kr/dyr	220	0	-5	0
Husdyrtilskudd 127-200 dyr, kr/dyr	0	0	-5	0
Husdyrtilskudd 201-300 dyr, kr/dyr	0	0	-5	0
Husdyrtilskudd 301-400 dyr, kr/daa	-194	0	5	0
Husdyrtilskudd 401-500 dyr, kr/daa	-194	0	-5	0
Husdyrtilskudd over 500 dyr, kr/daa	-194	-194	-5	0
Besetninger med under 100 dyr	+100	0	-	-
Lammetilskudd (O+ og bedre), kr/dyr	-200	0	-50	-50
Lammetilskudd klasse 0	0	0	0	0
Distriktstilskudd kjøtt sone 5	-0,10	0	0,30	0,20
Utmarksbeitetilskudd, kr/dyr	+25	0	+10	+10
Beitetilskudd, kr/dyr	+10	0	0	0
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 1), kr/daa	0	0	0	0
Arealtilskudd over 200 daa(sone 1), kr/daa	0	0	0	0
Arealtilskudd (sone 2), kr/daa	0	0	0	0
Arealtilskudd over 200 daa(sone 2), kr/daa	0	0	0	0
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 3), kr/daa	+28	0	0	0
Arealtilskudd over 200 daa (sone 3), kr/daa	+10	0	0	0
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 4), kr/daa	+30	0	0	0
Arealtilskudd over 200 daa (sone 4), kr/daa	+10	0	0	0
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 5A), kr/daa	+40	+3	+35	+28
Arealtilskudd over 200 daa (sone 5A), kr/daa	+10	+3	+35	+28
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 5B), kr/daa	+40	+3	+70	+63
Arealtilskudd over 200 daa (sone 5B), kr/daa	+10	+3	+70	+63
Arealtilskudd 0-200 daa(sone 6), kr/daa	+50	+3	+40	+33
Arealtilskudd over 200 daa (sone 6), kr/daa	+10	+3	+40	+33
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 7), kr/daa	+50	+3	+25	+33
Arealtilskudd over 200 daa (sone 7), kr/daa	+10	+3	+25	+33
Endring i kraftfôrpris, øre/kg	+ 10,4	+ 3,0	+4,5	+3,0
Tilskudd til ferie og fritid	+ 6,0 %	+ 6,74 %	6,0 %	6,0 %
Tak avløsertilskudd	78.700	79.200	78.700	78.700
Dagsats sykdomsavløsning	+45	+115	+115	+115
Bunnfradrag	-4000	-3000	+2000	0
Kulturlandskapstilskudd	-11	+7	0	+7

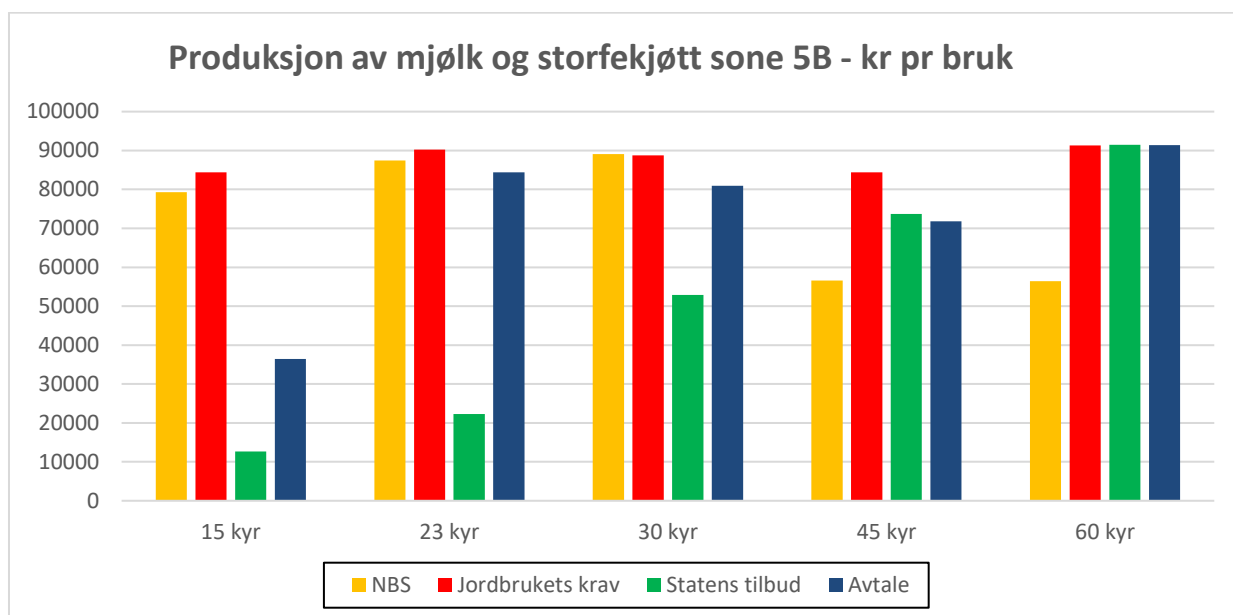

Produksjon av melk og storfekjøtt

Melk og storfekjøtt	NBS	Jordbrukets krav	Statens tilbud	Avtale
Målpris melk, øre/l	4	3	3	3
Driftstilskudd melk, kr/foretak, sone 2	+10.000	0	0	
Driftstilskudd melk, kr/foretak, sone 1,3,4	+15.000	0	0	
Driftstilskudd melk, kr/foretak, sone 5	+20.000	+10.000	+5.000	+5.000
Driftstilskudd melk, kr/foretak, sone 6,7	+20.000	+10.000	+5.000	+5.000
Husdyrtilskudd 1-16 dyr, kr/dyr	+300	+950	-4168	-4168
Husdyrtilskudd 17-25 melkekyr, kr/dyr	+178	+950	-2022	-2022
Husdyrtilskudd 26-50 melkekyr, kr/dyr	0	+950	-976	-976
Husdyrtilskudd, 51-100 melkekyr, kr/dyr	-780	0	0	0
Husdyrtilskudd, >100 melkekyr, kr/dyr	-780	-780	0	0
Husdyrtilskudd 1-14 melkekyr, kr/dyr	-	-	+4158	+4168
Husdyrtilskudd 15-30 melkekyr, kr/dyr	-	-	+3022	+2562
Husdyrtilskudd 31-50 melkekyr, kr/dyr	-	-	+961	+1100
Husdyrtilskudd, >50 melkekyr, kr/dyr	-	-	-10	-10
Andre storfe 1-250, kr/dyr	40	0	-10	-10
Andre storfe over 250, kr/dyr	-780	0	-10	-10
Andre storfe over 500, kr/dyr	-780	-780	-10	-10
Distriktstilskudd kjøtt sone 5	-0,10	0	+0,20	+0,10
Utmarksbeitetilskudd, kr/dyr	+200	+45	+50	+50
Beitetilskudd, kr/dyr	+50	+45	0	+20
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 1), kr/daa	0	0	0	0
Arealtilskudd over 200 daa(sone 1), kr/daa	0	0	0	0
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 2), kr/daa	0	0	0	0

Arealtilskudd over 200 daa (sone 2), kr/daa	0	0	0	0
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 3), kr/daa	+28	0	0	0
Arealtilskudd over 200 daa (sone 3), kr/daa	+10	0	0	0
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 4), kr/daa	+30	0	0	0
Arealtilskudd over 200 daa (sone 4), kr/daa	+10	0	0	0
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 5A), kr/daa	+40	+3	+35	+28
Arealtilskudd over 200 daa (sone 5A), kr/daa	+10	+3	+35	+28
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 5B), kr/daa	+40	+3	+70	+63
Arealtilskudd over 200 daa (sone 5B), kr/daa	+10	+3	+70	+63
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 6), kr/daa	+50	+3	+40	+33
Arealtilskudd over 200 daa (sone 6), kr/daa	+10	+3	+40	+33
Arealtilskudd 0-200 daa (sone 7), kr/daa	+50	+3	+25	+33
Arealtilskudd over 200 daa (sone 7), kr/daa	+10	+3	+25	+33
Endring i kraftfôrpris, øre/kg	+10,4	+3,0	+4,5	+3,0
Tilskudd til ferie og fritid	+6,0 %	+6,74 %	+6,0 %	+6,0 %
Tak avløsertilskudd	78.700	79.200	78.700	78.700
Dagsats sykdomsavløsning	+45	+115	+115	+115
Bunnfradrag	-4000	-3000	+2000	0
Kulturlandskapstilskudd	-11	+7	0	+7

5.1.3 Partenes hovedprioriteringer

I dette kapitlet er det gitt en oversikt over noen av de viktigste prioriteringene i kravet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag, jordbrukets felleskrav og i den endelige avtalen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag:

Samlet ramme på 1.830 mill. kroner, herav 222,4 mill. kr i målprisendringer, 1.456,8 mill. kroner i økte overføringer over budsjettet, gjenbruk av 69,7 mill. kroner og 82 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:

Melk 4 øre pr. liter
Gris 0,00 kr pr. kg
Korn 10 øre pr. kg
Potet 30 øre pr. kg
Grønnsaker 3,0 %
Frukt 3,0 %

Budsjettmidler:

- Sterkere styring av BU-midlene mot ombygging av/tilbygg til eksisterende driftsbygninger. utbedring og fornuftig oppgradering av eksisterende produksjonskapasitet og nydyrking, gjerdehold osv.
- Bevilgning til LUF med 104,1 millioner. Tiltent drenering, skogbruk, organisert beitebruk, forskning, Matmerk, utviklingsprogram.
- Bevilgningen til RÅK-ordningen reduseres med netto 28 millioner.
- Bevilgningen til distriktstilskudd melk beholdes uendret.
- Frigjøres 52,4 millioner i budsjettmidler ved reduksjon av satsen for kvalitetstilskudd storfekjøtt for klasse O og O+ og bedre.
- Økning i distriktstilskudd frukt, bær og grønnsaker med 7,6 millioner
- Tilskudd norsk matkorn økes med 7,4 millioner
- Styrking av arealtilskuddet til korn og grovfôr. Gjeninnføring av struktur i arealtilskuddet for korn og grovfôr
- Innføre et eget driftstilskudd på 40.000 kr på melkebruk med kvote under 200 tonn
- Innføre driftstilskudd for ammeku fra første ammeku
- Reversering av omleggingen av strukturen på husdyrtilskuddene
- Styrking av husdyrtilskuddene til melkekyr, andre storfe, melkegeit, sau, avlsgris, slaktegris, sau, bier, hjort og gamle storferaser
- Innføring av et eget husdyrtilskudd bare for sau i besetninger med under 100 dyr
- Reduksjon av bunnfradraget fra 6000 kr til 4000 kr
- Innføring av et eget driftsvansketilskudd for areal, basert på hellingsgrad og utforming av jordteiger
- Styrket lønnsomhet i de grasbaserte produksjonene med særlig vekt på beitebruk – beitetilskudd, samt organisert beitebruk
- Styrking av areal- og husdyrtilskudd til økologisk korn, grønnsaker, frukt og bær, poteter, innmarksbeite og grovfôr og annet økologisk areal.
- Gjeninnføring av økologisk tilskudd i 1. karensår.
- Styrking av velferdsordningene
- Satsing på landbruksrelatert forskning, utvikling og utdanning

Andre forhold:

- Kostnadsdekning
- Prinsipp om kronemessig lik inntektsutvikling for jordbruket som andre grupper
- Reduksjon av inntektsgap
- Avvikle ordningen med utsiktsrydning

Jordbrukets felleskrav:

Samlet ramme på 1.830 mill. kroner, herav 188 mill. kr i målprisendringer, 1.472,2 mill. kroner i økte overføringer over budsjettet, gjenbruk av 69,7 mill. kroner og 100,0 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:
Melk 3 øre pr. liter
Gris 0 øre pr. kg
Korn 10 øre pr. kg
Potet 20 øre pr. kg
Grønnsaker 3,0 %
Frukt 3,0 %

Budsjettmidler:

- Økning i bevilgningen til fylkesvise og bedriftsretta investeringsvirkemidler. Videreføring av det regionale partnerskapet i alle fylker som skal være styrt av føringer og signal gitt av de sentrale avtalepartene
- Styrking av distriktstilskuddet til frukt/bær.
- Styrking av arealtilskuddet til korn og grovfôr.
- Innføring av et nytt tilskudd, såkalt *strukturtilskudd i mjølkeproduksjon*, som slår inn ved 6 kyr og når en topp i form av utbetaling ved 20 kyr for deretter å bli trappet ned i intervallet 21-43 kyr og nå null ved 44 kyr.
- Styrking av husdyrtilskuddene til melkeku, melkegeit og melkesau, bifolk og hjort over 1 år.
- Innføring av et eget driftsvansketilskudd for areal, basert på utforming av jordteiger
- Økt prisnedskrivning av korn til kraftfôr
- Styrket lønnsomhet i de grasbaserte produksjonene med økning i utmarksbeitetilskuddet og beitetilskuddet for storfe og hest
- Styrking av arealtilskudd til innmarksbeite i form av endring av beitefaktoren fra 0,6 til 0,75
- Styrking av velferdsordningene
- Satsing på landbruksrelatert forskning, utvikling og utdanning
- Økning i bevilgningen til fraktilskudd kraftfôr og innfrakt av slaktedyr

Andre forhold:

- Kostnadsdekning
- Prinsipp om kronemessig lik inntektsutvikling for jordbruket som andre grupper
- Reduksjon av inntektsgap

Avtale

Samlet ramme på 1100 mill. kroner, herav 198 mill. kr i målprisendringer, økning i budsjettmidler med 770 mill. kroner, gjenbruk av 70,0 mill. kroner og 62 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:
Melk 3 øre pr. liter
Gris 0 øre pr. kg
Korn 10 øre pr. kg
Potet 25 øre pr. kg
Grønnsaker 3 %
Frukt 3 %

Budsjettmidler:

- Styrking av distriktstilskuddet til melk.
- Styrking av distriktstilskuddet til kjøtt.
- Styrking av distriktstilskuddet til frukt/bær.
- Styrking av arealtilskuddet til korn og grovfôr.
- Økning i driftstilskuddet til mjølk
- Innføring av et nytt tilskudd, såkalt *strukturtilskudd i mjølkeproduksjon*, som slår inn ved 6 kyr og når en topp i form av utbetaling ved 23 kyr for deretter å bli trappet ned i intervallet 21-50 kyr og nå null ved 51 kyr.
- Styrking av husdyrtilskuddene til melkeku innenfor 15-30 kyr og 31-50 kyr, bifolk, hjort over 1 år og genbevaring storfe.
- Økning i kulturlanskapstilskuddet
- Tilskuddssatsene til økologisk korn, grønnsaker, frukt, bær og poteter økes
- Innføres tilskudd til økologisk areal i 1. års karenens
- Tilskudd til økologisk melkekyr økes
- Innføring av et eget driftsvansketilskudd for areal, basert på utforming av jordteiger
- Økt prisnedskrivning av korn til kraftfôr
- Styrket lønnsomhet i de grasbaserte produksjonene med økning i utmarksbeitetilskuddet for storfe og hest og beitetilskuddet for storfe
- Tilskudd til veterinære reiser økes
- Styrking av velferdsordningene
- Satsing på landbruksrelatert forskning, utvikling og utdanning

Andre forhold:

- Kostnadsdekning
- Prinsipp om kronemessig lik inntektsutvikling for jordbruket som andre grupper

5.2 Oppfølging av arbeidsgrupper vedtatt i jordbruksforhandlingene

5.2.1 Klimatiltak på gårdsnivå

Ei arbeidsgruppe oppnevnt i forbindelse med jordbruksoppgjøret 2017 har gått gjennom støtteordninger til klimatiltak på gården. Grappa leverte sin rapport 22. februar 2018. I rapporten blir det gitt anbefalinger om hvordan styrke og måle tiltak bedre for å redusere klimagassutslipp på gården.

Merete Furuberg har representert NBS i arbeidsgruppen

Arbeidsgruppen har først og fremst tatt for seg støtteordninger, som går over jordbruksavtalen, til tiltak som har effekt på klimautslipp, karbonbinding og klimatilpasning på gården. Noen av

tiltakene handler om å forbedre drifta av arealene på det enkelte skifte. Andre tiltak handler i større grad om å finne fram til en optimal ressursbruk på gårdsnivå både når det gjelder gjødsling og forbruk av energi.

5.2.2 Driftsvansketilskudd

I Sluttprotokollen fra forhandlingsmøte 26.6.2017 mellom staten og Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag ble det enighet om å nedsette en partssammensatt arbeidsgruppe for å utrede en ordning med driftsvansketilskudd. I protokollen heter det:

Partene viser til Prop.141 S (2016-2017) og er enige om å utrede et driftsvansketilskudd i en partssammensatt arbeidsgruppe. Arbeidet skal klargjøre kriterier, tekniske forutsetninger og kostnader knyttet til datagrunnlag og forvaltningssystem for en eventuell ordning. Rapporten ferdigstilles innen 1. mars 2018."

I Prop.141. S (2016-2017) skriver Landbruks- og matdepartementet:

"Som oppfølging av flertallsmerknaden i Stortinget foreslås det at det igangsettes et nytt utredningsarbeid som fanger opp kost nytte effekter av en ny tilskuddsordning som skal kompensere for særskilte driftsvansker. Utredningen må også fange opp den samlede effekt av alle tilskuddsordninger som skal kompensere for geografiske merkostnader. Arbeidet må klargjøre kriterier, tekniske forutsetninger og kostnader knyttet til datagrunnlag og forvaltningssystem for en eventuell ny tilskuddsordning. Utredningen gjøres av en partssammensatt arbeidsgruppe med Landbruksdirektoratet som sekretariat. Rapporten ferdigstilles innen 1. mars 2018, slik at det vil være mulig å ta stilling til innføring av et nytt tilskudd i forbindelse med jordbruksoppjøret 2018."

Protokollteksten og omtalen av driftsvansketilskudd i Prop. 141 S (2016-2017) utgjør mandatet for arbeidet.

Rapport fra arbeidsgruppa

Arbeidsgruppa leverte sin rapport 1. mars 2018. Arbeidsgruppa kom til at formålet med et driftsvansketilskudd vil være å hindre areal å gå ut av drift fordi det er knyttet merkostnader til driften ut over det som det allerede er kompensert for.

Arbeidsgruppa innrettet arbeidet mot å utrede kriterier, tekniske forutsetninger og kostnader for driftsvansketilskudd så langt som mulig, men uten å ta stilling til om det bør innføres.

Blant flere typer driftsvansker som har blitt pekt på tidligere, har arbeidsgruppa gjort nærmere vurderinger knyttet til bratt areal, teigstørrelser og form på teiger.

Bratt areal

Det har tidligere vært en nasjonal tilskuddsordning for bratt areal. Den nasjonale ordningen ble avvirket, men tilskudd for bratt areal har kunnet gis i regionalt miljøprogram (RMP) fra 2004/2005. 9 fylker har prioritert midler til dette formålet. Arbeidsgruppa drøftet fordeler og ulemper med en regional sammenlignet med en nasjonal ordning. Arbeidsgruppa pekte på at det kan tenkes å bruke dagens RMP-system og samordne vilkår og satser for alle fylker gjennom sterke politiske føringer, men at dette vil bryte med hovedprinsippet i RMP om at det skal være regionale tilpasninger. Arbeidsgruppa stilte opp følgende vilkår som den mener kan være hensiktsmessig å legge til grunn ved en eventuell omlegging til en nasjonal ordning, men tok

ikke stilling til om en slik omlegging bør gjennomføres:

- Tilskudd til overflatedyrka/fulldyrka areal der det blir gjort maskinell bearbeiding minst en gang i året eller at arealet er slått eller høstet på annen måte enn ved beiting minst en gang i løpet av vekstsesongen
- Arealene må være brattere enn 1:5, og bør vurderes differensiert ved 1:3
- Det gis tilskudd til kun det området som er bratt (slik som for tilskudd til RMP)
- Det settes ingen øvre grense for andel bratt areal av overflatedyrket/fulldyrket areal for å utløse tilskuddet
- Det gis ikke tilskudd til innmarksbeite

Teigstørrelse

Arbeidsgruppa valgte å bruke begrepet «teig» om den areal-enheten som skal være tellende ved utmåling av et eventuelt driftsvansketilskudd på grunnlag av arealers størrelse eller form. Arbeidsgruppa vurderte ulike alternativer for definisjon av «teig», uten at et alternativ klart peker seg ut. I hovedsak ble det lagt vekt på fysiske hindringer. Ut fra en samlet vurdering kom arbeidsgruppa til at en aktuell definisjon av «teig» ville være med utgangspunkt i markslagsfigurer i AR5- klassifikasjonssystemet i kombinasjon med andre kilder/skjønsmessig vurdering, slik at det også kunne tas hensyn til forhold som utgjør permanente hindringer for sammenhengende drift. Et annet alternativ kunne være å kombinere markslagsfigurer i AR5-klassifikasjonssystemet med omsøkt areal. Grensene for markslagsfigurer etter AR5-klassifikasjonssystem synes å samsvare godt med permanente hindringer for sammenhengende drift, men mulighetene for sammenhengende drift kan også begrenses av andre forhold og av arealet den enkelte driver. Arbeidsgruppa skisserte ulike alternativer for differensiering av tilskuddssats etter teigstørrelse. Arbeidsgruppa vurderte et alternativ med lineær satsendring mellom satser for valgte teigstørrelser som mest aktuelt.

Tilskudd for form på teiger

Forholdstallet mellom omkrets og areal(O/A) er et uttrykk for hvor kompakt et areal er. Arbeidsgruppa så nærmere på hvordan dette forholdstallet varierer med teigformer og størrelser, og kom til at det ikke vil være hensiktsmessig som grunnlag for utmåling av driftsvansketilskudd for form på teiger bl.a. fordi det er vist at teigformer med samme forholdstall kan ha svært ulik grad av driftsvanske knyttet til kjøremønster.

Arbeidsgruppa gjorde også vurderinger av en mulig modell hvor et beregnet merarbeid ved ulike teigformer sammenlignet med en ideell teigform. Treffsikkerheten med en slik modell vil være avhengig av flere forhold som arbeidsgruppa har pekt på, men ikke vurdert nærmere i denne omgang.

Konklusjoner fra arbeidsgruppa

Arbeidsgruppa vurderte det slik at det er teknisk mulig å innføre et driftsvansketilskudd knyttet til bratthet og teigstørrelse. Det står imidlertid mye utviklingsarbeid igjen.

Eventuell innføring av driftsvansketilskudd basert på en kartløsning for produksjonstilskudd kan tidligst være klar og tas i bruk for del 2 av søknadsomgangen for 2020. En eventuell

nasjonal ordning for bratt-tilskudd innenfor løsningen for RMP-systemet bør fortrinnsvis samordnes med ny nasjonal forskrift for RMP som er planlagt skal tre i kraft fra søknadsomgang 2019.

5.2.3 Velferdsordningene

Denne gruppa ble satt ned for å utrede alternative tilknytningskrav mellom jordbruksforetak som søker om tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. og den avløste. I forbindelse med Prop141S (2016 - 2017) gav Landbruksdepartementet Landbruksdirektoratet i oppdrag å utrede om ordningen også skal omfatte samboere og ansatte i AS.

Torbjørn Norland representerte NBS i denne arbeidsgruppa.

Referansegruppen ble nedsatt i september 2017, og leverte rapporten 15.02.2018. Det ble avholdt 3 møter i løpet av perioden.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag var for å utvide ordningen til å gjelde samboere, men mot å utvide den til også å gjelde ansatte i AS. Dette ble også konklusjonen i rapporten

5.2.4 Kvoteordninger for melk

Denne arbeidsgruppa ble opprettet som et resultat av bekymringer for høye kvotepriser innenfor melkeproduksjonen, både på leie og kjøp.

I Næringskomiteens innstilling til jordbruksmeldingen, Innst. 251S (2016-2017), uttrykker en samlet komité, at det hvert år betales betydelige beløp fra den aktive delen av melkeproduksjonen til bønder som har sluttet med melkeproduksjon:

«Komiteen mener dette ikke er bærekraftig over tid, men erkjenner at det er krevende å gjøre endringer i ordningen.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, skriver at:

«Komiteens flertall, (...), vil derfor be om at det settes ned et utvalg der blant annet representanter fra jordbruket er med, for å komme opp med en utredning for hvordan dette systemet eventuelt kan legges om.»

Torbjørn Norland representerte NBS i arbeidsgruppa.

Arbeidet til gruppa startet oktober 2017. Rapporten «Produksjon på flere kvoter» ble levert 15.03.2018

Selv om arbeidsgruppa ikke kom frem til noen felles anbefaling, er det brukt mye plass til å beskrive faktorer som har påvirket prisutviklingen både på kvotekjøp og kvoteleie. Rapporten inneholder også mange gode beskrivelser av hva som har drevet utviklingen i melkeproduksjonen de siste åra.

I dette arbeidet har Norsk Bonde- og Småbrukarlag vist til :

- Hevingen av kvotetak til 900 000 liter i 2015 som en viktig prisdriver
- For stort sprang i lønnsomhet per årsverk mellom store og små melkebruk

- Kapasitetsutvidelser i forbindelse med fornying av driftsbygning drevet av Innovasjon Norge
- Melkebruk med under 200 000 i liten i liten grad leier eller kjøper kvote
- Det må ble et større fokus på produksjon i forhold til areal

5.2.5 Øko-Strategi

Norsk Bonde- og Småbrukarlag var representert i arbeidsgruppe «Bidrag til strategi for økologisk jordbruk». Anbefalingene ble lagt fram 20.02.18. De andre som var representert var Norges Bondelag, Oikos – Økologisk Norge, Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Johan Warlo representerte NBS i arbeidsgruppa, med Kjersti Hoff som vara.

Det lå i gruppens mandat at utviklingen av økologisk produksjon og forbruk skulle skje med utgangspunkt i markedet og etterspørselen etter økologiske produkter, på lik linje med øvrig jordbruksproduksjon. Et samlet jordbruk argumenterte for en målsetting som gikk lenger mht. produksjon. To ting talte for dette. Økologisk jordbruk har en spydspissfunksjon mht. miljøvennlige driftsmåter og økologisk drift krever mer langsiktighet enn konvensjonelt jordbruk.

Grappa tok til orde for å etablere et «Økologiprogram» som overbygning i strategien. I tillegg bidra til økt kunnskap og kompetanse, tilrettelegging for økologisk produksjon og utvikling av en effektiv verdikjede.

5.3 Næringsutvikling

5.3.1 Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping

Fra 2015 er lokalmatprogrammet slått sammen med Reindriftsprogrammet til det nye Utviklingsprogrammet – landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping.

Utviklingsprogrammet skal bidra til å skape økt vekst og verdiskaping innen lokalmat, reiseliv, reindriftsnæringen, Inn på tunet, innlandsfiske og andre tilleggsnæringer basert på landbrukets ressurser. Programmet skal stimulere til økt lønnsomhet og konkurransevne gjennom bedriftsutvikling, samarbeid, kompetanse og omdømmeaktiviteter.

På lokalmatområdet skal programmet finansiere nasjonalt arbeid med kompetanse og regionale kompetansen av, omdømmebygging, vekstsatsinger for matbedrifter og tilskudd til forpliktende produsentsammenslutninger.

Målgrupper er:

- Primærprodusenter i landbruket, reindriftsutøvere, innlandsfiske- og næringsmiddelbedrifter som utvikler, foredler og selger kvalitetsprodukter basert på lokale råvarer
- Reiselivsbedrifter som ønsker å utvikle tilbud innen mat, overnatting, servering, natur- og kulturbaserte aktiviteter og opplevelser basert på landbrukets og reindriftens ressurser

- Inn på tunet-tilbydere innenfor Matmerks godkjenningsordning
- Øvrige aktører som jobber med omdømme og andre aktiviteter

Programmet kan også tilbys andre utøvere av tilleggsnæringer basert på landbrukets og reindriftens ressurser som enten er i en vekstfase eller del av et nettverk.

I 2017 disponerte Utviklingsprogrammet 82,4 mill. kroner, av en samlet ramme på 90 millioner. I 2018 er den samlede rammen økt til 102,5 mill. kroner og for 2019 er ramma 106 millioner.

Programmet finansierer tiltak innen følgende områder:

Vekstordningene

Vekstordningen er tilrettelagt for bedrifter som i en vekstfase får store utgifter, til f. eks. lønn og leiekostnader i perioder der bedriften har bundet kapital i eksempelvis store varelagre/utstyr. Bedrifter som har planer om vekst kan få støtte til ulike løpende utgifter. Støtten kan utgjøre inntil 1 million kroner i løpet av en treårsperiode. Støtte kan gis med inntil 75 % av godkjente kostnader.

Bedriftsnettverk

Ordningen skal bidra til etablering av kommersielt, strategisk samarbeid mellom bedrifter for å utvikle markedsmuligheter. Samarbeidet skal baseres på sterke og forpliktende samarbeidsrelasjoner og prosjekter som vil styrke bedriftenes konkurransekraft og realisere markedsmuligheter i Norge og eventuelt internasjonalt.

Fokuset i bedriftsnettverket skal være markedsmuligheter og vekstpotensial blant bedriftene som deltar. Det vil også legges til rette for kunnskapsbaserte nettverk hvor ev norske og utenlandske kunnskaps- og teknologimiljøer samarbeider.

Kompetanse

I tillegg til IN sine kompetansetilbud knyttet til FRAM, mentorordninger og designprogram tilbys matfaglig kompetanse gjennom navene på NIBIO, Mære, Sogn Jord- og hagebruksskole og Nofima sør og øst.

Omdømme

Omdømmetiltak og fylkesovergripende nasjonale aktiviteter skal bidra til å bygge stolthet og øke kunnskap om lokalmat og reiseliv blant forbruker generelt og produsentene spesielt. Stolthet og kunnskap er avgjørende faktorer både for rekruttering til bransjen, samholdet og utviklingen, i tillegg til at det påvirker kunders tilfredshet og betalingsvilje for produkter.

Programmet ledes av en styringsgruppe, med representanter fra Landbruks- og matdepartementet, fylkeskommunen, fylkesmannen, Norske Reindriftssamers Landsforbund, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

5.4 Rovviltpolitikk

De viktigste sakene i meldingsperioden har vært:

- Politiske kontakter/møter
- Drifting av FKT –prosjektet
- Oppfølging av enkeltsaker/områder med store skader

Det nedlegges et betydelig arbeid på alle plan i organisasjonen, når det gjelder rovviltarbeidet. I arbeidsåret 2017/2018 har aktiviteten vært svært stor.

Gjennom FKT-prosjektet har det vært et tett samarbeid med Norges Bondelag og Norsk Sau og Geit. Norsk Bonde- og Småbrukarlag var tidlig ute med å varsle at «beitesesongene 2017/18 kunne bli stygge», spesielt pga. regjeringens ulvepolitikk. For å møte den krevende beitesesongen har alle fylkeslag oppnevnt «rovviltkontakter» i sitt fylke. Rovviltkontaktene er bl.a. tenkt som en «førstelinje» for dem som opplever rovviltangrep. Kontaktinformasjon om rovviltkontaktene er lagt ut på NBS sine hjemmesider. I tillegg er alle fylkeslag oppfordret til å innlede et samarbeid med fylkeslagene til Norges Bondelag og Norsk Sau og Geit.

Årets beitekommune

Styret i NBS bestemte at det i 2017 ville dele ut prisen "Årets beitekommune". Styret er jury for prisen og RU skal innstille ovenfor styret på hvem som skal få prisen.

Bakgrunn: Det er stor forskjell på måten kommuner stiller opp for beitenæring, ikke minst i forhold til rovviltplagene.

For å heise fram kommuner som utmerker seg i positiv retning, er det vedtatt i styret at NBS skal etablere en pris: «Årets beitekommune» som skal deles ut på landsmøtet..

På den måten kan vi få positiv omtale og heise fram et eksempel for andre kommuner hvordan de kan støtte opp om ei hardt pressa beitenæring.

Bonde og Småbruker, nett no og Kommunal rapport brukes for å bekjentgjøre prisen. Enkeltmedlemmer, lokallag eller fylkeslag i NBS har forslagsrett.

Kriterier for prisen «Årets beitekommune».

- Er i tett dialog med beitenæringa før, under og etter beitesesongen.
- Ta tak i den psykiske belastninga rovviltangrep utgjør for beitebrukerne
- Tar på seg ansvaret for søknader om skadefellingstillatelse
- Klager på eventuelle avslag
- Bidrar til mest mulig rettferdig erstatningsoppgjør
- Kurser og organiserer på en god måte kommunens skadefellingslag
- Bidrar til kurs for kadaverhundekvipasjer
- Etablere varslingstjeneste ved rovvilt/angrep i beiteområdene

Prisen årets beitekommune ble delt ut på landsmøtet 2017, og gikk til Nord-Fron kommune i Gudbrandsdalen.

Beitesesongene 2017- 2018

I månedsskiftet mai/juni 2017 kom de første varslene om ulveangrep på Hadeland, Toten og Hurdal. Det ble meldt om betydelige skader. I tillegg var det skader av ulv og bjørn i

Gudbrandsdalen. Beitebrukerne i Nordland opplevde nok en krevende start på beitesesongen.

Konklusjonen for beitesesongen 2017 for Hadeland, Hurdal og Toten ble 297 dokumentert drepte sau/lam og 808 dyr erstatta med ulv som sannsynlig skadegjørere.

Beitesesongen 2018 har vært svært kritisk for Nord-Østerdalen, med ekstremt mye skader av ulv, selv om 2 ulver er skutt pr. 1.8., så fortsetter skadene. Indre Troms og Trøndelag (Meråker, Stjørdal, Snåsa) har opplevd store skader forårsaket av bjørn. Gudbrandsdalen har hatt skader av bjørn, ulv og jerv. Nordmarka nord har hatt ulveskader siden beiteslipp i mai.

Politiske kontakter/møter

Det har i løpet av meldingsperioden vært mange møter med politikere både på Stortinget og i regjeringen om rovviltspørsmål.

26. oktober 2017 deltok NBS på høring i Stortingets Energi- og miljøkomite om statsbudsjettet 2018. NBS tok spesielt opp FKT-midlene og jerveforvaltningen.

2. november 2017 var det møte med statsrådene Dale og Helgesen. De viktigste sakene som ble tatt opp var:

1. Erstatning for tapt tilgang til utmarksbeite

M-dir tilbyr kr. 6,70/sau/dag for å ha sauen på hjemmebeite. Forskrift om erstatning etter offentlige pålegg i plante- og husdyrproduksjon, § 21, har følgende standardsatser for nedfôring på grunn av radioaktivitet:

«Satsen for nedfôring av radioaktivitet i småfe er 10 kroner per dyr per dag. Fra og med 8. nedfôringsuke er satsen 11 kroner per dyr per dag. Det gis ikke erstatning for den første uken etter at småfe er satt på nedfôring.»

Organisasjonene ber om at det praktiseres like satser både for nedfôring og tidlig nedsanking og at satsen for nedfôring på grunn av radioaktivitet som legges til grunn.

2. Tapt utmarksbeitetilskudd:

Miljødirektoratet tilbyr full kompensasjon for bortfall av utmarksbeitetilskuddet; Kr. 185 per sau og kr. 628,- per storfe.

3. Erstatning for tapt tilskudd og administrativt merarbeid i beitelaga:

Beitelaga taper penger av 2 årsaker, det er sluppet færre dyr og det er sankt langt færre dyr.

Beitelaga får kr. 12,- pr sankt småfe og kr. 22,- pr, sankt storfe. Dette må de ha erstatning for.

4. Kompensasjon for ekstra arbeid

Miljødirektoratets sats på kr. 183,- per time .

Organisasjonene forutsetter at beitebrukerne også får dekket merarbeid knyttet til ekstra tilsyn og søk etter skadde sauer som må avlives/behandles og døde sauer for kadaverdokumentasjon.

5. Rendalen 2016:

Organisasjonene krever at også beitebrukerne i Rendalen får dekket sine ekstrakostnader for tapene i 2016.

6. Forskriftsfesting av erstatningsbestemmelsene

Organisasjonene ber om at kompensasjon som gis til sauebøndene på Toten, Hadeland og Hurdal forskriftsfestes. Dette vil gi større forutsigbarhet for beitebrukerne dersom tilsvarende rovdyrangrep skjer i en senere beitesesong.

Møtet i Klima- og miljødepartementet 4. juni 2018

De som var med: Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk og Norske Reindriftssamers Landsforbund.

Følgende tema ble tatt opp

- Regulering av ulvebestanden inne i ulvesona. Forholdet mellom sonen som reservat og Stortingets bestandsmål. Hensikten med bestandsmål i sona. Bestandsestimat/ -overvåkning. Bruk av ferske tall ved avgjørelser (Norskog/Norges Skogeierforbund)
- Mer effektiv jervejakt (Norges Jeger- og Fiskerforbund)
- Regional rovviltforvaltning – varslet revisjon og regionsreformen (Norges Bondelag)
- Kongeørn (Norske Reindriftssamers Landsforbund)
- Kontaktutvalget for rovviltforvaltning (Folkeaksjonen ny Rovdyrpolitikk)
- Post 73, midler til forbyggende og konfliktdempende tiltak må økes (Norsk Bonde og Småbrukarlag/Norsk Sau og Geit)
- Kompensasjonsordning for tapte utmarksinntekter (Norskog/Norges Skogeierforbund)

FKT-prosjektet

Året 2014 var det siste året av den treårige prosjektperioden for det første FKT-prosjektet. Prosjektet har vært et fellesprosjekt mellom Norsk Sau og Geit, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag. Det overordnede målet med prosjektet var å gjennomføre tiltak som skulle forebygge tap av beitedyr til rovvilt og å dempe konflikten mellom beitenæringen og rovviltforvaltningen. Prosjektet har derfor arbeidet med å formidle informasjon om forebyggende tiltak, bestandsovervåking, rutiner ved skadesituasjoner, samt bidratt til å skape dialogarenaer både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

I 2015 ble prosjektet videreført for en ny treårsperiode. Per Fossheim ble ansatt som ny prosjektleder.

I 2017 ble det søkt om et nytt 3-årig prosjekt fra 2018. Det ble bare innvilget en forlengelse på et år. Alle de tre organisasjonene har klaget på denne avgjørelsen. 8. august 2018 svarte Klima- og miljødepartementet på klagen og den ble avvist.

Dialogmøter

Prosjektet har arrangert og deltatt på en rekke møter rundt om i de ulike fylkene. Dialogmøte om rovviltsituasjonen og om samarbeidet mellom de ulike aktørene. Prosjektleder deltok på rovviltmøte dagen før NBS sitt landsmøte høsten 2017.

Organisasjonenes tidsskrift og nettsider har blitt brukt for å spre relevant og aktuell informasjon om rovvilt og beitebruk som prosjektet har utarbeidet. Bestandsregistrering, forebyggende tiltak, tips, råd og frister for FKT-søknader, erstatningssøknader etc. er noen av temaene i disse artiklene.

Beredskapsplaner

Med bakgrunn i erfaringen fra Rendalen 2016 og Hadeland, Toten og Hurdal 2017 har FKT-prosjektet i 2017 arbeidet mye med beredskapsplaner ved massive rovviltangrep.

5.5 Matsvinn

Våren 2015 skrev mange organisasjoner, aktører fra næringsmiddelindustri og handel samt flere departementer under på en intensjonsavtale der deltakerne forpliktet seg til å gå inn i et arbeid som skulle resultere i et opplegg for å redusere matsvinn på alle nivåer. Norsk Bonde- og Småbrukarlag var en dem som skrev under på denne avtalen.

Høsten 2016 ble de involverte partene enige om en felles definisjon av matsvinn:

«Matsvinn omfatter alle nyttbare deler av mat produsert for mennesker, men som enten kastes eller tas ut av matkjeden til andre formål enn menneskeføde, fra tidspunktet når dyr og planter er slaktet eller høstet.»

Som følge av denne definisjonen regnes som matsvinn når nyttbare deler av mat produsert for mennesker ender som blant annet dyrefôr. Partene skal bidra til en best mulig ressursutnyttelse i hele verdikjeden. Selv om eventuelt svinn før slakte-/høstetidspunktet ikke regnes som matsvinn, skal bransjen likevel søke å innhente data for primærleddet og utføre tiltak som kan redusere svinn og sikre god kvalitet på maten.»

Etter at denne definisjonen ble avklart høsten 2016 har arbeidet bestått i videre klarlegging av de ulike sektorvise utfordringene knyttet til å utarbeide opplegg for innhenting av tilgjengelige og relevante data om matsvinn.

Den vedtatte definisjonen av matsvinn begrenser hva som skal rapporteres fra primærproduksjonen av råvarer. Det er et faktum at en betydelig andel av det svinnet som skjer i primærproduksjonen skjer før varen når det punktet som svinnet skal regnes fra, ut fra definisjonen. Det er likevel tatt inn et punkt i definisjonen om at det skal arbeides for å redusere svinn også før registreringspunktet. Utfordringen er at dette svinnet ikke blir registrert, hovedsakelig fordi det skyldes forhold som ligger utenfor kontrollen til den enkelte bonde.

23. juni 2017 ble det underskrevet en bransjeavtale mellom fem departementer som representanter for myndighetene og 12 organisasjoner som representerer matbransjen, herunder Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Bakgrunnen for og formålet med å arbeide for et redusert matsvinn burde intuitivt være kjent for alle. Bransjeavtalen har også definert klare reduksjonsmål fram mot 2030. For 2030 er det måltallet i FNs bærekraftsmål på 50 prosents reduksjon som gjelder. Fram mot 2030 er det satt to delmål:

- 15 prosents reduksjon innen 2020
- 30 prosents reduksjon innen 2025

Høsten 2017 engasjerte Landbruks- og matdepartementet Østfoldforskning til å gjennomføre et forprosjekt om metoder og systemer for kartlegging av matsvinn i landbruket. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har deltatt i referansegruppe for prosjektet. Rapporten ble ferdigstilt våren 2018 og konkluderer med at følgende punkter må legges til grunn i hovedprosjektet:

1. I det videre arbeidet anbefales det å legges til grunn en forståelse av høstingstidspunkt fra det tidspunkt frukt, poteter, grønnsaker og korn er samlet i høstingskasser eller containere for evt repakking og lagring hos produsent. Alt som går til annen ressursutnyttelse eller behandling etter det tidspunkt, defineres som matsvinn, mens alle strømmer som oppstår før dette eller som ikke er dyrket med intensjon å være menneskemat, defineres som sekundærressurser.
2. Fase I- prosjekt avgrenset til innhenting av data for matsvinn fra pakkerier, veksthus og kornmottak, siden det meste av matsvinnet trolig oppstår på dette leddet. I et Fase II-prosjekt bør det fokuseres på produsentleddet og få oversikt over grønnsaker dyrket på friland, potet, epler, bær og korn.
3. Det bør utarbeides en konkret veiledning for hvordan måling og registrering av matsvinn skal gjennomføres etter mønster av tilsvarende som er laget for matindustrien, og med kobling mot et enkelt elektronisk spørreskjema for innsamling og registrering av data.
4. Innsamling, registrering, lagring og bearbeiding av data kan organiseres ut fra modellene som er beskrevet i denne rapporten, og det må sikres finansiering av arbeidet ut fra hva det er behov for av ressursinnsats. Landbruks- og matdepartementet tar stilling til hvilken modell som bør velges, evt i samarbeid med de andre aktørene i Bransjeavtalen.
5. Det bør etableres et sett av nøkkeltall basert på forslaget som er beskrevet i denne rapporten, som grunnlag for årlig rapportering til aktørene i Bransjeavtalen.
6. Det må utvikles modeller for oppskalering til samlet nasjonal statistikk basert på innhentede data for matsvinnfaktorer fra primærproduksjon i Norge, basert på tallgrunnlaget som innhentes fra pakkerier og produsenter.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil følge dette arbeidet nøye framover.

5.6 Arbeid i forskningsstyrene

Styret for fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL) og styret for forskningsmidler over jordbruksavtalen (JA) forvalter til sammen godt over 200 mill. kroner pr. år til landbruks- og matforskning. Fellesbegrepet for disse midlene er "Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri". Styrerepresentant for NBS er Olaf Godli. Landbruksdirektoratet er sekretariat for forskningsstyrene.

Forskningsmidlene over jordbruksavtalen brukes for dekke jordbruksnæringens forskningsbehov. Næringen definerer problemstillinger det skal forskes på. Næringsaktørene og forskningsmiljøene samarbeider om å planlegge og gjennomføre forskningsprosjekter. På den måten bidrar forskning finansiert av forskningsmidlene over jordbruksavtalen til å løse viktige utfordringer og samtidig til verdiskaping for jordbruksnæringen. Næringen skal så langt det er mulig ut fra praktiske og habilitetsmessige årsaker delta i forskning som finansieres av midler fra jordbruksavtalen. Det sikrer høy relevans, og kort vei fra forskning til anvendelse og verdiskaping.

Forskningen skal bidra til at en voksende befolkning får trygg og sunn mat, basert på norske ressurser. Forskningen skal også bidra til økt bærekraftig matproduksjon basert på norske ressurser - over hele landet. Dette inkluderer blant annet forskning for bedre utnyttelse av grovfôrressursene i inn- og utmark, utnytting av lokale ressurser gjennom bioprosessering, og dyrehelse og dyrevelferd. er også viktig. Bioøkonomi er også relevant tema.

Landbruksnæringen etterspør forskning som bidrar til reduserte klimagassutslipp og en mer miljøvennlig drift, og samtidig en bedre utnytting av potensialet for økt produksjon i et endret klima. Det inkluderer blant annet forskning for optimal dyrkingsteknikk og agronomi for mindre avrenning, jordpakking og bedre karbonbinding, samt utvikling av moderne avlsmetoder for friske, robuste og tilpassede husdyr og plantesorter.

Næringen er opptatt av forskning innen teknologi og verdiskaping både i primærjordbruket og i matindustrien. Produktutvikling og kvalitet i alle ledd i verdikjeden er viktig for konkurransekraften og evnen til å forhindre økende import av matvarer.

Innenfor matområdet er næringen opptatt av at forskning bidrar til trygg mat, bedre råvarekvalitet, bedre kunnskap om ulike helseaspekter knyttet til mat, og hvordan norske produkter kan ivareta dette og er attraktive for forbrukeren.

Det kommer også innspill fra aktører i landbruket om utfordringer knyttet til strukturendringer i landbruket, eiendomsforhold og lange avstander, og konsekvenser av landbrukspolitikken bl.a. innen fordeling og rovdyr.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag hadde følgende innspill til forskningsområder vinteren 2018:

1. Økt bærekraftig matproduksjon basert på norske ressurser - over hele landet

Det trengs forskning som styrker den gode plante- og dyrehelsen i Norge. Det må fokuseres på bedre og mer kostnadseffektiv utnyttelse av grovfôr fra inn- og utmark, bærekraftig agronomi, inkludert kunnskap om gjødsling, plantevern og økologisk landbruk, og forståelse for hvordan jordbrukspraksis påvirker økosystemet. Det ønskes mer kunnskap om hvordan man kan redusere matsvinn i hele verdikjeden.

2. Økt og alternativ råstoffutnyttelse av biomasse

Det er et mål å utnytte fornybar biomasse i Norge fullt ut. Forskning må bidra til å kartlegge, foredle og utnytte biomasse, både fra jordbruk, skogbruk og marine ressurser, som eksempelvis kan brukes som alternative proteinkilder til kraftfôr, gjødsling og energiproduksjon i jordbruket. For prosjekter hvor problemstillingene involverer både blå og grønn sektor, er det et krav at næringsaktører fra den jordbruksbaserte verdikjeden er betydelig involvert i prosjektet.

3. Reduserte klimagassutslipp og klimatilpasset produksjon

Forskning skal styrke kunnskap om prosesser og tiltak i jordbruket som bidrar til reduserte klimagassutslipp og til bedre karbonbalanse; herunder karbonbinding i jord, og beitedyrs innvirkning på karbonsyklusen i beitemark. Forskningen skal være basert på norske forhold. Det er ønskelig med mer forskning på klimaeffekter knyttet til myr dyrking, og det ønskes livsløpsanalyser og forskning på klimaavtrykk av ulike verdikjeder. Det er behov for mer kunnskap om klimatilpasset produksjon, og utvikling av norske tilpasningsstrategier for matproduksjon i møte med et fremtidig, våtere klima.

4. Teknologisk utvikling og innovasjon

Det er ønskelig med prosjekter som skaper ny kunnskap og utvikler teknologi som automatiserer ressurskrevende arbeidsoppgaver i matproduksjonen, som gir økt produksjon og mindre belastning på miljøet. Effektive og miljøvennlige automatiserte produksjonslinjer fra råstoff til konsum må etterstrebis.

5. Mattrygghet, helse og samfunn

Det bør fokuseres på å finne løsninger på de viktigste mattrygghetsutfordringene i hele verdikjeden. Prosjekter knyttet til kostholdsrelatert helse er ønskelig. Det er ønskelig med undersøkelse av forbrukeratferd for å få markedstilpasset produksjon og produkter, og forskning på politiske, økonomiske og samfunnsmessige forhold knyttet til jordbruk og matindustri.

I tillegg ble det foreslått følgende:

Det må gjennomføres produktivitets- og arbeidsforbruksanalyser for ulike produksjoner i jordbruket som tar for seg hele produksjonen og ikke bare utvalgte deler og at produktivitets-/effektivitetsbegrepet diskuteres for hele produksjonen. Øvrige prioriteringer; fangst av karbon, forskning for bedre plante- og dyrehelse, teknologi tilpasset et endret klima, produksjon av proteinvekster i Norge, behov for lettere mekanisering, konsekvenser av rovviltpolitikk.

5.7 Arbeid i Matmerk

Matmerk er en uavhengig stiftelse som skal bidra til økt mangfold, kvalitet og verdiskaping i norsk matproduksjon. Matmerk har for tiden 19 ansatte og visjonen er å få folk til å velge norsk mat. Matmerk arbeider med tre fagområder:

1. Kvalitetssikring av norsk matproduksjon gjennom landbrukets internkontrollsystem, KSL.
2. Utvikling og profesjonalisering av lokalmatprodusenter.

3. Markedsføring av merkeordninger og kommunikasjon til forbruker.

Matmerk ble opprettet av Landbruks- og matdepartementet i 2007.

5.7.1 Styrets virksomhet

Merete Furuberg representerer NBS i styret for Matmerk. Hun innehar vervet nestleder.

KSL - Kvalitetssystemet i landbruket

KSL sikrer kvalitet og trygghet for bonde, industri og forbruker. KSL-standarden består av sjekklister og veiledere, som skal brukes i egenrevisjon på gården. Den er bygd opp med utgangspunkt i lover og forskrifter og er et nyttig verktøy for gårdens drift.

I meldingsåret har styret arbeidet med nye krav og regler fra varemottakerne og myndighetene. Disse er nå oppdatert i KSL-standarden. Største endring i år er tilpassing til den nye Dyrehelseforskriften.

Videre er arbeidet konsentrert om utvikling av ny elektronisk KSL-løsning i tråd med spesifikasjoner. Avtale for gjennomføring er gjort mellom Matmerk og Ciber Norge. Oppstarten av prosjektet og det løpende samarbeidet med Ciber utvikler seg ifølge plan. Det er gjennomført oppstartsmøte og seks workshoper.

Merkeordninger

Arbeidet med å utvikle et felles generisk dyrevelferdsmerke ble avsluttet 5. juni. Animalia behandlet arbeidsgruppenes vurderinger i styremøte 15. juni og besluttet å overføre videre ansvar til Norges Bondelag. Styret i Matmerk vurderer tillegg om dyrevelferd i merket Nyt Norge.

Det er også arbeidet med å bruke merket på flere produkter, og bl.a. på mat på serveringssteder. Arbeid er på gang med å styrke synlighet og gjenkjennelse av merkene Spesialitet og Geografisk opprinnelse.

5.7.2 Arbeid i faggruppene

KSL i landbruket er et viktig tema. Matmerk har organisert arbeidet med å holde et oppdatert opplegg for kvalitetssystemet i landbruket i ulike faggrupper. Det er egne grupper for:

- HMS
- Planteproduksjon
- Husdyrproduksjon
- Inn på Tunet

Faglagene har representanter i alle faggruppene. I tillegg møter det representanter for Matmerk, varemottakerne, Mattilsynet osv., alt etter hvilken gruppe det gjelder. Faggruppene møtes flere ganger i året og bidrar til at Matmerk kan holde KSL-systemet oppdatert/revidert til enhver tid. Det er arbeidet med å oppdatere de ulike KSL-standardene som er faggruppens viktigste oppgave.

Faggruppen som har ansvaret for å forvalte kompetanseutviklingsmidlene som bevilges over jordbruksavtalen er lagt ned. Oppgaven er lagt til Landbruksdirektoratet fra og med 2018.

5.8 Arbeid i Omsetningsrådet

Omsetningsrådet er et offentlig organ med frittstående stilling. Hovedmålsettingen til Omsetningsrådet er å få til en effektiv regulering av markedet for ulike jordbruksproduktene til lavest mulige kostnader.

Leder Merete Furuberg representerer NBS i Omsetningsrådet, med Arne Lofthus som vararepresentant.

Det har vært stor politisk oppmerksomhet rundt Omsetningsrådets regelverk og ordninger i meldingsåret, både i forbindelse med jordbruksbruksmeldingen, jordbruksforhandlingene og ved behandlingen av statsbudsjettet for 2018.

Regjeringen har lagt fram forslag om endringer i markedsreguleringen og i organisering og finansiering av opplysningskontorene. Stortinget har vedtatt at Omsetningsrådet skal gjøre en gjennomgang av Omsetningsrådets regelverk og ordninger, herunder å se på opplysningsvirksomheten finansiert over omsetningsavgiften.

Dette arbeidet kom i gang mot slutten av 2017.

Det er avsetningsproblemer som følge av overskuddsproduksjon som er hovedutfordringen for markedsbalansen i dag. Jordbruket tar det økonomiske ansvaret ved overproduksjon, og bærer selv reguleringskostnaden gjennom å betale inn omsetningsavgift og dekke pristap ved overproduksjon. At jordbruket selv finansierer eventuell regulering for å unngå overproduksjon og dermed ikke belaster statsbudsjettet, er særegent for Norge. Vår norske modell med markedsregulering for de fleste landbruksvarer fungerer etter intensjonen.

Markedsreguleringen skal sikre forbrukere og industri en jevn forsyning av matvarer til stabile priser, uavhengig av sesongvariasjoner, værforhold og geografisk plassering.

Møtene i Omsetningsrådet starter alltid med at representantene for markedsregulatorne gir en orientering om status i de ulike produksjonene. De sakene som kommer til behandling i rådet, har sitt utgangspunkt i de utfordringene som til enhver tid er i den enkelte sektor.

Omsetningsrådet har hatt ekstraordinært fokus på markedssituasjonen for sau og lam. Etter mange år med for lav produksjon av sau og lam til å dekke det norske behovet, er situasjonen nå snudd til en betydelig overproduksjon.

I oktober 2017 ble Omsetningsrådet innkalt til statsråden i forbindelse med at Nortura, gjennom et datterselskap, hadde eksportert sauekjøtt fra reguleringslager til blant annet Afghanistan. Statsråden utfordret rådet til å redegjøre for hvorvidt rådet mener at denne eksporten var i tråd med rådets eget regelverk og handelspolitiske hensyn. Statsråden ba også rådet å ta stilling til hvordan rådets regelverk kunne strammes inn, og om utbetalt frysefradrag skulle kreves tilbake. Nortura har foretatt en ny vurdering av saken og betalt tilbake utbetalt frysefradrag for det eksporterte kjøttet. Videre har Omsetningsrådet gjort endringer i egne retningslinjer. Rådet har ikke betalt ut pristapskompensasjon for det eksporterte kjøttet.

Det er fortsatt underdekning og importbehov når det gjelder storfe selv om den norske produksjonen har økt. På svin er det overproduksjon. Det har vært behov for flere tiltak både for å øke salget og for å begrense produksjonen av egg. Omsetningsrådet har de siste årene

bevilget 5 mill. kroner årlig til Opplysningskontoret for egg og kjøtt til en ekstrasatsing på egg. Salget av egg har økt, men det har også vært behov for førtidsslaktning for å regulere markedet.

Etterspørselen etter norske melkeprodukter går ned, og det var også i meldingsåret behov for tiltak for å møte overproduksjon av melk.

Når det gjelder korn, har det vært god tilgang på fôrkorn generelt og fôrhvete spesielt fra 2017-avlingen. Tilgangen på hvete og havre som holder matkvalitet har gått ned.

5.9 Markedsregulering

Markedsordningene er svært viktige for at jordbruket skal kunne ta ut de priser som blir framforhandlet gjennom jordbruksforhandlingene eller som markedsregulator for kjøtt og egg setter to ganger i året. Uten konkrete tiltak for å regulere både produksjon og avsetning løpende gjennom året vil tilbudet av norske jordbruksprodukter variere både gjennom året og fra år til år. Dette vil påvirke inntektene til bonden og det vil påvirke tilbudet til norske forbrukere.

Nåværende regjering har hatt et programfestet arbeidsmål om å svekke markedsordningene for å øke usikkerheten for den enkelte råvareprodusent. Dette kom også klart fram gjennom de mange forslag til endringer i markedsordningene som regjeringen presenterte i Meld. St. 11 (2016 – 2017). Stortingsbehandlingen våren 2017 blokkerte mange av disse forslagene, men næringskomiteen skrev i Innst. 251 S (2016 – 2017) at Omsetningsrådet burde foreta en større gjennomgang av markedsordningene for alle sektorer. Dette oppdraget ble nærmere formulert i brev fra Landbruks- og matdepartementet til Omsetningsrådet høsten 2017.

Departementet formulerte seg bl.a. slik:

«Det forventes at Omsetningsrådet innen rimelig tid foretar en grundig gjennomgang av virkemiddelbruken og gjennomfører nødvendige endringer i bruken av avgiftsmidlene»

Omsetningsrådet gjorde vinteren 2018 vedtak om hvordan dette arbeidet skulle gripes an. Det er oppnevnt i alt fem ulike arbeidsgrupper innen følgende temaer:

- Informasjonsplikt
- Opplysningsvirksomhet
- Mjølk
- Kjøtt og egg
- Konkurranserettslig vurdering/juridisk gjennomgang

Gruppene er bemannet med representanter fra organisasjonene som er representerte i Omsetningsrådet og med ett unntak er det ansatte personer som sitter i disse gruppene, Bemanningen er foretatt av leder i Omsetningsrådet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har representanter i tre av gruppene; opplysningsvirksomhet, mjølk og kjøtt/egg, herunder lederen i gruppe kjøtt og egg. Alle gruppene startet opp sitt arbeid i mai/juni 2018 og skal levere rapporter til Omsetningsrådet innen 1. mars 2019.

Basert på gruppenes arbeid og anbefalinger skal Omsetningsrådet deretter bruke resten av året 2019 til å komme med forslag til Landbruks- og matdepartement om endringer i de forskjellige markedsordningene.

5.10 Arbeid med HMS

5.10.1 Forsikringsmøter

Det er gjennomført et betydelig antall forsikringsmøter i løpet av perioden.

Det er fylkeslagene som gjennomfører møtene hos lokallagene. Fylkeslagene får 5000 kroner pr. møte, mens lokallagene får 2000 kroner pr. møte. Fylkene får tildelt møter etter antall lokallag. En tredjedel av lokallagene får hvert år støtte over ordningen.

5.10.2 Markvandring i regi av Gjensidige

I avtalen med Gjensidige ble det foreslått 2 møter pr. år til markvandring med HMS-fokus. Dette er møter som en vil støtte med 10.000 kroner per møte. Her er prinsippet om «først til mølla» gjeldende, og det er fylkeslaget som står for møtene.

I 2018 var det Nord-Trøndelag og Vest-Agder som fikk møtene, og basert på fjorårets erfaringer er det laget et arrangement i samarbeid med NLR, NBS og KSL Matmerk.

5.10.3 Nasjonalt samarbeidsforum for HMS i landbruket

Nasjonalt samarbeidsforum for HMS i landbruket gikk i 2015 over fra å møtes to ganger pr år, til en gang pr år. Nasjonalt samarbeidsforum for HMS i landbruket skal koordinere arbeidet med HMS i landbruket og sikre godt samarbeid mellom de ulike aktørene gjennom å drøfte relevante problemstillinger slik som for eksempel:

- Psykisk helse i landbruket.
- Kampanjen trygghet og helse i landbruket.
- Statistikk og registreringer samt brannsikring i landbruket.

Flere temaer innenfor HMS i landbruket ble diskutert på det siste møtet. Arbeidstilsynet og Matmerk samarbeider for å informere bøndene om regelverket innenfor HMS på Arbeidstilsynets områder. Det har blitt, og blir fortsatt, gjennomført en rekke forebyggende tiltak knyttet til psykisk helse og forebygging av dyretragedier. Aktørene ga en presentasjon av HMS-arbeidet i landbruket som blant annet omfattet informasjons- og rådgivningstilbud, helsekontakt, brannforebygging, risikovurdering av gårdsbruk, kursing, velferdsordninger og tilgang til avløsning for bonden.

Matmerk fikk ansvaret for videre oppfølging fra LMD hvor det skal arbeides med mål for HMS-arbeidet og hvilket utgangspunkt skal vi ha for dette, dvs kunne måle opp mot.

For å gjennomføre en måling ser vi for oss flere alternativer, men vi foreslår å starte prosessen med å utnytte landbrukets Omnibus høsten 2018 i regi av Agrianalyse.

5.11 utfordringer i dagens dyrehold

5.11.1 Dyrevelferd

Debatten om dyrevelferd for produksjonsdyr i jordbruket pågår kontinuerlig. Det gjelder for eksempel oppstallingsforhold for pelsdyr, dyretetthet i slaktekylling eller ulike holdformer for verpehøner. Det siste året har det vært stor oppmerksomhet rundt forholdene for slaktegris der Mattilsynets rapporter fra spesielt Rogaland har fått mye oppmerksomhet. Sluttrapporten fra Mattilsynet viser at over 70 prosent av kontrollerte besetninger har ett eller flere dyrevelferdsmessige avvik. I tillegg til dette kommer problemene som oppstår for beitende husdyr i utmark med en økende rovdyrbestand.

En registrerer fortsatt betydelige tap av beitedyr til rovdyr i områder der beitedyr har førsteprioritet og der en bare skal ha begrensede bestander av rovdyr. Forvaltningen av ulvestammen er særlig utfordrende. En økning i antall ynglende ulver både på norsk og svensk side av grensen fører til et økende antall ulver som hvert år må forlate familiegruppen for å finne sine egne leveområder. Disse dyrene slår seg ikke ned i de områdene der ulv har fått førsteprioritet, men trekker vestover og nordover inn i områder med et stort antall beitedyr i utmark. De siste tre-fire årene har dette resultert i betydelige skader og tap av beitedyr både i Sør- og Nord-Norge. I år har det igjen vært Rendalen og nabokommunene i Nord-Østerdalen som har hatt store tap til ulv. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har fulgt utviklingen nøye. De viktigste kravene har vært at beitebrukerne i disse områdene skal få samme behandling som beitebrukerne på Hadeland, Toten og i Hurdal fikk i fjor når det gjaldt skadeoppgjør og kompensasjon for medgått tid til fellingsforsøk, ekstraordinært tilsyn og for å holde dyr på hjemmebeiter. Dessverre ser det ikke ut til at interessen fra miljømyndighetenes side er like stor i år som det ikke er valg.

Disse angrepene representerer et betydelig velferdsproblem for beitedyra. Ulveangrepene i området som er nevnt over var ekstra problematiske i år pga. tørken og sterkt redusert plantevekst på hjemmebeiter. Det er en stor psykisk utfordring for dyreeierne å handtere en slik situasjon.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har som sagt vært en svært aktiv pådriver i flere år for å få endringer i disse uholdbare og uakseptable forholdene både for dyr og mennesker. Dette arbeidet krever tett oppfølging mot politiske myndigheter. Dette arbeidet er videreført i 2018. Se kapittel 5.4.

Dyrevelferden i pelsdyrholdet ble igjen tatt opp til diskusjon i løpet av året. Resultatet av Stortingsvalget høsten 2017 førte til regjeringsforhandlinger med Venstre. Et av Venstres krav som fikk gjennomslag i Jeløya-plattformen var avvikling av norsk pelsdyrhold innen 2025. Denne enigheten førte til at arbeidet med å innføre det planlagte dyrevelferdsprogrammet for pelsdyr ble lagt på is fra myndighetenes side, et vedtak som Norsk Bonde- og Småbrukarlag og jordbruket for øvrig var uenig i.

5.11.2 Dyresjukdommer

I løpet av det siste året har det kommet ulike varsler med mistanke om tilfeller av ulike alvorlige husdyrsjukdommer, som f.eks. Q-feber hos storfe. Heldigvis er det ikke rapportert om utbrudd av alvorlige husdyrsjukdommer som veterinærmyndighetene og næringen ikke har handtert innenfor sitt vanlige apparat. Sauenæringen sliter fortsatt med å bli kvitt fotråte i Rogaland-Agder. Det rapporteres fortsatt om utbrudd av sjukdommen til tross for det omfattende saneringsarbeidet som har vært gjennomført siden 2008 og som Norsk Bonde- og Småbrukarlag

har tatt aktivt del i. Det gjenstår fortsatt noe ubrukte midler fra tidligere års bevilgninger til bekjempelse av fotråte som faglagene gir innspill til Animalia om bruken av.

Fra tid til annen kommer det meldinger om diverse sjukdommer på fugler i hobbybesetninger, men disse har heldigvis ikke blitt spredd videre til bruksbesetninger.

Årets tørkesituasjon har ført til en omfattende import av fôr fra mange land med en helt annen plante- og dyrehelsestatus enn det vi har i Norge. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har fra første stund advart mot mulige konsekvenser av slik import og spesielt import foretatt av aktører som har svært lite kunnskap om helsestatusen i landene der fôret er hentet fra og om regelverket for import.

5.11.3 Deltakelse i KOORIMP

Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltar sammen med de økonomiske organisasjonene i jordbruket (både samvirkeorganisasjoner og ikke-samvirkebaserte organisasjoner), avlsforeninger og forsikringsbransjen samt Mattilsynet i et arbeid for å kvalitetssikre eventuell import av levende dyr og dyremateriale, sikre en beredskap for håndtering av smittsomme husdyrsjukdommer og diskutere strategiske problemstillinger knyttet til bekjemping av disse.

Alle de deltakende organisasjonene er samlet i en styringsgruppe som møtes 2-3 ganger i året. Den daglige driften er lagt til Animalia som også håndterer fortløpende forespørsler om import av levende dyr og dyremateriale (sæd, embryo).

Koorimp-sekretariatet i Animalia har også fungert som koordinator for innspill fra næringa til endringer i dyrehelseforskriften og innspill til arbeidet med forskrift om velferd for storfe, svin, sau og geit.

5.11.4 Strategisk forum dyrevelferd

Mattilsynet har et eget forum for dyrevelferd som involverer faglagene, varemottakerne, veterinærer, Mattilsynet osv. Forumet møtes et par ganger i året for å diskutere hvordan en skal opprettholde og bedre dyrevelferden for produksjonsdyr i jordbruket i Norge. Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltar i dette arbeidet.

5.12 Sentrale høringer i perioden

5.12.1. Merkurprogrammet

Vinteren 2018 sendte Kommunal og moderniseringsdepartementet ut på høring et forslag om nedlegging av Merkurprogrammet. I Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt høringssvar av 10.02.2018 heter det:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag stiller seg svært kritisk til nedleggelsen av Merkurprogrammet.

Vi begrunner dette med følgende punkter

- *Merkurkonsulentene sitter med viktig kunnskap om distriktsnorge og de utfordringen de minste butikkene har. Ved en nedleggelse av merkurprogrammet vil det bli svært vanskelig å erstatte dette etablerte nettverket, som har tatt over 20 år å bygge.*

- *Merkurprogrammet bidrar med en tilretteleggingsfunksjon som baner vei, motiverer og forenkler systemet slik at lokalprodusert mat kommer i hyllene i de mindre butikkene.*
- *Ved å fjerne denne spydspissen for butikkeiere og småskalaprodusenter vil innsatsen forsvinne, noe som vil bremse den positive utviklingen av økningen av lokalproduserte varer i mindre butikker i distriktet.*
- *Merkurprogrammet bidrar med økonomiske støtten ved moderniseringsbehov og teknisk utstyr til mindre butikker med marginal inntjening. I tillegg til fungerer også merkurprogrammet som en støtte for å utvikle systemene og øke tilgjengeligheten av lokalproduserte varer i distriktet.*
- *Det etablerte nettverket og merkurkonsulentenes kunnskap, gjør veien kortere mellom butikker og produsenter, noe som har tatt lang tid å bygge opp.*
- *Det eksisterende arbeidet er særlig viktig for mindre lokalmatbedrifter som har sine lokale butikker som en viktig distribusjonskanal for varer. Ved å fjerne programmet vil man sannsynligvis se flere nedleggelse av slike bruk samt dårligere omsetning i butikkene.*
- *Dette anser vi som svært uheldig da disse butikkene er viktige for næringslivet i distriktene og særlig viktig for matprodusenter. Butikkene skaper et møtepunkt og i tillegg tilbyr essensielt utsyr og varer for fastboende. Dette kommer også tilreisende til gode da det er mer attraktivt for turister med levende bygder med et aktivt landbruk.*

Ved at programmet bevares i en egen organisasjon slik det er i dag sikrer man at kompetansen og midlene er på samme sted. Vi ber derfor at dere tar med disse punktene i deres vurdering og vi ber med dette at dere lar Merkurprogrammet stå.

5.12.2 Jakttider for ulv innenfor og utenfor ulvesona

I felles høringsuttalelse 1.3.-18 fra Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit og Norsk Bonde- og Småbrukarlag ble det gitt støtte til den foreslåtte utvidelsen av lisensfellingsperioden for ulv, men organisasjonene mente at det ikke var framlagt gode argumenter for at ikke deler av de foreslåtte endringene også skulle gjelde innenfor ulvesona. Det ble ansett som fornuftig å vurdere ytterligere utvidelse av lisensjaktperioden, slik departementet også ba om innspill på. I høringsuttalelsen stod det bl.a.:

Vi viser videre til sitat fra Stortinget i Innst. 257 L (2016–2017) om Endringer i naturmangfoldloven (felling av ulv m.m.):

«Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på at selv om ulv skal ha et sterkere vern i enn utenfor ulvesonen, skal det fortsatt være rom for lokal næringsutvikling, bosetting, alminnelige sosiale aktiviteter og fritids- og friluftaktiviteter innenfor ulvesonen, på samme måte som i andre distrikter. Dette flertallet vil understreke at flertallet bak ulveforliket i Stortinget ikke ønsker at ulvesonen utvikles til et ulvereservat.»

Forvaltningen har følgende hovedutfordring:

- *Stortinget er svært tydelig på at bestandsmålet for ulv skal følges og at ulvesona ikke skal utvikle seg til å bli et ulvereservat. Vi er nå langt over bestandsmålet. Det at man nå ikke endrer lisensjaktperioden for ulv innenfor sona forsterker, som KLD selv uttaler, forskjellen innenfor vs. utenfor og vil forsterke reservatfølelse og konflikt.*

- *Enkeltulv som streifer innenfor sona vil meget raskt bli et problem utenfor sona. De argumentene departementet oppgir som grunn for restriktiv praksis innenfor sona er i stor grad knyttet til sporing/registrerings-utfordringer. Vi tror disse overdrives mht. sporing av enkeltulv på vinteren, men underkommuniseres når det gjelder bestandsutvikling.*
- *Utvidet lisensjaktperiode innenfor ulvesona vil motivere til sporing og bestandsregistrering. Dette bør departementet stimulere til slik at man kan utvikle metoder som gjør det mulig å forvalte bestanden innenfor Stortingets bestandsmål.*

Vi mener det er positivt at departementet følger opp Stortingets flertallsvedtak om lik jakttid ved å utelukke innskrenket jakttid utenfor ulvesona som et aktuelt alternativ. Vi kan imidlertid ikke se at departementet har lagt fram gode argumenter for at ulvesona skal behandles så forskjellig fra områdene utenfor ulvesona.

Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit og Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter den foreslåtte utvidelsen av lisensfellingsperioden for ulv utenfor ulvesona til perioden 25. september – 30. april.

Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit og Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener jaktidsbestemmelsene må legge til rette for en revirbasert ulveforvaltning når Stortingets bestandsmål er nådd. Dette må innebære at jakttid for enkeltulv inne i ulvesona settes lik jakttid utenfor ulvesona til perioden 25. september – 30. april.

5.12.3 Forbud mot nydyrking av myr

Innledning

Endringene som ble foreslått var en oppfølging av klimaforliket i Stortinget fra 2012. Det er klimahensynet som skal være retningsgivende ved nydyrking. Det ble foreslått forbud mot nydyrking av myr med utgangspunkt i klimahensyn, men det ble også foreslått «*adgang til å dispensere fra forbudet i særlige tilfeller*».

Vurdering

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er inneforstått med de biologiske prosesser som settes i gang når vann dreneres bort og det påbegynnes jordarbeiding i myrjord. Det frigjøres da karbondioksid og lystgass. På den annen side bidrar oppdyrking til reduserte utslipp av metan.

Redusert gjødselbehov ved dyrking av omsatt myr og redusert fossilenergiforbruk ved kunstgjødsel framstilling/bruk:

I plantedyrkingen påvirker moldinnholdet optimalt behovet for Nitrogen-gjødsel. I det mest brukte gjødslingsplanleggingsprogrammet «Skifteplan» justeres anbefalt N-gjødseltilførsel med et tillegg eller fratrekk i kg N/daa på følgende måte:

Moldtall	1	2	3	4	5	6	7	8
Moldinnhold	< 3%	3-4%	5-12%	13-20%	21-40%	41-75%	>75%	>75% Lite omsatt
N-justering	2	1	0	-1	-2	-3	-4	2

I starten av omdanningen av organisk materiale vil det såkalte C/N-forholdet være høyt slik at omdanningen vil konkurrere med planteveksten om tilført N-gjødsel. Straks myrjorda har blitt tilstrekkelig omsatt til et nivå der C/N-forholdet er < 20 skjer det en netto frigjøring av N som blir tilgjengelig for planteveksten. Som en ser av tabellen er reduksjonen i anbefalt N-gjødsling fra 1-4 kg N for omsatt myrjord innenfor et moldinnhold-intervall fra 13-75%. Denne reduserte N-gjødslingen resulterer i et redusert volumbehov kunstgjødsel framstilt i fabrikk. N-gjødsel framstilles med basis i fossil energi, dvs. gass som energikilde. N-gjødsel framstillingen i fabrikk er energikrevende og gir klimagassutslipp. Det reduserte gassbehovet gir reduksjon i tilført CO₂ til atmosfæren og blir følgelig en faktor i regnskapet for CO₂-tap og drivhuseffekten. Også ulike ledd i transport og spredning av kunstgjødsel medfører utslipp av klimagasser.

På den annen side kan kunstgjødsel bidra til økt biomasseproduksjon slik at mer CO₂ bindes i plantene. Bruk av kunstgjødsel kan gi økte avlinger og redusere behovet for å pløye opp nytt land, slik at vi unngår økte klimagassutslipp fra rydding av skog og våtmark. For å vurdere klimaeffekten av gjødsel, må alle forhold tas med. Gjødsel må vurderes i et livsløp som tar hensyn både til produksjon, distribusjon og effektene ved bruk av gjødsel. Dette gir en bedre forståelse av hva man kan og bør gjøre for å forbedre karbonbalansen.

Gass hentes fra under havnivå, mens CO₂ fra myr fra før allerede er eksponert for mulig tap til atmosfæren avhengig av grunnvannsnivå og klima. Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at oppmerksomheten i større grad må rettes mot de fossile kilder i klimasammenheng.

I NIBIOS rapport «Kunnskapsgrunnet om nydyrking av myr» som ble levert LMD i mars 2016 nevnes ulike tall for forventet reduksjon i tap i tonn CO₂-ekvivalenter ved forbud/begrensning i nydyrking av myr. Kort oppsummert er det slik at en oppnår desidert størst utslippsreduksjon ved forbud/begrensning av nydyrking av myr dypere enn 1 meter.

Behov for nydyrkede arealer som følge av befolkningsøkning og nedbygging

Stadig økning i folketallet øker behovet for matproduksjon i Norge. I tillegg vil nedbygging av eksisterende dyrkingsarealer i mange tilfelle medføre at deler av den beste jorda går ut av produksjon. Dette gjør at det vil være behov for en ikke ubetydelig nydyrking. Potensialet for avlingsøkning på eksisterende arealer er usikre. Lengre vekstsesong, bedre plantearter/sorter og dyrkingspraksis kan trekke avlingene opp mens mer ekstremvær kan trekke i motsatt retning.

Effektivisering og mer rasjonell drift en drivkraft i retning nydyrking

Større maskiner og krav om å gjøre jordbruket mer effektivt gjør at små jordskifter blir mindre interessante å dyrke. I stedet kan det oppstå et ønske om å utvide eksisterende skifter og bedre arronderingen. Dette kan f.eks. redusere transportavstander og redusere energiforbruket av fossil energi knyttet til dyrkingen. Minsket behov for å leie jord langt unna gårdstun og

besetning kan være gunstig. Slike positive effekter på klimagassregnskapet må ses i sammenheng med økte klimagassstap som oppdyrking av myr kan medføre.

Utvikling av jordbruket i Nord Norge og næringssvake strøk

Mulighetene for å ta nye arealressurser i bruk er i deler av landet helt prisgitt nydyrking av myr. Dette gjelder spesielt i deler av Nord-Norge.

Restaurering/tilbakeføring av arealer til myr

Når noen arealer ikke lenger er interessante å drive kan restaurering av myr være et klimatiltak som har potensial for utslippsreduksjoner. Restaurering av myr innebærer helt eller delvis tilbakeføring av dyrket myr eller torvtak til naturtilstand gjennom heving av grunnvannet og reetablering av myrvegetasjon.

Konklusjon

Norsk Bonde- og Småbrukarlag går imot et generelt forbud mot nydyrking av myr. Nettoeffekten på klimagassutslippene ved å redusere nydyrkingen av myr er høyst usikker og diskutabel. Ved en begrensning av oppdyrking av myr må det rette seg mot oppdyrking av myr dypere enn 1 meter.

5.12.4 Diverse satser i prisutjevningsordningen for mjølk

Det vises til utsendt høringsforslag til endring av forskrift om satser i PU-ordningen for mjølk og satser for produksjonsfløte og tilvirkningsverdi for smør samt forslag til ny sats for kapitalgodtgjørelse.

Prisdifferensieringen innenfor ordningen har som formål å regulere prisen på mjølk som råvare til ulike anvendelser, for å sikre mjølkeuttaket og produsentenes mulighet til å realisere jordbruksavtalens målpris på mjølk.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har ingen innvendinger til de foreslåtte satsene i ulike prisgrupper og biproduktgrupper i PU-ordningen fra og med 1. juli 2018.

Beregningsmodellen for kapitalgodtgjøringen gir som resultat en økning i satsen på 5 øre pr. liter til 66 øre pr. liter. Dette tilskuddet kommer i tillegg til distribusjonstilskuddet og har som konsekvens at PU-ordningen finansierer en subsidiering av meieriaktører utenfor TINE SA med om lag 170 mill. kroner i året som må hentes inn på produktene som bidrar positivt inn i ordningen. Dette reduserer mjølkeprodusentenes inntekter tilsvarende.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag aksepterer at det skal legges til rette for konkurranse i mjølkesektoren og at det var nødvendig med egne tilskuddsordninger for å få dette til. Nå har imidlertid ordningene som var ment som fødselshjelp vært virksomme i over 10 år og de må nå avvikles.

5.12.5 Forbund mot flytting av sau mellom buskaper innen Rogaland og innen Agder

Felles hørings svar fra Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Tine Rådgivning, Nortura og Animalia.

Det er brukt mye ressurser på å bekjempe ondarta fotrâte etter at sjukdommen ble påvist i 2008. Generelle smittereduserende tiltak ved overføring av dyr i områder med kjent forekomst av

ondarta fotråte vil bidra til å redusere smittespredning fra ev. uoppdaga smitta besetninger før påvisning. Vi støtter derfor forslagene til «endring av forskrift om forbod mot å overføre levande sau mellom buskpar innanfor Rogaland og mellom buskpar innanfor Aust-Agder».

Når det gjelder §3 har det i tidligere versjoner av forskriften vært en annen definisjon på «Sone Nord-Rogaland». Da har kommunene Etne og Sveio (i Hordaland) vært omfattet av sonen. Selv om de Etne og Sveio nå er inkludert i den forvaltningsmessige regionen Rogaland og Agder i den nye dyrehelseforskriften, listes det her i «fotråte-forskriften» opp konkrete kommuner som skal omfattes av «sone Nord-Rogaland». Smittemessig er det viktig at disse kommunene også omfattes av forskriften. Ølen er heller ikke listet opp, slik vi oppfatter det har den også samme smittemessige kontakt til resten av kommunene i «Sone Nord-Rogaland».

Soneforskriften omfatter ikke geiter, og ondarta fotråte har ikke vært påvist i reine geitebesetninger. Det kan likevel vurderes om geiter som selges fra kombinerte besetninger med både sau og geit burde vært fotbadet.

5.12.6 Forslag til endringer i forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er skeptisk til dette forslaget om endringer distriktstilskuddet for hagebruksprodukter, men en vil, alt i alt, ikke gå mot forslaget. Det skyldes at det tidligere distrikts- og kvalitetstilskuddet er «ødelagt» i forhold til det som var det opprinnelige formålet med tilskuddet, nemlig et tilskudd for å fremme kvalitetsproduksjon av frukt og bær på tungdrevne arealer med små muligheter for annen jordbruksdrift og med en klar strukturprofil. Dessverre er dette en tapt sak.

Skepsisen til den foreslåtte endringen er begrunnet i flere forhold:

- Redusert satsing på kvalitetsproduksjon av frukt og bær som et virkemiddel mot økende import av frukt og bær
- Forslaget om at landbrukskontorene skal være kontrollinstans
- Mye av den frukten som omsettes gjennom direkte salg oppnår en pris i markedet som er mye høyere enn den prisen som oppnås gjennom registrerte omsetningsledd

Dagens ordning med utbetaling av tilskudd til produkter som har gått gjennom en klassifiseringsordning i et omsetningsledd sikrer at det er kvalitetsproduktene som faktisk får dette tilskuddet. Det kvantumet som selges direkte vil ikke passere den samme klassifiseringsordningen, noe som vil bety at frukt og bær som ikke ville fått dette tilskuddet i et registrert omsetningsledd, faktisk vil kunne få det. Ordningen vil ikke på samme måte som i dag fremme kvalitetsproduksjonen.

NBS stilte spørsmål ved om landbrukskontorene er rette instans til å forestå den kontrollen som er skissert. Dette er et spørsmål om både kapasitet og også til dels kompetanse. Etter NBS sin oppfatning burde denne kontrollen heller vært lagt til skatteetaten.

5.12.7 Endring av forskrift om hold av pelsdyr

Innledningsvis vil en fra organisasjonenes side gi uttrykk for at en er uenig i forslaget fra regjeringen om å forby pelsdyr i Norge etter det arbeidet som har vært gjennomført med å få på plass et nytt dyrvelferdsprogram for mink.

Næringen har lagt ned et betydelig arbeid for å få dette til og mange pelsdyrholdere hadde allerede i 2017 startet opp med nødvendige investeringer for å klare de forpliktelsene som ligger i det nylig vedtatte programmet. Regjeringens forslag vitner om en mangel på forståelse for forutsigbarhet og langsiktighet i denne næringen som det er svært vanskelig å forstå at denne regjeringen kan stå bak.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har hele tiden argumentert med at dyrevelferden i pelsdyrnæringen må bli bedre. Norsk Bonde- og Småbrukarlag kan derfor på ingen måte støtte forslaget om å avvikle dyrevelferdsprogrammet i en evt. avviklingsperiode før pelsdyrhold blir forbudt i Norge og vi forventer at programmet blir gjennomført som vedtatt.

5.12.8 Forslag til endringer i forskrift – nasjonale satser for tidlig nedsanking av sau

Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit og Norsk-Bonde og Småbrukarlag avgav felles høringsuttalelse til Miljødirektoratets forslag til endringer i FKT-forskriften. I høringsuttalelsen av 1. februar 2018 heter det bl.a.:

Tidligsanking – kun som akuttiltak

Det er for våre organisasjoner en klar forutsetning at tiltaket tidlig nedsanking ikke må brukes som et generelt forebyggende planlagt tiltak som erstatning for andre virkemidler, men kun være et siste virkemiddel og pålegg fra myndighetene når det er akutt fare for rovdyrtap. Det forutsettes at andre skadeforebyggende tiltak er iverksatt tidligere uten å oppnå ønsket resultat.

Konklusjon§ 5 Tiltak med direkte tapsreducerende effekt

Vi har ingen kommentarer til denne, da det er en ren oppdatering av forskriften. Vi mener satsene som er foreslått av Miljødirektoratet i forskriften er for lave.

§10 Nasjonale satser, skal lyde:

- *Ved utbetaling av tilskudd til tidlig nedsanking av sau er satsen kr 10 per dyr per dag.*
- *Ved utbetaling av tilskudd til hjemmebeite er satsen kr 13 per dyr per dag.*
- *Ved utbetaling av tilskudd til utsatt beiteslipp pga. rovvilt settes satsen til kr 10 per dyr per dag.*
- *Når beitebruker ikke kan motta utmarksbeitetilskudd på grunn av vilkåret om fem ukers beiting i utmark ikke er oppfylt, dekkes dette tilskuddet over FKT- forskriften, p.t. kr. 185,- per sau.*
- *Satsene i denne forskriften skal indeksreguleres årlig.*
- *Videre forutsetter vi at når satsene for utmarksbeitetilskudd endres i jordbruksoppgjør skal dette også tas hensyn til og oppdateres i FKT-forskriften.*

5.12.9 Forslag til endring - erstatning for hund drept eller skadet av rovilt

I fellesuttalelse fra Norsk Sau og Geit og Norsk Bonde- og Småbrukarlag heter det bl.a:

Pris på gjeterhund

I utgangspunktet er en grunnverdi på en valp i 2018 kr 10 000. Normalt vil en dressert arbeidshund som har oppnådd godkjent klasse 1 på gjeterhundprøve ha en pris fra kr 25 000 – 40 000. For en godkjent hund i klasse 3 på gjeterhundprøve er prisen mellom kr 40 000 - 80 000

NSG og NBS er enig om at det skal stilles krav til ID-merking. Dersom hunden er så maltraktert at chip/øretatovering er borte, kreves det dokumentasjon for tilstrekkelig sannsynliggjøring av hundens identitet.

NSG og NBS mener at veterinærutgiftene har økt betraktelig de siste årene og grensen for dokumenterte veterinærutgifter som erstattes bør økes til 40 000 kroner.

NSG og NBS mener gjeterhunder som har oppnådd premiering på gjeterhundprøver skal erstattes etter samme prinsipp som prøver for jakthunder, under kommer vi med forslag til oppsett som vi foreslår tas inn i verditabellen.

Med bakgrunn i tidligere argumentasjon krever NSG og NBS følgende endringer i ny § 11 i femte ledd:

Ny § 11 i femte ledd:

«Full erstatning for hunder som nevnt i § 2 bokstav a, skal baseres på hundens bruksverdi. For jakthunder og gjeterhunder fastsettes erstatningen i samsvar med verditabellen i vedlegg 1. Det ytes også full erstatning hvis hunden må avlives av dyrevelferdsmessige hensyn. Dersom hunden får varig nedsatt bruksverdi ytes 50 prosent erstatning. Dokumenterte veterinærutgifter erstattes med inntil kr 20 000. Eventuell utbetaling fra forsikringselskap, offentlig tilskudd til anskaffelse eller opplæring av hunden, kommer til fradrag i erstatningsbeløpet.»

5.13 Arbeid med klima

5.13.1 Tørkesommer 2018

Sommeren 2018 rammet tørken store deler av landet fra Sør-Trøndelag til Rogaland, deler av Vestlandet var også rammet. Den 20. juni sendte NBS brev til Landbruks- og matdepartementet med krav om endring i avlingsskedeforskriften. Kravet var at vekst nr. 2 (raigras) på tørkeskadet kornåker, ikke skulle gå til fradrag i erstatningsordningen. Dette kravet ble etter hvert innfridd og om lag 100.000 daa korn ble høstet til "grønnfôr". Den 2. juli og 6. juli ble det sendt brev til Landbruks- og matdepartementet og til Norges Bondelag, med ønske om snarlig møte for å drøfte tiltak knyttet til tørken.

Den 13. juli ble det etablert "kriseorganisering" mellom Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Det vil si at ledelsen i de to organisasjonene hadde telefonmøter eller fysiske møter etter behov, ofte flere ganger pr. uke. På det første møtet 13. juli la NBS fram sine 20 punkters liste med forslag til tiltak. De viktigste tiltakene var lavere egenandel og økte erstatningssatser, innmarksbeite inn i ordningen og transportstøtte til frakt av grovfôr. I tillegg

ble det etablert egne grupper knyttet til formidling og kommunikasjon. I tillegg til faglagene deltok, TINE, NORTURA, Felleskjøpet og Norsk Landbruksrådgivning i disse gruppene.

Krever krisepakke

Den 23. juli fremmet faglagene krav om en krisepakke i møte med Landbruks- og matminister Dale. Følgende krav ble fremmet:

- Satsen for kompensasjon av avlingsskade på gras økes med 50%. Satsen er i dag 3,85 kr FE/m og er basert på normale fôrpriser. Kostnadene pr fôrenhet grovfôr er langt høyere enn normalt.
- Taket for utbetaling av avlingsskade økes
- Tilskudd til frakt av norskprodusert halm og grovfôr.
- Ved avlingsskade på gras åpnes det for individuell vurdering av skadeomfanget. For en del bruk vil avlingsnivået avvike vesentlig fra avlingsnormen i kommunen og dermed gi en egenandel langt ut over 30%.
- Det gis dispensasjon fra kravet knyttet til beitetilskuddet om at hoveddelen av fôropptaket skal skje på beite. Dette gir mulighet for tilleggsfôring på beite slik at dyra får tilstrekkelig tilgang på fôr samtidig som bonden oppnår beitetilskudd på dyra som normalt.
- Det gis avlingsskade på innmarksbeite i avlingsskadeordningen. Dette kan enkelt gjøres ved at avlingsskade i kroner pr dekar beregnet for fulldyrka eng på foretaket multipliseres med den etablerte faktoren for innmarksbeite på 0,6.
- Muligheten for forskuddsutbetaling av antatt avlingsskade økes fra 50 % til 70 %. Likviditeten er sterk presset for mange produsenter.
- Myndighetene sørger for tilstrekkelig kapasitet i forvaltningen slik at det oppnås en rask søknadsbehandling.
- Myndighetene øker kontrollen importert av grovfôr til Norge og det innføres nasjonale krav for import slik det er gjort i Sverige.
- Siviltforsvaret/Forsvaret bidrar når vannforsyningen til husdyrholdet svikter
- Det gis umiddelbart dispensasjon til bruk av korn fra floghavrefrie arealer til såkorn
- Det gis dispensasjon til å beholde tilskudd til økologisk grønnngjødslingsarealer selv om arealet brukes til fôr eller beite. Det gis også dispensasjon til å gjødsle og høste arealer med fangvekster og samtidig opprettholde tilskudd til fangvekster over RMP.

Finansiering av en krisepakke må skje i form av en tilleggsbevilgning.

I slutten av juli gikk Merete Furuberg ut i media med en oppfordring til statsminister Erna Solberg om å besøke tørkeramma bønder, slik at hun ved selvsyn kunne få innsikt og kunnskap om konsekvensene av tørken. Den 7. august deltok statsministeren på gårdsbesøk på Kløfta, og med hele media-Norge på slep.

Det har gjennom sommeren vært svært mange oppslag i media knyttet til tørken. Det har vært flere innslag i Dagsrevyen, TV2 og Dagsnytt 18 hvor ledelsen i NBS har vært med, i tillegg til svært mange avisoppslag.

Når denne meldingen avsluttes har tilleggsforhandlingene startet, men de er ikke avsluttet.

5.13.2 Teknisk beregningsutvalg for jordbrukets utslipp av klimagasser

Landbruks- og matdepartementet har oppnevnt et utvalg som skal vurdere og forbedre de beregningsmodellene som Norge bruker til å rapportere jordbrukets utslipp av klimagasser til FN.

Opprettelsen av utvalget ble bestemt av partene i jordbruksoppgjøret 2016. En viktig grunn til dette var at man innså at flere typer endringer og klimatiltak som den enkelte gardbruker gjør på egen gard, ikke ble fanget godt nok opp i de beregningsmodellene som ble brukt.

Utvalget ble oppnevnt høsten 2017 startet umiddelbart sitt arbeid. Siden oppstarten er det gjennomført tre møter.

Utvalget skal se på alle de sektorene som jordbruket påvirker; Jordbrukssektoren, arealbruk (LULUCF), transport og bygg. Med påvirkning menes både utslipp og binding av klimagasser som jordbruksnæringen bidrar til. Der det er mangel på kunnskap har utvalget budsjettert til å sette i gang forskning.

Nestleder Elin Bergerud er Norsk Bonde og Småbrukarlag sin faste representant i utvalget. Thomas Cottis er vara for henne. Arne Lofthus er felles representant for Bondelaget og NBS. Utvalget har en bred sammensetning med representanter fra flere departementer, næringen, ulike forskningsmiljøer og direktorater.

Utvalget ledes av Steffen Kalbekken som er forskningsleder ved Cicero. Det er satt en frist for utvalget for å levere sin rapport innen 1. juli 2019.

5.13.3 Klimaforhandlinger

Allerede høsten 2016 ble faglagene kalt inn til statsministerens kontor for å bli informert om at staten ønsket å gjennomføre klimaforhandlinger med jordbruket. Målsettingen med forhandlingene ville være å inngå en forpliktende avtale om reduksjon av klimagassutslipp fra jordbruket. Forhandlingen ville bli ført med grunnlag i de forpliktelser som Norge ville bli tillagt etter forhandlingene med EU. Det skjedde ikke noe mer i 2016 og 2017.

I forbindelse med jordbruksforhandlingene i 2018 varslet staten i sitt tilbud at disse forhandlingene ville starte opp seinere i 2018.

Allerede i juni 2018 møtte faglagene begge ministrene fra både LMD og KLD. Regjeringens representanter opplyste om at jordbruket ville bli pålagt å redusere utslippene med 5 mill. tonn CO₂ - ekvivalenter fram til 2030. Regjeringen varslet videre at det ville bli utarbeidet et forslag til mandat for forhandlingene.

Prosessen rundt ferdigstillingen av mandatet, forarbeidet for forhandlingen og sjølve forhandlingen vil bli beskrevet i neste årsmelding.

6 Organisasjon

6.1 Rapport fra organisasjonskonsulent

6.1.1 Interne arbeidsgrupper

Det har vært gjennomført 3 fysiske møter i organisasjonsutvalget i perioden. Saker det har blitt arbeidet med er bla: medlemsutvikling, kursvirksomhet i NBS, politisk plattform og organisasjonsutvikling.

6.1.2 Organisasjonsutvikling

Det har i perioden blitt utarbeidet studieplaner innen temaene styrearbeid i NBS, politisk arbeid i Norsk Bonde og Småbrukarlag samt drift av fylkes- og lokallag.

Studieforbundet natur og miljø er et godkjent studieforbund som får støtte til drift og opplæring over Kunnskapsdepartementets budsjett. Dette tilskuddet er med på å gjøre kunnskap tilgjengelig for flest mulig. Virksomheten reguleres av Lov om voksenopplæring.

Studieforbundet er et serviceorgan for medlemsorganisasjonene og skal legge forholdene best mulig til rette for kurs og opplæring sentralt og lokalt.

I perioden juni 2017-august 2018 har Norsk Bonde- og Småbrukarlag fått godkjent 3 nye studieplaner.

1. Politisk arbeid i Norsk Bonde - og Småbrukarlag.
2. Drift av Fylkes- og lokallag i Norsk Bonde - og småbrukarlag.
3. Styrearbeid i Norsk Bonde – og Småbrukarlag.

Kurs

Det har i perioden juni 2017-juni 2018 blitt gjennomført opplæring i styrearbeid ved 2 anledninger i Nord- Trøndelag. Det har også i Nord-Trøndelag blitt forsøkt arrangert 2 organisasjonskurs/kurs i styrearbeid, begge ble avlyst grunnet få påmeldte.

Det har i perioden blitt gjennomført 1 foredrag for skoleelever ved Mære Landbruksskole.

6.1.3 KIL-midler

KIL skal bidra til kompetanseutvikling for yrkesutøvere innen primærlandbruket eller innenfor andre næringer i tilknytning til landbruket, gjennom utvikling eller videreutvikling av nasjonale og regionale kompetansetilbud. KIL-midlene avsettes i jordbruksoppgjøret.

I jordbruksoppgjøret 2018 ble det besluttet at forvaltningen av KIL skal overføres til Landbruksdirektoratet fra og med 2018 mht. tildeling av midler for 2019. Søknader om tilskudd fra KIL for tildelingsåret 2019 skal derfor rettes til Landbruksdirektoratet.

Oppland Bonde- og Småbrukarlag søkte om KIL-midler i forbindelse med et skoleprosjekt i Oppland. Søknaden ble avslått da prosjektet var utenfor målgruppen for KIL-midler.

Ut 2018 skal rapportering av pågående KIL-prosjekter gjøres til Matmerk, deretter overtar Landbruksdirektoratet dette arbeidet.

6.2 Informasjonsarbeid

Organisasjonens hjemmeside er www.smabrukarlaget.no. Dette er i dag en svært viktig kanal for formidling av nyheter og politiske standpunkt. Hjemmesidene gir i tillegg til formidling av nyheter også god mulighet til å systematisere arbeidet med viktige saker som blant annet jordbruksforhandlingene. Hjemmesiden har utviklet seg til å bli en svært viktig kanal for rekruttering av nye medlemmer.

NBS har etablert en egen gruppe på Facebook som i juli 2018 hadde nesten 13.000 følgere.

Informasjonsskrivet nett.no sendes til alle lokallagsledere, fylkesledere, fylkessekretærer og styremedlemmer i fylkeslagene samt styret. [Nett.no](http://nett.no) kan en abonnere på, og det kan lastes ned fra våre hjemmesider. Ved siden av hjemmesidene og *Bonde og Småbruker*, er [Nett.no](http://nett.no) den viktigste informasjonskanalen ut til de tillitsvalgte. [Nett.no](http://nett.no) har kommet ut med 6 nr. i året.

Ved siden av pressemeldinger er direktekontakt mot journalister den mest brukte arbeidsmåten for å formidle nyheter fra organisasjonen.

6.3 Interne utvalg

6.3.1 Kvinneutvalget

Siri Helle sa frå seg leiarvervet i mars, og vart i april erstatta av Yvonne Tonnaer.

Av aktivitetar har Kvinneutvalet sendt søknad til Unesco, gjennomført 8. marsmarkering, og hatt to artiklar i *Bonde og Småbruker*.

Søknaden til UNESCO handla om folk i arbeid, jord i hevd. Om korleis vi skal skape garden der koner og kara bidreg for å sjå det store i det små, og korleis små og ekstensive areal kan bidra til auka sjølvforsyning og betre likestilling i norsk matproduksjon. Målgruppe var tenkt noverande og komande bønder samt forbrukarar som ynskjer å engasjere seg i måten maten dei et er produsert. Særleg fokus på kvinnelege bønder.

Kvinneutvalet NBS og LOS Kvinnenettverket Lom og Skjåk gjekk saman om felles markering av kvinnedagen på Brimibue i Lom. Temaet for kvelden var pågangsmot og inkludering. Fire inspirerande kvinner heldt innlegg; Wafaa Abou Assas: «fra Damaskus til Lom», Torill Bye Wilhelmsen: «Klapp igjen indre kritiker», Sofia Bang Elm: «Min eigen arbeidsplass på garden: å starte grønsaksproduksjon på Lesja» og Siri Helle, leiar i Kvinneutvalet NBS: «Å sjå det store i det små – kvinners plass i eit moderne familielandbruk». Det var tapas på menyen, kulturelt innslag, godt frammøte og god stemning.

6.3.2 Ungdomsutvalget

Ungdomsutvalget jobber med rekruttering av ungdom til landbruket. Rekruttering er viktig for å nå målene i norsk landbrukspolitik. Gjennomsnittsalderen i landbruket øker stadig, og er i dag på 52 år. Det er viktig at ungdommen ser en framtid i norsk landbruk og ønsker å satse på og utvikle landbruket. Vi vil jobbe med å motivere ungdom til å se alle mulighetene norsk landbruk har å by på. Ungdomsutvalget vil skape et miljø, og forsøke å være en møteplass for unge landbruksinteresserte. Vi mener at sosiale rammer vil være en bidragsyter for å gjøre

landbruksnæringa mer attraktiv for ungdommen, samtidig som det vil skape et miljø for bygdeutvikling.

Kirsti Winnberg ble gjenvalgt som leder på landsmøte 2017, men av diverse årsaker ble det etter hvert bestemt at Guro Sterud Stutlien fungerer som leder fram til landsmøte 2018.

Utvalget har egen Facebookkonto og instagramkonto

Møter 2018

Siden medlemmene i ungdomsutvalget bor spredt, er det vanskelig å få til fysisk møte utenom landsmøte og seminaret vårt. Vi har derfor møter over Skype, og vi har en egen chat hvor vi snakkes jevnlig. Spesielt fram mot seminaret hadde vi Skype-møte hver 2.- 3. uke.

Ungdomsseminar 2018

Vi begynte planlegging av ungdomsseminar rett etter LM2017, og ble enige om å arrangere det på Scandic Hell i Stjørdal 27.-29.april 2018. Vi fordelte oppgaver, og fikk god hjelp av fylkessekretær i Nord Trøndelag BS. Vi fikk til et bra program med gårdsbesøk, spennende foredrag, debatt og festlig samvær. Vi var 15 deltakere, og ble godt kjent i løpet av helga.

Fast spalte i Bonde- og Småbruker

I 2018 har vi etter eget ønske fått vår egen spalte i Bonde- og Småbruker. Der får vi ei side hvor vi skriver en liten tekst om hva vi måtte ønske samt quiz og premieoppgaver hvor man kan sende inn svar til mailen vår og vinne t-skjorte.

Andre aktiviteter

Leder i ungdomsutvalget blir invitert til representantskapsmøter, og har deltatt når det har vært mulig. Leder blir også invitert til andre spennende arrangementer, som f.eks. frokostmøte om unge bønders psykiske helse. Vi holder gjerne foredrag om ungdom i landbruket/ungdomsarbeid i NBS dersom vi blir spurt. Høst 2017 holdt vi foredrag på Tomb vgs og for Oppland BS.

Fokus fremover

Landsmøte 2018 hvor det skal velges ny leder. Vi må begynne planlegging av seminar 2019, og håper på å kunne samarbeide med Oppland Ungdomsutvalg for å få til et stort og bra seminar. Det er viktig at ungdomsutvalget fortsetter å være synlige, og jobber med aktivitetsnivået.

6.3.3 Hagebruksutvalget

Det har siste meldingsåret vore få aktivitetar i Hagebruksutvalet.

8.-9. februar 2018 var utvalget tilstades på "Norske fruktdagar" på Voss. Tema var blant anna: «Politiske og faglege utfordringar i fruktnæringa, plantevern, bedriftsutvikling og merkevarebygging.»

8. mars 2018 deltok utvalet på møte hjå Landbruksdirektoratet i Kontaktutvalet med grøntbransjen.

Utvalet har som tidlegare år, også i år utarbeidd krav for fruktnæringa til jordbruksforhandlingane. Fleire av innspela fekk utvalet med i jordbruksavtalen, som gav eit bra løft for fruktnæringa.

Ei anna viktig saka som utvalet har jobba med, som ligg på bordet til Mattilsynet, er avstandskrava til vatn ved bruk av plantevernmidlar. Utvalet deltok på skypemøte med Mattilsynet om saka. I denne saka må ein koma fram til ei praktisk løysing som fruktnæringa kan leva med.

6.3.4 Utmarksutvalget

Utvalget har hatt to telefonmøter.

På begge møtene var revidering av Fjelloven en viktig sak som ble diskutert. NOU 2018:11 Ny fjellov ble avgitt 22. juni 2018. Bl.a. foreslås det at fjellova og statsalmenningenslova skal slås sammen til en ny fjellov.

Den andre saken utmarksutvalget har startet å arbeide med er forvaltningen av verneområder.

6.3.5 Organisasjonsutvalget

Organisasjonsutvalget har prioritert arbeid med verving og innbetaling av medlemskontingent, gjennom å blant annet å utvikle manus for medlemsringing og vervekampanje i forbindelse med jordbruksforhandlingene, og interne retningslinjer for tillitsvalgte.

Organisasjonsutvalget har i arbeidsåret vært preget av å komme sent i gang på grunn av at landsmøtevalgt nestleder fikk fritak fra vervet og styret måtte supplere organisasjonen med ny nestleder. Utvalget ble òg supplert med to ekstra medlemmer 14.06.18 for å kunne fullføre styrevedtatt mandat.

Noe av følgende arbeid er påbegynt og/eller påtenkt, men må prioriteres i kommende arbeidsår:

- Utarbeidelse av rutiner for opplæring av tillitsvalgte i sentralletet og gode rutiner for overlapp mellom nye og gamle styremedlemmer, ledere og nestledere.
- Et årshjul og bedre planverk rundt interne utvalg og kompetansegrupper.
- Forbedret intern kommunikasjon.

6.3.6 Rovviltutvalget

Utvalget har avholdt telefonmøter ved behov.

Alle fylkeslag har egne rovviltkontakter og det har vært gjennomført telefonmøter med disse. Når det gjelder selve arbeidet, se kap. 5.4 rovviltpolitikk.

6.3.7 Arbeidsgruppa for mjølk- og storfeproduksjon

Mjølkeutvalget ble opprettet i forbindelse med våre innspill til arbeidsgruppen som ble bestemt nedsatt i forbindelse med jordbruksavtalen 2017 til å lage en rapport om produksjon på flere melkekvoter. Rapporten ble levert 1. mars 2018.

Utvalget endret navn til Mjølke- og Storfeutvalget 23. januar 2018.

Utvalget har bestått av 8 melkeprodusenter fra ulike deler av landet, av ulik størrelse og med både ku- og geitemelk.

Utvalget har vært ledet av Torbjørn Norland som også var NBS sin representant i arbeidsgruppen om produksjon på flere kvoter.

6.3.8 Inn på TUNET-utvalget

Utvalget har i meldingsåret bestått av Oddveig Pedersen Moen, Marielle Vin de Roos og Merete Furuberg.

Erfaringen fra alle utvalgsmedlemmene sine egne virksomheter er til stor hjelp. Merete Furuberg deltok i arrangementen av den årlige samlingen av Inn på TUNET tilbydere. Hun hadde også eget foredrag.

Oddveig Pedersen Moen representerer NBS i faggruppen Inn på TUNET i Matmerk. Denne faggruppen har avholdt hittil i 2018 2 fysiske møter i Oslo.

Faggruppen har arbeidet med revidering, kvalitetssikring, godkjenning, avtaler og læringsmål.

Det er under utarbeidelse E-læringsressurs for inn på TUNET. Opplegget skal være en pakke som lærere enkelt kan bruke.

6.3.9 Politikktutviklingsgruppa

Landsmøtet 2015 vedtok at det skulle startes opp arbeid med politikktutvikling.

Høsten 2017 var det innspillsrunder for fylkene, men fordi de fleste av tidsmessige grunner ikke hadde levert svar før landsmøtet, ble saken utsatt til landsmøtet 2018.

Styret besluttet å produsere Politisk plattform for norsk matproduksjon, noe gruppa har konsentrert seg om i meldingsåret. Et utkast er utarbeidet. Dette er utsendt med førespørsel om tilleggs- og endringsforslag. NBS er en «grasrotorganisasjon», og det er medlemmene som skal bestemme politikken til laget.

Vi fikk godkjent studieplanen «276 Politisk arbeid i Norsk Bonde- og Småbrukarlag». Det betyr at arbeidet med «Politisk plattform for norsk matproduksjon» blir gjennomført som studieringer med økonomisk støtte til lokallagene til forberedelse til og behandling på landsmøtet 10. november 2018.

Landsmøtet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag skal vedta «Politisk plattform for norsk matproduksjon».

6.4 Bank- og forsikringsavtale

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i lang tid hatt forsikrings samarbeid med Gjensidige. Etter at Gjensidige startet bank, ble det også aktuelt å ta med den delen i avtalen. Gjensidige bank ble sommeren 2018 solgt til NORDEA, hvilke konsekvenser dette vil få for avtalen, er ikke klart når denne årsmelding skrives. Etter forhandlinger i 2009 vedtok styret om høsten å inngå ny avtale for 10 år med Gjensidige. Avtalen kan reforhandles i perioden, og skal gjennomgå senest etter 5 år.

Våren 2016 ble det forhandlet frem et tillegg til samarbeidsavtalen fra 2010. Det viktigste endringen for organisasjonen er at landslag og fylkeslag tar på seg et større ansvar for å informere om selve avtalen, mot at støtten til møter økes.

Også NBS sin ulykkesforsikring er endret . Tidligere kunne en tegne ulykkesforsikring på kr. 500.000,- eller en million. Nå kan en velge forsikringssum på 6, 12 eller 18 G.

6.5 Styrets arbeid med strategi- og arbeidsplan

Styret har også det siste året videreført opplegget med en overordnet strategi- og arbeidsplan for organisasjonen. Mange av de arbeidsoppgavene som organisasjonen befatter seg med gjennom året tilflyter utenfra og tilfanget av oppgaver er stort. Av den grunn er det et stort behov for å systematisere oppgavene gjennom året.

Det har vært lagt vekt på å få til en plan som både sier noe om organisasjonens hovedsatsingsområder og de mer konkrete virksomhetsområdene med tilhørende strategier.

Planen er delt inn i tre hovedarbeidsområder som har vært videreført også det siste året:

- Politikk og samfunn
- Kommunikasjon og samarbeid
- Organisasjon og økonomi

Under disse hovedarbeidsområdene er det definert et ulikt antall strategier for arbeidet som igjen oppfylles gjennom konkrete tiltak og handlinger. Forholdsvis mange av disse tiltakene vil være like fra år til år, for eksempel gjennomføring av jordbruksforhandlingene som er den største enkeltaktiviteten gjennom året, mens andre vil variere alt etter hva som er oppe i tida.

Arbeidet med strategi- og arbeidsplanen er noe av det viktigste arbeidet som styret gjør gjennom året. Det brukes forholdsvis mye tid på å prioritere oppgaver og utarbeide årlige planer samt å følge disse opp gjennom en halvårsgjennomgang. Som sagt innledningsvis er tilfanget av arbeidsoppgaver stort og det er viktig å prioritere oppgavene i rett rekkefølge og med rett ressursinnsats. Det vil innebære at enkelte oppgaver også kan prioritert ned eller vekk. Årsmeldingen representerer i så måte en presentasjon av de prioriteringer som styret har foretatt i samråd med sekretariatet i løpet av det siste året.

Kommunikasjon mot og formidling av politikk til omverdenen har blitt et stadig viktigere arbeidsfelt for en organisasjon som Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Også det siste arbeidsåret har det derfor vært gjennomført aksjonslignende kommunikasjonsstrategier om ulike temaer.

Det er arbeidet videre med å bruke hjemmesida aktivt som et formidlingsorgan av egen politikk og egne saker. Det siste året har bruken av sosiale medier, primært Facebook og Twitter, fått ett betydelig oppsving som formidlingskanal, noe som har vært en helt bevisst satsing i kommunikasjonsstrategien. Økt synlighet har vært styrets mål gjennom hele året.

Parallelt med den økte satsingen på kommunikasjon/formidling har styret prioritert arbeidet med utvikling av en politisk plattform for norsk matproduksjon og involvering i andre politikkområder. Et område som det har vært brukt mye ressurser på også det siste året har vært rovvilt.

Organisasjonsarbeidet har ikke hatt like stort trykk det siste året sjøl om arbeidet med å verve nye medlemmer har vært videreført. Dette har også gitt uttelling. Dette vil bli videreført i kommende år.

6.6 Rådgivning i økonomi, forsikring og bank

Svein Løken, Oppland er engasjert på deltid som rådgiver i dette. Han har hjemmekontor. Arbeidet består for det meste i å svare på henvendelser fra medlemmer. I tillegg litt bistand med høringsvar fra NBS. Løken har også sin faste spalte i Bonde og Småbruker hvor en del av problemstillingene fra medlemmer blir omtalt. I tillegg til aktuelle økonomiske tema. Han sitter også i det sentrale samarbeidsutvalget med Gjensidige bank og forsikring.

De fleste henvendelser skjer pr. telefon eller epost, og er spørsmål som kan avklares ganske raskt. Hvert år er det i tillegg en del saker som tar mere tid. Stort sett dreier det seg om å hjelpe medlemmer som er i økonomisk krise.

De siste årene har det også vært en god del henvendelser fra medlemmer som ikke klarer å følge med i den digitale verden, med elektronisk innlevering av søknader, skattemelding m.m. Løken har bistått en del medlemmer med dette

Tilbudet fra Løken er en medlemsfordel i NBS, som er gratis for de som benytter seg av det. Løken hadde i 2017 ca 130 henvendelser fra medlemmer. De kommer hele året, men en merkelig topp på etterjulsvinter og vår i forbindelse med regnskapsoppgjør.

6.7 Solidaritetsfondet for Småbrukere

I fondsstyret sit Elin R. Haugen, Oddveig Moen, Trond Klaape, Håkon Grindstuen og Olav Randen, med sistnemnde som leiar. Oppland Bonde- og Småbrukarlag utnemner medlemmer til styret. Sekretariatet i Oppland BS-lag har også sekretærfunksjon og fører rekneskapen. Fondsmidlane blir no førde på særskilt konto hos Oppland Bonde- og Småbrukarlag.

Styret har hatt eitt fysisk møte, 3.11.17, og halde noko kontakt over e-post. Fondet sende helsing og var representert ved leiar på 90-årsdagen til initiativtakaren til fondet, Åge Hovengen, 21.12.17.

Oppland BS-lag justerte vedtektene litt på sitt årsmøte 2018. Vi gjengjev difor dei reviderte vedtektene:

1. Solidaritetsfondet for småbrukere skal yte økonomisk bistand, fortrinnsvis til medlemmer av Norsk Bonde og Småbrukarlag, men også til andre småbrukere.
2. Det er ikke satt noen rammer for hvilke saker som kan gis økonomisk støtte fra fondet. Avgjørelsen om hvilke saker som kan tildeles midler fra fondet, og i hvilken størrelsesorden, tilligger styret for fondet.
3. Det skal føres regnskap for fondet. Styret er ansvarlig for å få gjennomført regnskapsførsel og revisjon.
4. Medlemmer til styret for fondet blir oppnevnt av årsmøte i Oppland Bonde og Småbrukarlag.
5. Styret for fondet skal ha 5 styremedlemmer. En av styremedlemmene skal representere styret i Oppland Bonde og Småbrukarlag.

6. Leder for styret velges blant styremedlemmene av styremedlemmene.
7. Virksomhetsperioden for styret er 6 år. Valg skjer i 2017, 2020 etc.

I januar 2018 mottok fondet kr. 19.248,98 fra nedlagde Heidal Bonde- og Småbrukarlag. Fondet har ikkje motteke støttesøknader i meldingsåret. Ved årsskiftet 2016-17 var det 51 223 kroner på kontoen. Ved årsskiftet 2017-2018 var det på kontoen 54.733 kroner. Ved utgangen av meldingsåret, 30.6.18, stod kr. 73.982,08 på kontoen. Tidlegare innvilga støtte på inntil 30.000 kroner er då ikkje utbetald fordi rekning ikkje er komen.

Fondet har fått mange annonsar gratis i bladet Bonde og Småbruker.

6.8 Studiearbeid

Den lokale kursaktiviteten har stor betydning for Norsk Bonde- og Småbrukarlag, både for organisasjonen som helhet og for det enkelte medlem. Gjennom vårt medlemskap i Studieforbundet Natur og Miljø (SNM) får vi muligheten til å kvalitetssikre denne aktiviteten. Forutsetningen for kurstilskudd er at det foreligger en godkjent studieplan som beskriver innhold og arbeidsmåter for opplæringen.

For å få tilskudd må et kurs være på minimum 8 timer, og minst 3 deltakere må ha fullført kurset for at det skal utbetales tilskudd. Tilskuddssatsene fastsettes årlig, og for 2018 er satsen satt til 100 kroner pr. studietime. For 2017 var satsen 95 kroner pr. time.

I 2017 ble det betalt ut 96.100 kroner i tilskudd til 64 kurs med tilsammen 357 deltakere. Dette var en markert nedgang fra 2016 da det ble betalt ut 116.200 kroner fordelt på 84 kurs.

Kursaktiviteten i 2018 har vært 46 avsluttede kurs med 258 deltakere så langt, noe som er en nedgang fra tilsvarende tidspunkt i fjor. Den mest brukte studieplanen har vært «Foran jordbruksforhandlingene 2018».

Resten av de gjennomførte kursene har vært i regi av lokallag.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i alt 42 godkjente studieplaner i sin portefølje hos Studieforbundet. Fem av disse er laget til i løpet av årsmeldingsperioden. Det er håp om at kursaktiviteten vil ta seg noe opp på høsten 2018 da det skal lages til en ny studieplan i forbindelse med plattformen for norsk matproduksjon.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har et godt samarbeid SNM om utvikling av nye studieplaner. I løpet av meldingsåret har en videreført arbeidet med å lage mer konkrete opplæringsplaner for medlemsorganisasjonene, initiert av SNM. Dette er noe som vil bli fulgt opp i årene som kommer.

6.9 Familien Lies legat til fremje av småbruk

Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag er fondsstyre i Th. Eriksen Lies legat til fremme av småbruk. Styret har vedtatt at det ikke kan deles ut fondsmidler om kapitalen er under 500.000 kroner. Fondsstyrer er Ole-Jacob Christensen. Styret gjør endelig vedtak om tildeling fra fondet etter innstilling fra fondsstyrer.

Fondet lyses ikke ut hvert år. Styret vedtok å lyse ut fondet høsten 2015. Det kom inn to søknader og fondsbestyrer Ole Jacob Christensen innstilte på at begge søkerne skulle tildeles 15.000 kroner hver. Styret fulgte innstillingen fra fondsbestyrer.

Fondet ble lyst ut høsten 2017, men det kom ikke inn noen søknader.

6.10 Samarbeidsavtale med Norsk Landbrukssamvirke

Avtalen med Norsk Landbrukssamvirke (NL) har bestått av to avtaler. Den første avtalen hadde som formål å sikre en samordning av/samarbeid om viktige saker som Norsk Bonde- og Småbrukarlag og samvirkeorganisasjonene arbeider med.

Den andre avtalen var utformet med tanke på å forankre et regionalt samarbeid gjennom de sju samarbeidsrådene med deltakere fra de ulike samvirkeorganisasjonene og fylkeslagene i Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag. Denne avtalen sikret Norsk Bonde- og Småbrukarlag et visst økonomisk bidrag som skal gi organisasjonen mulighet til å delta i dette samarbeidet.

Avtalene som Norsk landbrukssamvirke hadde med begge faglagene ble fornyet høsten 2011 etter en egen evaluering som medførte en presisering av noe av innholdet i avtalen. I stor grad har imidlertid avtalen(e) med NBS vært gjeldende siden 2002.

Nye vedtekter og ny styringsstruktur for NL ble vedtatt på rådsmøte i 26. mai 2015. Det tidligere store styret som omfattet alle medlemsorganisasjonene samt begge faglagene ble redusert til et styre på 8 personer der TINE SA, Nortura SA og Norske Felleskjøp SA samt begge faglagene har faste plasser i styret. De tre siste styreplassene rulleres mellom de øvrige samvirkeorganisasjonene som er medlemmer av Norsk landbrukssamvirke. Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltar aktivt i dette styrearbeidet som omfatter der næringspolitikk, samvirkespørsmål, organisasjonsutvikling, kommunikasjonsstrategier osv.

Rådsmøtet ble erstattet av medlemsmøter som skal avholdes med jevne mellomrom eller når et visst antall av medlemsorganisasjonene krever det.

Avtalene har sikret NL representasjon i representantskapet til NBS med fire personer. Det samme gjelder vår deltakelse i de faglig/politiske arbeidsgruppene som drives i regi av Norsk Landbrukssamvirke. Dette gjelder rådgivende utvalg næringspolitikk, rådgivende utvalg kommunikasjon, landbrukets risikogruppe, og rådgivende utvalg for forskningsbasert innovasjon. Dette har gitt oss innsikt og kompetanse på mange viktige områder som vi ellers ville brukt mye tid og energi på å skaffe oss. Det er spesielt rådgivende utvalg for næringspolitikk som har stor møtefrekvens og med diskusjon av viktige temaer for norsk jordbruk og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har deltatt aktivt i dette utvalget gjennom det siste året.

Våren 2017 sendte administrasjonen i NL på høring et forslag om framtidig organisering av de regionale samarbeidsrådene. Det ble lagt opp til forholdsvis store endringer i den strukturen som har vært nyttet i mange år.

Vårt høringssvar vektla følgende:

- Fylkeslagene i Norsk Bonde- og Småbrukarlag få samme status i disse rådene som fylkeslagene i Norges Bondelag
- Samarbeidsrådene må videreføres som viktige, regionale arenaer for samordning av faglige og politiske spørsmål i jordbruket
- Det må være større kontakt mellom samarbeidsrådene og Norsk landbrukssamvirke sentralt
- Videreføring av dagens avtaler mellom faglagene og NL som sikrer en pengestrøm til sentrallet som deretter fordeles ut til fylkeslagene
- Videreføring av den geografiske inndelingen av samarbeidsrådene

I desember 2017 vedtok styret i NL nye retningslinjer for organiseringen av samarbeidsrådene som heretter skal kalles landbruksråd. De viktigste punktene i retningslinjene er:

- Formålet med landbruksrådet er å være et samarbeidsforum for landbrukets organisasjoner som skal bidra til å fremme landbrukets felles interesser i regionen.
- Deltakere i rådet skal være medlemsorganisasjonene i Norsk landbrukssamvirke og begge faglagene.
- Medlemsorganisasjonene i NL oppnevner hver en tillitsvalgt og en ansatt til rådet innenfor den geografiske avgrensingen for hvert råd. Faglagenes fylkeslag oppnevner en tillitsvalgt og en ansatt fra hvert fylke innenfor den samme geografiske avgrensingen. Disse skal møte på årssamlingen som skal gjennomføres hvert år innen 1. november. Utover årssamlingen kalles det inn til møter etter behov.
- Hvert landbruksråd skal ha et arbeidsutvalg med en representant fra hver av de tre store samvirkeorganisasjonene samt en fra hvert av faglagene.
- De sju landbruksrådene skal kjøpe sekretariatstjenester fra Norges Bondelag.
- De deltakende organisasjoner/faglag dekker sjøl sine kostnader med deltakelse i landbruksrådet.

15. februar 2018 underskrev Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk landbrukssamvirke en avtale om regionalt samarbeid. Avtalen er gjengitt i sin helhet under:

Bakgrunn og formål

Denne avtalen har sin forankring i «Samarbeidsavtale mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Landbrukssamvirke» datert 10. desember 2002, og vedtak om framtidig organisering og finansiering av det regionale samarbeidet i NLs styre 9. september og 15. desember 2017.

Denne avtalen erstatter tidligere avtale om «Regionalt samarbeid mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Landbrukssamvirke» datert 10. desember 2002.

En tilsvarende avtale inngås med Norges Bondelag. Målet for avtalene med faglagene er å legge til rette for, og fremme samarbeid og felles opptreden på fylkes- og regionnivå mellom landbrukssamvirket og faglagene i landbruket.

Organisering og oppgaver

Det felles regionale arbeidet for landbrukets organisasjoner er organisert i regionale landbruksråd, hvor NLS medlemsorganisasjoner, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltar. Virksomheten i nettverket ledes av et arbeidsutvalg. Det vises til enhver tid gjeldende retningslinjer for landbruksrådene som vedtas i NLS organer. Alle medlemmer skal innkalles til en årssamling. Fra NBS innkalles en tillitsvalgt og en ansatt fra de respektive fylkeslagene i regionen. NBS skal ha en representant i Landbruksrådets arbeidsutvalg.

Landbruksrådene skal:

- være en arena for læring, nettverksbygging og koordinering for tillitsvalgte på regionalt nivå,
- bidra til en koordinert samfunnskontakt i regionen og
- delta i utvikling av regional grønn næring og bruk av regionale virkemidler

Nærmere konkretisering og prioritering av oppgaver skal skje i arbeidsutvalg og årssamling. NLS styre kan i forbindelse med budsjettbehandling og bevilgning peke på saker som en ønsker at skal gis prioritet det kommende året.

Foruten en aktiv deltakelse i de regionale landbruksrådene skal

- NBS gjennom sitt organisasjonsapparat bidra til økt forståelse for samvirkets oppgaver og utfordringer, og arbeide for oppslutning om samvirke blant produsentene.
- Bidra med sitt kontaktnett mot myndigheter, organisasjoner og opinion til beste for landbrukssamvirket og det samlede landbruk.

Økonomi

For å sikre nødvendige ressurser til aktiv deltakelse i det regionale arbeidet, ytes NBS en økonomisk kompensasjon. Den økonomiske rammen drøftes hvert år i forbindelse med NLS budsjettprosess.

Ramme for samvirkeorganisasjonenes økonomiske bidrag til regionalt arbeid for det etterfølgende året, herunder bidraget til NBS, beslutes i NLS årsmøte, som avholdes innen utgangen av mai.

NBS skal stille til disposisjon nødvendig dokumentasjon for vurdering og vedtak om endelig bevilgning.

Vedtatt kompensasjon faktureres Norsk Landbrukssamvirke Servicekontor AS i to terminer; 1. februar og 1. august.

Avtalens varighet - Oppsigelse

Avtalen skal gjennomgås og evalueres hvert 4. år – neste gang før fastsetting av budsjett for 2021.

Avtalen kan sies opp av begge parter med 6 måneders varsel.

Avtalen innebærer en økonomisk støtte til Norsk Bonde- og Småbrukarlag for 2018 på 400.000 kroner.

Norges Bondelag har en likelydende avtale og mottar samme beløp. Norges Bondelag selger sekretariatstjenester til landbruksrådene med en ramme på 1,4 årsverk.

6.11 Nytt medlemsregister

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i flere år hatt et medlemsregister som for så vidt fungerte greit, men som var basert på en foreldet programvareplattform som ikke lenger ble oppdatert. I tillegg fantes det ikke lenger firmaer i Norge som kunne drive support og feilretting i programvaren. Vårt gamle medlemsregister ble de siste årene driftet teknisk fra Gøteborg i Sverige og det kunne ikke fortsette.

Høsten 2017 ble det tatt kontakt med tre forskjellige leverandører og etter flere runder og vurderinger anbefalte sekretariatet å inngå avtale med firmaet Zubarus og deres opplegg for medlemsregister.

Det nye medlemsregisteret har i praksis vært virksomt fra årsskiftet 2017/2018.

Det er flere forskjeller mellom det gamle og det nye registeret. En markert forskjell er muligheten for å kommunisere med medlemmene via mer moderne kommunikasjonsformer enn brev i post.

Kontingentkrav og andre henvendelser kan sendes til alle medlemmer med epostadresse via epost, medlemmer kan kontaktes /varsles via SMS osv.

Det skal ikke underslås at det har vært en del utfordringer mht. å få det nye registeret til å fungere optimalt, men disse utfordringene er en godt i gang med å finne ut av.

7 Internasjonalt arbeid

7.1 Internasjonalt utvalg

Internasjonalt utvalg har holdt 4 møter i perioden. I budsjettåret 2017 hadde utvalget en bevilgning på kr. 30,000 og vi har holdt budsjettet. For 2018 er bevilgningen til IU økt til kr. 40,000. Vi disponerer i tillegg midler som er tildelt oss fra det nordiske klimaprojektet, som per 1. januar 2018 utgjør om lag kr 20,000.

NBS er medlem i European Coordinating Committee of La Via Campesina, (ECVC), den europeiske organisasjonen av verdens største bondebevegelse La Via Campesina (LVC) med om lag 220 mill. medlemmer. Marielle ble under generalforsamlingen 2018 valgt inn i koordineringskomiteen for ECVC og har i den sammenheng deltatt i fredsopdrag i Colombia og agroøkologi-seminar på Cuba, deltatt i European Agroecology Knowledge Exchange Network.

Leder har deltatt i 2 møter i den norske FAO-komiteen. Det er en stor seier for NBS og vårt internasjonale arbeide (LVC) at FAO viser til agroøkologi som et viktig virkemiddel for å redusere sult og fattigdom i verden. Dette vil gjøre arbeidet med bønders rettigheter enklere. Ilona og Jens Erik har deltatt i arbeidet med Globaliseringskonferansen 2018. Vi har møtt i årsmøtet til Norsk Sosialt Forum, Matforum og i Arendalsuka. (Ilona og Jens Erik). Vi deltok i ECVC sitt møte om migrasjon i Brussel sammen med en ungdomsrepresentant fra Møre og Romsdal Bonde og Småbrukarlag. I desember 2017 deltok vi i et møte i Paris om beitebruk. Vi har hatt flere nettverksmøter med Palestinakomiteen og Norges Vel.

Mye av IU sitt arbeide siste året har vært om agroøkologi og bønders rettigheter. Marielle har hatt et innlegg i et seminar arrangert av More and Better og Norges Vel. Vi har arbeidet med definisjoner og beskrivelse av agroøkologi gjennom mange avisartikler og kronikker. Arbeidet med bønders rettigheter som skal behandles av FN systemet høsten 2018 har bestått av å få flest mulige organisasjoner til å støtte saken samt et felles press mot regjeringen om at de skal støtte arbeidet.

Det har i samarbeide med Merete vært arbeidet med artikler både til Verdens Matdag den 15. oktober og Verdens Småbrukardag den 17. april. (Olav). IU/LVC har sin egen side i Bonde- og Småbruker som stort sett er fylt opp med artikler og referat fra ulike hendelser av internasjonal karakter. IU har også bidratt med innspill til kravet i forbindelse med de årlige jordbruksforhandlingene.

IU deltar i det nordiske klimaprojektet som har skrevet rapporten Future Nordic Diets. Deltaking i dette prosjektet har også resultert i inntekter til NBS som er avsatt til senere bruk for IU.

8 Prosjekter

8.1 Slipp oss til – Ungdom inn i landbruket

Prosjektet ”Slipp oss til – ungdom inn i landbruket” vart starta i 1998 som eit samarbeid mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Bygdeungdomslag og Natur og Ungdom. Målet har heile tida vore, og er fortsett, å auke rekrutteringa til landbruket, bidra til miljøvennleg matproduksjon og styrke busettigna i distrikta.

Arbeid med å få ledige bruk ut for sal:

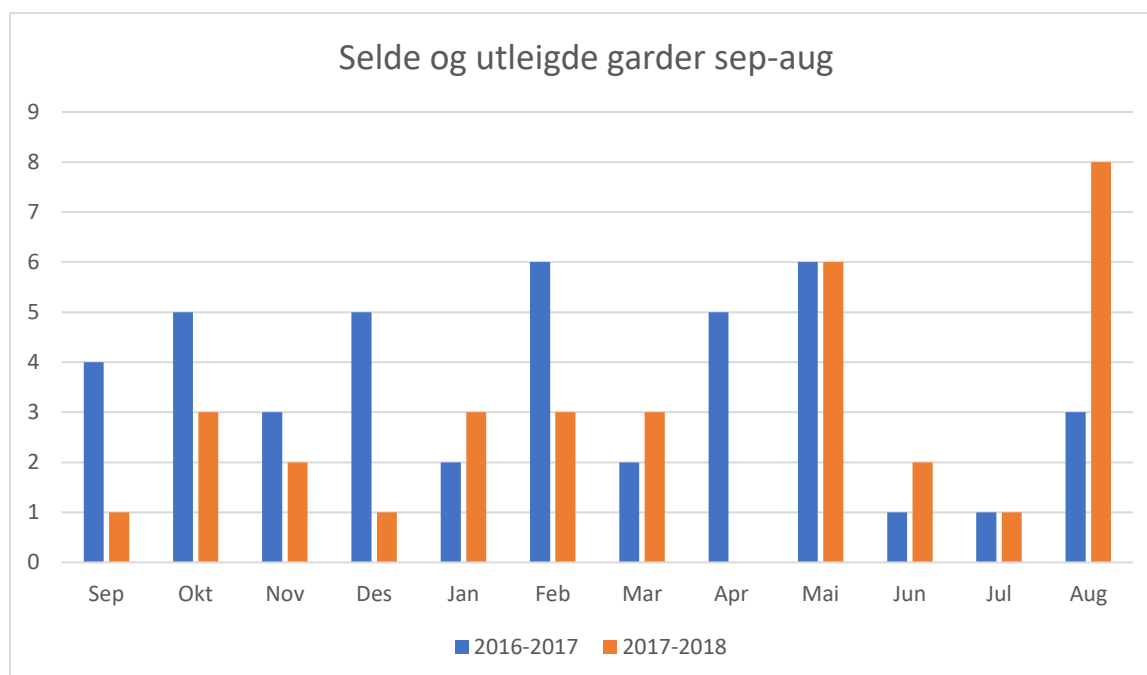
”Slipp oss til – ungdom inn i landbruket” er eit nasjonalt rekrutteringsprosjekt. For tida er det og lokalt prosjekt i Valdres i regi av Øystre Slidre Bonde- og Småbrukarlag.

Gardsbruk.no:

Nettsida Gardsbruk.no er ein sentral del av prosjektet, og den viktigaste møteplassen for kjøp, sal og utleige av gardsbruk i Noreg. Sidan oppstarten av prosjektet i 2000 anslår me at nesten 2500 gardsbruk har vore annonsert gjennom nettsida, og halvparten omsett.

Nettsida har både godt med besøkande og mykje respons. Kvar månad blir det lagt ut nye gardsbruk for sal, og det blir også seld gardsbruk kvar einaste månad. I tillegg er kategorien «Ønskes kjøpt» veldig populær. Gardsbruk.no har til eikvar tid mellom 80 og 200 ledige gardsbruk og «Ønskes kjøpt»-annonsar.

Frå september 2017 til august 2018 fekk me rapportert inn at 33 gardsbruk var blitt seld eller leigd ut gjennom nettsida. Det er 10 gardsbruk færre enn i same periode for eitt år siden. Årsaka til nedgangen er ikkje sikker, men ut frå figur 1 kan ein sjå at det var gjennomgåande færre gardar som vart selde hausten 2017 i forhold til hausten 2018.

Figur 1: Selde og utleigde gardar via gardsbruk.no juli 2016 til juni 2017.

Gode tilbakemeldingar

Kontakten med brukarane av nettsida er avgjerande for at så mange som mogleg skal besøke nettsida, og at den skal vere så brukarvennleg som mogleg. Me sender framleis ut evalueringsskjema til alle dei som kontaktar oss for kjøp og sal. Dei tilbakemeldingane me får på nettsida er dei som bruker den er fornøgde med eit gratis og brukarvennleg annonseringstilbod som gardsbruk.no.

Nettsida finn.no har også mange treff på landbrukseigendomar, men ein viktig skilnad på dei to nettsidene er at gardsbruk.no set som krav på alle eigendomar som blir lagt ut at det skal vere mogleg å drive landbruk på dei. Eit minstekrav for å legge ut annonse er 5 dekar fulldyrka mark, eller 25 dekar produktiv skog.

Det gjer at gardsbruk.no utelukkande tilbyr det som mange leitar etter: nemleg eigendomar å drive landbruk på. At det er gratis og annonsere er også viktig, noko som også blir trukke fram av dei som bruker sida. Informasjon henta inn via google analytics viser at mange av dei besøkande bruker mykje tid på nettsida, og besøker den fleire gonger. Det er eit teikn på at dei som er inne på sida, finn det dei leitar etter, i staden for å gå vidare til andre nettsider.

«Ønskes kjøpt»

I tillegg til moglegheita til å registrere sals-annonsar på gardsbruk.no har potensielle kjøparar moglegheita til å legge ut annonsar for gardar dei ønsker å få kjøpt. Denne ordninga blei lagt til i 2009.

Det er kome nokre få tilbakemeldingar frå nokon av dei som leitar etter gard, og som har lagt ut annonse under «ønskes kjøpt», men det er i denne prosjektperioda ikkje blitt prioritert i særleg stor grad å følgje opp «ønskes kjøpt»-annonsar.

Å forbetre ordninga med «ønskes kjøpt»-annonsar er noko av det som skal bli sett på i samband med oppdateringa av nettstaden.

Annonsering på facebook

I 2017 og 2018 har nye annonsar blitt framheva på facebook-sida til gardsbruk.no. Kvar annonse vert sett av alt mellom 1000 til 10 000 personar ifølgje statistikken til facebook, og på dei mest populære innlegga har nesten 1000 gått inn på nettsida som følgje av innlegget.

Oppgradering av nettsida

Våren 2018 starta prosjektleiar ein prosess med å oppdatere nettsida Gardsbruk.no. Prosjektleiar har vore i dialog med nettsideleverandøren Netlab, og har dei siste månedane jobba med å lage eit utkast til korleis ei ny nettside kan sjå ut.

Prosjektleiar forventar å bruke mykje tid i løpet av neste periode på arbeidet med å oppdatere nettsida, mellom anna å søke støtte til prosjektet.

Materiell

Gjennom Gardsbruk.no tilbyr Slipp oss til-prosjektet materiell til kommunar og enkeltpersonar. «Bruk for deg - ei handbok for deg som vil ha gård» er ein svært populær handbok som blei utvikla i 2011. For tida er denne handboka utseld, men me sender ut digitale handbøker gratis til dei som ønskjer det. «Bruk mulighetene! Økt bosetting på ledige gardsbruk» er meir retta mot kommunar, og den sender me gratis til dei som ønsker det.

Lokale prosjekt

Gjennom prosjektperioden har prosjektleiar hatt eit løpande samarbeid med prosjektet «Huga på Gard» i Valdres. Prosjektleiar har frå sentralt hald bistått med å spreie informasjon på nettsida og facebook-sida, og vore ein kontaktperson. Hauga på Gard handlar og om oppfølging

av nye brukarar gjennom ei mentorordning som viser moglegheitene for å utvikle bruk. I dette arbeidet har Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag og Yvonne Tonnaer vore sentrale.

Økonomi:

Arbeidet i 2017-2018 er finansiert av Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Størrelsen på tilskottet blir avgjort kvart år avhengig av statsbudsjettet.

Det har i denne perioden vore tilsett to prosjektleiarar i 40 %; Gaute Eiterjord hadde stillinga fram til januar 2018, då Torgeir Vestre tok over.

8.2 Grønt Spatak

Om Grønt Spatak

Natur og ungdom (nu) og norsk bonde- og småbrukarlag (nbs) har arrangert Grønt Spatak hvert år siden 1993. Formålet med prosjektet er å tilby utplassering til ungdom som er nysgjerrige på jordbruk, drive opplysningsarbeid rundt praktiske og politiske spørsmål om bærekraft i jordbruket, og bidra til godt samarbeid mellom jordbruksnæringa og miljøbevegelsen. Grønt spatak har 25-årsjubileum i 2018.

Prosjektkoordinator

Silje Strøm har vært ansatt som prosjektkoordinator fra januar 2017, med 80% stilling på vårsemesteret og 50% stilling på høstsemesteret. I februar 2018 overtok Thea Marie Kvam jobben som koordinator, i 50% stilling. Begge koordinatorene har hatt kontor plass hos. Natur og ungdom.

Koordinator samarbeider med Natur og ungdom sin (nyoppstarta) jordbruksgruppe, som består av medlemmer i sentralstyret, i tillegg til nu sitt jordbruksutvalget, som består av medlemmer bosatt i hele landet.

Målsetting

Hovedmål:

- Ha minst 70 deltakere på Grønt Spatak og 35 deltakere på vårsamling.

Delmål:

- Gjøre et godt mobiliseringsarbeid
- Holde god kontakt med bønder og deltakere
- Feire Grønt Spataks 25-årsjubileum

Det var mange som meldte seg på Grønt Spatak i 2018, og hovedmålet for antall deltakere til Grønt Spatak ble nådd med god margin. Det var totalt 104 som meldte seg på. I alle ledd av utplasseringen var det frafall, og det var totalt 83 deltakere som fullførte utplasseringen på Grønt Spatak i 2018. Dette er en økning fra fjorårets 62 deltakere, og en betydelig økning fra gjennomsnittet på rundt 50 deltakere de siste 10 årene. Omtrent 50% av deltakerne var medlem i Natur og Ungdom. I tillegg til den ordinære utplasseringen var det 5 deltakere på Grønt Spataks jubileumsleir.

Etter sommeren er det blitt gjennomført en elektronisk evaluering, der 34 av deltakerne svarte. Tilbakemeldingene er stort sett veldig positive, og 97% av deltakerne er totalt sett fornøyde

eller kjempefornøyde med utplasseringen. Både vertskap, boforhold og arbeid får generelt gode tilbakemeldinger, med få unntak. 50% sier at de har fått lyst til å bli bonde etter å ha deltatt på Grønt Spatak. Kontakt med koordinator har av enkelte fått noen middels tilbakemeldinger, fordi de fikk sein tilbakemelding om hvor de skulle reise på utplassering. Dette skyldtes mange påmeldte, som igjen førte til mangel på vertskap, da særlig setre.

Vårsamling

Det var 57 deltakere på vårsamlinga til Grønt Spatak, som også i år ble arrangert på Ullershov gård i Vormsund. Dette er rekordoppslutning, og til sammenligning deltok bare 21 deltakere på vårsamlingen året før. Andelen deltakere som deltok på vårsamlingen ble da nesten doblet, fra 34% i 2017 til hele 68% i 2018. Dette er med på å snu en mangeårig svak trend, med få deltakere på vårsamlingen. Gjennomføringen av seminaret gikk bra, til tross for mange flere deltakere enn forventet. Dette gjorde organiseringen noe mer utfordrende både for koordinator og vertskapet på Ullershov gård. Tilbakemeldingene på årets vårsamling er generelt veldig gode, og både faglig program og innkvartering trekkes positivt fram av de aller fleste.

På vårsamlingen fikk deltakerne mange spennende foredrag, blant annet fra Natur- og ungdom, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Sabima, Tvergastein, Felleskjøpet, Økologisk Norge og Latin-amerika-gruppene. Tema som ble tatt opp omfavner alt fra rovdyrpolitikk, økofilosofi, biologisk mangfold i kulturlandskapet, økologisk landbruk, jordbrukspolitikk og solidaritet.

Mobilisering

Et viktig delmål for strategien til Grønt Spatak er å gjøre et godt mobiliseringsarbeid. Dette inkluderer både mobilisering innad i NU og NBS og til potensielt interesserte utenfor organisasjonen.

Mobiliseringen innad i NU har i stor grad skjedd i samarbeid med jordbruksgruppa, og også noe med jordbruksutvalget. Grønt Spatak har blitt promotert på landsdekkende arrangement, som landsmøte og årskonferansen. 25-årsjubileet har bidratt til økt oppmerksomhet rundt Grønt Spatak i organisasjonen, som for eksempel en stor feiring av Grønt Spatak under årskonferansen, med bildepresentasjon og festmiddag for de omlag 180 deltakerne.

Det er også svært viktig å nå ut til ungdom utenfor Natur og ungdom. Dette arbeidet har bestått i alt fra innlegg på sosiale media og nettside, annonser i aviser og blader, skolebesøk, arrangement under øko-uka og presseoppslag.

Arbeid med sosiale medier har gitt Grønt Spatak 2046 følgere på facebook. Det er blitt arbeidet aktivt med å lage gode innlegg, og flere av disse har blitt sponset. Dette viser seg å nå ut til mange, og vi har alt fra 500 - 10 000 visninger på facebook-innlegg. Også Grønt Spataks konto på instagram ble brukt aktivt i promoteringsarbeidet. Evalueringen viser at mange av de påmeldte har funnet Grønt Spatak via sosiale medier.

Grønt Spataks nettside blir også aktivt brukt i mobiliseringsarbeidet. Her deles bilder og historier fra tidligere deltakere. Her ligger også påmeldingsskjema, både for deltakere og vertskap. Påmeldingsskjema og informasjon om til jubileumscampen har også ligget ute på nettsiden. Informasjon om støttespillerne til prosjektet er tilgjengelig på Grønt Spataks nettside og på facebook-siden.

Påmeldingen kom relativt jevnt i løpet av våren, og økte kraftig mot påmeldingsfristen 15. mai. Som tidligere nevnt var det 104 som meldte seg på, og endelig antall som dro på utplassering

var 83. Dette var over forventningene, og arbeidet med kontinuerlig oppfølging av alle deltakerne var tidkrevende for koordinatoren. Det manglet en del vertskap, særlig for deltakere som ønsket seg til seters. Noen deltakere fikk derfor sein beskjed om hvor de skulle på utplassering, som igjen førte til noen avmeldinger. I tillegg til dette ble flere vertskap som hadde meldt seg på gjennom nettsiden registrert seint, på grunn av en teknisk feil på nettsiden. Til neste år vil koordinator arbeide for å rekruttere flere vertskap tidligere, da særlig setre.

Mediedekning

Å få gode presseoppslag er et viktig mål for Grønt Spatak, slik når vi ut til så mange som mulig. God mediedekning bidrar til å fremme vårt politiske budskapet, bygge navnene til prosjektet og organisasjonene bak, og viser at bønder og miljøvernere samarbeider for felles mål.

Grønt Spatak fikk mye oppmerksomhet i media i sesongen 2018 knytta til 25-årsjubileet. Grønt Spatak hadde 14 presseoppslag i løpet av sommeren, i følge retriever.no. De fleste omhandlet prosjektets 25-årsjubileum og jubileumscampen arrangert i Hemsedal. Det var i tillegg reportasjer og annonser i blader som Ren mat, Bonde- og Småbruker, Putsj, Universitas og Pengevirke m.fl.

Pressearbeidet og medieinformasjon til deltakerne vil bli prioritert høyere neste sesong, da det var få presseoppslag om deltakere på Grønt Spatak denne sesongen. Det ble ikke satt av mye tid til presseskolering på vårsamlingen, og svært få av de som evaluerte svarer at de tok kontakt med lokalmedia i løpet av oppholdet. Det var derimot 65% av de som evaluerte deltakerne som svarte at de delte innlegg på sosiale media om sitt spatak, som også er god promotering av prosjektet.

Feiring av 25-årsjubileum

Et viktig delmål i strategien til prosjektet i 2018 var å feire Grønt Spataks 25-årsjubileum. Jubileet har bidratt til økt oppmerksomhet rundt prosjektet, både innad i nu og i media, som igjen kan ha bidratt til økt rekruttering. Jubileet ble feiret på NU sin årskonferanse, med festmiddag, taler og foredrag, der omlag 200 ungdommer deltok. Det er også planlagt feiring av prosjektet på NBS sitt landsmøte i november.

Som en stor del av jubileumsfeiringen ble det også arrangert en egen "jubileumsleir - en sommerleir om landbruk og økofilosofi" på gården til Tori Snerte i Hemsedal, 1.-5.august. Snerte var selv grunnlegger av prosjektet for 25 år siden. Planene rundt sommerleiren kom litt seint i gang, og mobiliseringsarbeidet ble derfor noe redusert. Allikevel ble leiren vellykket for de 5 som deltok, med program som inneholdt alt fra økofilosofisk, tilsyn av sau, safting og en egen feiring siste dag, med både appeller og traktorsirkus på plakaten.

Økonomi

I 2017 hadde prosjektet stabil og god økonomi. De økonomiske rammene for 2018 var i utgangspunktet noe strammere, og som en følge av dette ble blant annet prosjektkoordinatorens stillingsprosent redusert fra 80% til 50% på vårsemesteret.

Av våre økonomiske støttespillere fikk vi igjen positivt svar på vår søknad til Miljødirektoratets støtte til konfliktdepende tiltak (rovdyrvilt) og fra Felleskjøpet. Støtten fra wwf rovdryfondet var betydelig mindre enn tidligere år, da fondet ikke delte ut mye midler dette året.

Prosjektet har hatt større utgifter i 2018 enn i fjor, hovedsakelig på grunn av mange påmeldte. Det var budsjettert med utgangspunkt i 70 deltakere på utplassering og 35 deltakere på

vårsamling. Det reelle tallet på antall deltakere oversteg det antatte, så dette ble dermed en større utgiftspost enn forventet. I tillegg ble det også brukt økonomiske midler på feiring av Grønt Spatak 25-årsjubileum. Det faktum at flere deltakere fører til økte utgifter er imidlertid viktig å ta med seg til senere års søknader om økonomiske midler. Dette gir mindre økonomisk frihet til for eksempel å trykke opp nytt materiell, etc.

Oppsummering

Totalt sett var årets gjennomføring av Grønt Spatak en stor suksess. Prosjektkoordinator og ledelsen i Natur og ungdom ser at arbeidsmengden som ble lagt ned i prosjektet gir gode resultater. Vi har mange idéer for hvor veien for Grønt Spatak bør gå videre, og har tro på at prosjektet fremdeles er høyst aktuelt og et svært godt og viktig bidrag til det politiske arbeidet for et spredt, mangfoldig og miljøvennlig jordbruk i Norge.

8.3 Landbrukets Økoløft – felles innsats for økt økologisk produksjon i Norge

Prosjektet er et samarbeid for å snu den negative trenden for økologisk produksjon i Norge. Etterspørselen etter økologisk mat er i dag på mange områder større enn det norsk landbruk produserer. Det betyr at for eksempel frukt, bær eller korn som kunne vært produsert på norske ressurser, i stedet må importeres.

Formålet med prosjektet er å bidra til økt produksjonen av økologiske landbruksprodukter i Norge. Det er første gang landbruksorganisasjonene går sammen i et forpliktende og systematisk samarbeid på dette området. Det unike med prosjektet er det konkrete samarbeidet på tvers av organisasjoner og fagmiljøer. Alle partnerorganisasjoner står samlet bak alle budskap og aktiviteter i prosjektet i et felles løft.

Landbrukets ØKOLØFT er et samarbeid mellom Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Debio, DebioInfo, Økologiske foregangsfylker, Norsk Landbruksrådgiving og Oikos – Økologisk Norge.

8.4 Matnyttig

Med bakgrunn i en økende etterspørsel etter lokalmat og potensialet for en større verdiskaping i landbruket er Matnyttig prosjektet etablert. Det overordnede målet er å øke lokalmatproduksjonen ved at flere råvareprodusenter skal satse på lokal foredling, direktesalg og andelslandbruk. Matnyttig bidrar til Utviklingsprogrammets hovedmål om økt vekst og bedriftsøkonomisk lønnsomhet for lokalmatprodusenter i Norge.

Prosjektet skal gå over 3 år (2017-2019) og skal styrke nyrekruttering av og kompetanseoppbygging hos ”gamle” og nye produsenter av lokalmat, samt inspirere bønder til å etablere og videreutvikle andelsgårder. Prosjektet er finansiert av Innovasjon Norge og småbrukarlaget, med en kostnadsramme på 3,4 millioner.

Gjennom ‘Matnyttig’ skal NBS være en pådriver til nyskaping i landbruket og stimulere til et nasjonalt engasjement omkring lokal foredling, verdiskaping i landbruket og belyse hvilke positive ringvirkninger dette har for lokalmiljøet og familiene som driver gårdene. Dette er et viktig virkemiddel for å gjøre det mer attraktivt å øke produksjonen av mat og basert på norske ressurser. Vi ønsker å fange interessen fra bønder over hele landet, og vi prioriterer spredning av arrangement og kurs tilknyttet prosjektet.

Styringsgruppe

Styringsgruppen for matnyttig er sentralstyret i NBS. Styringsgruppa har jobbet med budsjett og økonomi og handlingsplan for Matnyttig.

Det holdt 5 Styringsmøter der Matnyttig plan og gjennomføring ble tatt opp som tema. Det blir sendt orienteringer om prosjektet til styrets medlemmer på e-post gjennom året.

Referansegruppe

Det er etablert referansegruppe for prosjektet med følgende medlemmer:

Oikos – Økologisk Norge gjennom prosjektleder Andelsbruk, Marte Guttulsrød, HANEN, gjennom leder Bernt Bucher– Johannessen, Lokalmat.no (Matmerk) ved Kai Nilsen, Norsk Gardsost, gjennom Kathrin H. Aslaksby (med Anne Marie Sando som vara) og Bondens marked, gjennom leder Randi Gjertsen.

Det ble arrangert et større møte for referansegruppen mars 2018. På møte ble gruppen oppfordert til å komme med innspill fra medlemmer på hvor skoen trykker for lokalmatprodusenter og hva dette prosjektet kan bidra med å gjøre det mer attraktivt å satse på lokalmat/andelslandbruk.

Matnyttige mobiliseringsmøter fra 01.07.2017 – 30.06.2018

2017

Det ble avholdt 7 regionale møter og 12 mindre møter i perioden 2017. Inkludert Matnyttig seminar på landsmøte. 19 møter med ca. 800 deltagere i tillegg til 4 åpne utarrangement der det er nådd ut til mange deltagere.

2018

Totalt ble det avholdt 20 møter i 2018 frem til 20. juli. 16 av møtene hadde tema REKO-ring oppstartmøter. Til sammen var det ca. 500 deltagere på møtene. 10 av møtene var i regi av fylkeslag eller lokallag i NBS – restene er produsenter som har tatt initiativ til å starte REKO ringer og ønsket et oppstartmøte. Tema ellers utover REKO-ringer har vært generelt om lokalmat, der inspirerende lokalmatprodusenter, ressurspersoner i bransjen holder foredrag om å starte opp og drive lokalmatbedrifter.

Studietur

14 -16 september 2017

Studietur til, Västra Götaland i Sverige med Eidsvoll BS Magne Stenersen. Det ble besøkt 8 gårder som solgte ulike varer gjennom REKO ringer. Det ble også besøkt flere REKO-utleveringer. Formålet med turen var å se om REKO-ringer kunne være noe for Norske produsenter. I samtale med mange produsenter fikk vi en klar indikasjon på at REKO-ringer er en distribusjonskanal som er svært gunstig for lokalmatprodusenter, særlig i en oppstartfase. Konklusjonen ble at vi ville invitere Thomas Snellman til Norge for å introdusere salgskanalen for Norske lokalmatprodusenter, samt få råd om etablering av REKO-ringer.

På en REKO-utlevering er produsenter og kunder i sving på helt vanlige ettermiddager, på parkeringsplasser, grusbaner og torg. Produsentene samler seg med biler med åpne bakluker og hundrevis av kunder strømmer til for å hente sine varebestillinger. Alle varer er forhåndsbestilt og utleveringen er ferdig allerede etter en halvtime. Første REKO-ring utlevering vi besøker

var i Borås, kvelden den 14. Produsenter er på plass, med åpne bakluker fylt opp med fersk mat. Egg, grønnsaker, kjøtt og fisk, ost, yoghurt og brød, for å nevne noe. På det tidspunktet hadde REKO-ringer spredt seg raskt i Sverige og det viser seg at dette har gitt mange muligheter for økt omsetning og bedre lønnsomhet til flere produsenter og mathåndverkere i området.

Matnyttig Innovasjonarena 2017

Innovasjonarena 2017 ble arrangert i regi av Nes og Sørums Bonde- og Småbrukarlag og ble avholdt som et kveldsmøte på Hvam videregående skole 31 oktober.

Møte satte fokus på småskala matproduksjon og muligheter som finnes for alle som produserer lokalmat. Vi tok opp alternative veier for distribusjon og produksjon og ønsket å gi næringen et løft ved å etablere flere markeder. Vi vil gjøre lokalmat mer tilgjengelig for folk flest og vi vil skape en arena som tilrettelegger for det.

Hovedtema for møte var: Hvordan kan vi etablere REKO-ringer i Norge og hvem vil sette i gang?

Vi har invitert Thomas Snellman: vinner av Emblaprisen 'Årets Nordiske Matentreprenør' 2017. Han har skapt en bevegelse gjennom etableringen av REKO-ringer som har gitt småskala produsenter et reelt comeback, både i sitt hjemland Finland og etterhvert i Sverige. I tillegg holdt Anna Haugstad Avdem daglig leder ved lokalmatbutikken Avdemsbue og vinneren av Årets lokalmatgründer 2017.

Også Sofia Maria Bang Elm holdt foredrag om småskala grønnsaksproduksjon, hun driver Avdem Gardsgrønt.

Oskar Lorentzon fortalte om REKO ringer i Sverige og hvordan dette har blitt en utrolig stor suksess for de aller minste produsentene.

Introduksjon av REKO-ringer som del av Matnyttig.

Da det viser seg å være svært nyttig for produsenter i Sverige og Finland med salg gjennom REKO-ringer. Vi besluttet å innlemme arbeid med etablering av REKO-ringer inn i Matnyttig. Innovasjon Norge er svært positive til dette. Mye av prosjektleders tid har gått til å gi råd til lokale ildsjeler der nye REKO-ringer har startet opp. Det ble sendt en melding til Innovasjon Norge endring i prosjektet 12.12.2017. Dette innebærer i praksis at en del møter og tid går til oppstart av REKO-ringer.

Etablerte REKO-ringer i utgangen av juni 2018 var ca 22 stk. der det var ca 50 000 kunder tilknyttet de ulike ringene. REKO-ringe etableringer vekker stor interesse blant lokal presse og fikk i perioden over 30 oppslag i aviser der nye ringer startet opp.

Lokalmatkalender

Det ble produsert Lokalmatkalender med 12 utvalgte lokalmatprodusenter. Det ble trykt opp 1.000 kalendere som ble delt ut og noe salg. Alle utsendinger på landsmøte fikk kalender, samt ble oppfordret til å kjøpe kalendere på landsmøte.

Smaken av hele Norge – Landsmøte 2017

Alle fylker fikk tilbud om støtte for å stille med stand. Hvert fylket ble utfordret til å lage en stand som skulle vise lokalmat fra deres fylke. I tillegg ble det gitt en roll-up til hvert fylke som

også kan brukes på matarrangement i fylkene ved andre anledninger. Alle fylker stilte med stand, med mye positiv respons på utstillingen.

Behov for videreutvikling

Undersøkelser viser at lokalprodusert mat topper lista over hva folk ønsker seg. Det er en motreaksjon mot industrimodellen, hvor maten er frakoblet lokale betingelser og ressursgrunnlag. Den sterke veksten som vi ser i salg gjennom lokalmatsprodusenter og andelslandbruk uttrykker forbrukerens behov for tillitt og nærhet til matproduksjonen.

9 Bonde- og Småbruker

Utgivelser

Antall utgivelser er fortsatt ti i året; åtte vanlige medlemsnummer og to landsnumre (nr 8 høsten 2017 og nr 5 våren 2018). Landsnummer av avisa sendes ut til alle landets registrerte gårdsbruk, samt næringsdrivende som har virksomheter knytta til landbruk og skogbruk. Vårens landsnummer var som vanlig ei oppsummering av vårens jordbruksoppgjør.

Sidetallet øker fortsatt og vi hadde for meldingsperioden et snitt på 40 sider i avisa. Begge landsnumrene hadde 60 sider.

Opplagstallet er fortsatt stabilt, sjøl om opplagstallet for landsnumrene går noe ned som følge av fortsatt færre og færre gårdsbruk. Vi kan til gjengjeld glede oss over noen flere abonnenter på de vanlige numrene i tillegg til de medlemmene som mottar avisa.

Økonomi

Avisas økonomi har vært stabil i mange år. Et forsiktig budsjett med underskudd har hvert år endt med overskudd. Dette skyldes annonsesalget som Mette Lindberg i HSmedia fortsatt tar godt hånd om. Budsjettet er et anslag, mens annonsesalget er avhengig av markedet. Heldigvis er Bonde og Småbruker interessant nok for annonsørene. Det har bidratt til å sikre de gode annonseinntektene.

Distribusjon

Etter at vi valgte å bruke HeltHjem til å distribuere de deler av vårt opplag de dekker, så har vi fått kontroll på kostnadene med distribusjon av avisa. Posten tar stadig mindre del av vårt opplag, det betyr store innsparinger for oss. HeltHjems distribusjonsnett dekker nå godt over halvparten av våre lesere. Og vesentlig større andel av distribusjonen av vårt landsnummer. Vi trøster oss med at når Posten nå velger å satse på enda dårligere distribusjon, så vil ikke det ramme avisa vår.

Avisa trykkes, som de mange seinere år, av Agderposten Trykk i Arendal. Det er vi fortsatt godt fornøyd med.

Bemanninga

Journalist og redaktør Leonid Rødsten er fortsatt avisas eneste fast ansatte. Ansatte i sekretariatet står fortsatt for mye av de administrative oppgavene som å holde orden på økonomien og abonnementsregister blant annet.

Heldigvis har vi fortsatt avtale med Mari Tylden som tar seg av brekking av avisa. Og Mette Lindberg i HSmedia, som nevnt over, sørger for annonseinntektene.

Redaksjonelt

Landbrukspolitik er sentralt for avisa. Sjølsagt utgjør jordbruksforhandlingene, før under og etter eventuell avtale, mye stoff. Årets jordbruksforhandlinger blei noe helt nytt for vår organisasjon; en avtale med en statsråd fra FrP. Det gir ikke noen grunn til å tru at alt er som det bør være i norsk landbrukspolitik. Dette kommer tydelig fram i avisa, ikke minst gjennom engasjerte leserinnlegg fra medlemmer/abbonenter. Disse skribentene bidrar fortsatt godt til å gjøre avisa til en viktig organ for utvikling av organisasjonens politikk.

Gode bidragsytere fra diverse forskningsinstitusjoner bidrar til mye fagstoff. Ifølge tilbakemeldingene blir dette godt mottatt av leserne.

En feilslått rovdyrpolitikk fra Regjeringas (med sterke reaksjoner fra befolkninga representert gjennom ordføreroppør fra rovdyrfylkene nå i høst) plager mange av medlemmene og gir også mye stoff til avisa.

Fortsatt er det mange av de tillitsvalgte som er flinke til å sende inn tips, bilder og litt stoff for å vise noe av det som skjer rundt om i landet. Dette er et godt bidrag for å gjøre avisa mer interessant for flere. Og ikke minst er det et godt bidrag til å holde reiskostnader nede i et stramt budsjett for avisa.

Dessverre har vi ennå ikke fått realisert håpet om en egen ”organisasjonsside” for å vise mer av aktiviteten rundt om i lokal- og fylkeslag. Dette viser seg å være mer krevende enn forventa.

Vi har fortsatt mange gode faste bidragsytere. Gode økonomiske råd får leserne gjennom vår faste spalte fra NBS sin økonomiske rådgiver Svein Løken. Vår egen stuntpoet Arne-Martin Dahle gir gode kommentarer til aktuelle tema med et godt glimt i øyet. Advokat Karoline Henriksen fra Advokatfirmaet Henriksen Grande & Co gir gode og aktuelle juridiske råd. Leserene oppfordres til å komme med spørsmål.

Vår egen ”brannmann” Reidar Isebakke gir små og viktige tips til bønder for å unngå brann. Prosjektleder for ”Matnyttig”, Rebekka Bond, bringer nytt til leserne. Ikke minst om utviklinga av det som kan se ut for å bli en suksess i Norge som i mange andre land, REKO.

I løpet av meldingsåret har vi også hatt ei egen ungdomsspalte som Ungdomsutvalget i NBS har vært ansvarlig for. Kvinneutvalget har også bidratt sporadisk i løpet av året med en tilsvarende spalte. Dette er noe vi håper skal gjøre avisa mer lesverdig.

Nortura leverer fast ei spalte til avisa med informasjon til medlemmene.

NBS er en organisasjon som ser langt utover våre egne landegrensar. Internasjonalt utvalg driver et godt arbeid. Heldigvis bidrar de også til å gjøre avisa mer interessant gjennom mange bidrag fra de aktive i utvalget.

Gjennom vårt abonnement på NPK (Nynorsk Pressekontor) får vi også mye relevant stoff. Dette bidrar også til å dekke opp for avisas ønske om å nynorsk godt representert.

Dønna 14/9-18
Leonid Rødsten
Redaktør

10 Regnskap for laget og avisa

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2017 ble behandlet på styremøte 15. mars 2018. Styret fattet følgende vedtak enstemmig:

«Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på 17.847.252 kroner, driftskostnader på 17.971.108 kroner, resultat av finansposter på 175.634 kroner, og et årsresultat på 51.869 kroner.»

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2017 ble behandlet på representantskapsmøte den 20. mars 2018. Representantskapet fattet følgende vedtak enstemmig:

Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på 17.847.252 kroner, driftskostnader på 17.971.108 kroner, resultat av finansposter på 175.634 kroner, og et årsresultat på 51.869 kroner.

Vedlagt følger regnskap for:

- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Bonde og Småbruker
- Noter til regnskapet
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine fond
- Th. S. Eriksen legat
- Revisjonsberetning for 2017 fra Vekst Revisjon AS

Resultatregnskap samlet

DRIFTINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER

	NOTE	2017	2016
Driftsinntekter m.v.			
Inntekter	(avisen)	2 302 470	2 317 687
Medlemskontingent	(laget)	10 776 759	10 655 463
Økn. støtte Samvirke	(avisen)	312 000	312 000
Prosjekter	1	1 118 449	346 050
Andre inntekter	2	3 337 575	2 947 174
SUM DRIFTSTINTEKTER		17 847 252	16 578 374
Driftskostnader			
Lønnskostnader (laget og avisen)		5 652 387	5 603 406
Driftskostnader	(laget)	1 407 970	1 369 665
Driftskostnader	(avisen)	2 918 744	2 885 671
Kjøp matriell	(laget)	40 737	41 869
Kvinneutvalget		20 978	16 300
Ungdomsutvalget		39 966	12 657
Internasjonalt utvalg		29 761	29 501
Inn på TUNET		0	14 683
Tilbakeført til fylkene	4	4 313 672	4 321 793
Andre kontingenter		93 550	75 415
Tilskudd til avisen		499 992	499 992
Tilsk. Bonde og Småbruker		595 366	566 486
Samlet reisekostnader		1 001 796	1 170 140
Bidrag til samarb. Organisasjoner		80 625	90 625
Prosjekter totalt	5	1 275 474	301 906
SUM DRIFTSKOSTNADER		17 971 018	17 000 109
DRIFTSRESULTAT		-123 766	-421 735
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Aksjeutbytte		0	0
Renteinntekter		175 634	141 939
RESULTAT AV FINANSPOSTER	14	175 634	141 939
ÅRSRESULTAT	15	51 869	-279 796
OVERFØRINGER			
Overført fra Egenkapital		51 869	-279 796
Overført fra "Avsetning til fremtidige prosjekter":			
SUM DISPONERINGER		51 869	-279 796

Resultatregnskap Laget				
	Note	2017	Budsjett 17	2016
DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER				
Driftsinntekter m.v.				
Kontingenter		10 776 759	10 856 000	10 655 463
Salg av matriell		12 205	0	13 355
Tilskudd fra Landbr.samvirke		489 645	489 000	489 750
Div innt.		1 751 616	1 632 000	1 421 591
SUM DRIFTSINNTEKTER		13 030 225	12 977 000	12 580 159
Driftskostnader				
Lønn fast-ansatte, inkl feriepenger		3 305 118	3 624 621	3 240 870
Honorar,tillitsvalgte, inkl feriepenger		710 111	1 075 809	731 455
Arb.g.avgift		660 735	500 204	634 782
Pensjons/yrkeskedeforsikring		297 567	313 000	274 333
Andre personalkostnader		1 317	-233 052	8 802
Ovf Prosjektene:		171 349	-92 062	53 647
SUM LØNN		4 974 849	5 188 520	4 943 889
Husleie / strøm		765 872	762 000	753 660
Vedl.hold / rep.		319 550	316 000	334 101
Kontorrekv.		127 975	187 000	92 371
Telefon og porto	3	253 467	250 000	222 348
Internettkostnader		96 513	104 000	87 902
Andre adm. Kostnader		117 041	0	146 490
Revisjon		143 750	85 000	122 500
Ovf til Bonde og Småbruker		-362 314	-341 000	-345 107
Ovf til Prosjektene:		-53 884	-25 000	-44 600
SUM ADM. KOSTNADER		1 407 970	1 338 000	1 369 665
MØTER OG REISER		948 230	955 000	1 110 458
Medlemskontingent		3 168 440	2 978 000	3 210 479
Sokr. Lønn til fylkene		540 000	540 000	540 000
Medlemsverving		29 500	0	31 500
Annen støtte til fylkene		282 274	290 000	286 814
Målrettet møtevirksomhet		293 458	560 000	253 000
SUM TILBAKEFØRT TIL FYLKENE	4	4 313 672	4 368 000	4 321 793
Kjøp av matriell		40 737	50 000	41 869
Tilskudd til Bonde og Småbruker		499 992	500 000	499 992
Tilskudd til Bonde og Småbruker		595 366	574 000	566 486
Kontingent ECVC		93 550	70 000	75 415
Ungdomsutvalget		39 966	30 000	12 657
Kvinneutvalget		20 978	30 000	16 300
Internasjonalt utvalg		29 761	30 000	29 501
Inn på Tunet utvalget		0	0	14 683
Bidrag til samarb. Org.		80 625	65 000	90 624
SUM ANDRE DRIFTSKOSTNADER		1 400 974	1 349 000	1 347 527
SUM DRIFTSKOSTNADER		13 045 696	13 198 520	13 093 332
DRIFTSRESULTAT		-15 471	-221 520	-513 173
Nto. Finansinntekter	14	175 634	145 000	141 939
ÅRSOVERSKUDD/UNDERSKUDD	15	160 163	-76 520	-371 234

Resultatregnskap Bonde og Småbruker
--

	Note	2017	Budsj. 2017	2016
DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER				
Driftsinntekter m.v.				
Annonseinnt., landsnr og vanlig nr.	6			
Avisabonnement		2 193 958	2 100 000	2 212 940
Andel kontingent fra NBS		108 511	110 000	104 746
Tilskudd fra landbr.samvirke		499 992	500 000	499 992
Tilskudd fra laget	2	312 000	300 000	312 000
SUM DRIFTSINNTEKTER		595 366	575 000	566 487
		3 709 828	3 585 000	3 696 165
Driftskostnader				
Lønn, honorarer, arb.g.avg, feriep. m.v				
Lønn ovf fra laget		677 538	790 000	659 517
Trykking		233 052	230 000	221 379
Provisjon annonsesalg		411 652	500 000	410 422
Setting av avisen		679 671	615 000	689 078
Aviser, tidsskrifter		156 800	150 000	156 200
Administrasjonsutg		4 975	4 000	5 181
Telefon		362 314	345 000	345 107
Porto		8 200	17 000	11 729
Reisekostnader		962 491	1 000 000	953 976
Kontingent / abonnement		53 566	75 000	59 682
Kurs/data/oppgradering		19 897	18 000	18 263
Andre kostnader		4 900	20 000	0
Kjøp av adresser		154	0	2 077
SUM DRIFTSKOSTNADER		74 638	75 000	72 259
		3 649 848	3 839 000	3 604 870
DRIFTSRESULTAT				
		59 979	-254 000	91 295
FINANSINNTEKTER OG KOSTNADER				
Ekstraordinære utgifter				
RESULTAT	AV			
FINANSPOSTER		0	0	0
		0	0	0
ÅRSOVERSKUDD /				
UNDERSKUDD	15			

Balanse Samlet
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	Note	2017	2016
OMLØPSMIDLER			
Kundefordringer	8	357 480	241 738
Andre fordringer	9	44 841	219 557
Aksjer	11	202 500	202 500
Premiefond Gjensidige	12	232 681	321 448
Likvider	7	6 964 091	6 133 317
SUM OMLØPSMIDLER		7 801 593	7 118 560
SUM EIENDELER		7 801 593	7 118 560
GJELD OG EGENKAPITAL			
Egenkapital		4 867 239	4 815 370
Avsetning til fremtidige prosjekter	13	600 156	600 156
SUM EGENKAPITAL	16	5 467 395	5 415 526
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		420 937	240 524
Annen kortsiktig gjeld	10	829 333	452 569
Offentlige trekk og avgifter		442 512	416 812
Påløpne feriepenger		641 416	593 129
SUM GJELD		2 334 198	1 703 034
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		7 801 593	7 118 560

Oslo, 15.03.2018

Styre i Norsk Bonde-Og Småbrukarlag

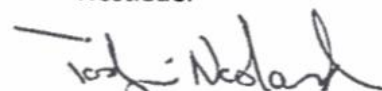

Olaf Godli
Daglig leder

Ann Merete Furuberg
Styreleder

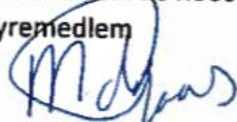

Elin Bergerud
Nestleder

Kathrine Kinn
Nestleder

Kjell Erik Brandstadmoen
Styremedlem

Torbjørn Norland
Styremedlem

Marielle Vink de Roos
Styremedlem

Arne Lofthus
Styremedlem

Norsk Bonde- og Småbrukarlag Noter pr. 31. Desember 2017

Note 0 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS 8 - God regnskapsskikk for små foretak.

Inntektsføring ved salg skjer på leveringstidspunktet. Tilsagn inntektsføres når bevilling er gitt.

Prosjekter som fortsetter utover 31.12. periodiseres.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen.

Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Aksjer er vurdert til kostpris eller virkelig verdi.

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

		2017	
Note 1	Prosjekter		
Gardsbruk .no	Salg matriell	2 200	
	Landbruks og Matdep	255 000	
Matnyttig	Innovasjon Norge	825 000	
Ungdomsseminar	TINE SA	10 000	
	Hedmark BS	26 249	
		<u>1 118 449</u>	
Note 2	Diverse inntekter		
Forsikringsprosjekt		1 631 125	Laget
Salg Matriell		12 205	
Landbrukssamvirke		489 645	
Lotteri		10 891	
Airclim		36 351	
Overført til Bonde og Småbruker		499 992	Avisen
Tilskudd fra laget (avisen)		595 366	Avisen
Øikos-Økologisk		62 000	
		<u>3 337 575</u>	
Note 3	Telefon og porto		
Telefon		115 083	
Porto		138 384	
Telefon og porto laget		<u>253 467</u>	

Note 4**Tilbakeført til fylkene**

Møtetilskudd	293 458
Tilskudd til fylkessekretær	540 000
Støtte fra Gjensidige	282 274
Medlemsverving	29 500
Kontingent til fylkene	2 093 832
Kontingent til lokallagene	1 074 608
	<u>4 313 672</u>

Note 5**Prosjekt**

Gardsbruk.no	282 757
Matnyttig	992 717
	<u>1 275 474</u>

Note 6**Bonde og Småbruker**

Det er utgitt 10 nummer av Bonde og Småbruker i 2017. Av dette er 2 såkalte landsnummer og 8 medlemsnummer

Annonseinntekter og trykkekostnader for utsendelse av landsnummerene er ikke skilt ut i egne poster i regnskapet.

Note 7**Bundert bankinnskudd**

Av likvide midler utgjør kr. 263.366,- bunden kapital, som står på egen skattetrekkkonto.

Dette dekker skyldig skattetrekk pr. 31/12.

Videre er det innsatt kr. 354.939 på egen depositumkonto som sikkerhet for husleie.

Note 8**Kundefordringer**

Kundefordringer Annonser	372 480
Delkrederavsetning	-15 000
	<u>357 480</u>

Det er avsatt kr. 15.000 for dekning av usikre fordringer som for i fjor.

Note 9**Andre kortsiktige fordringer**

Epost-Fylkene	8 361
kortsiktige fordringer	22 205
Egenbet. LM	4 495
Feil refusjon	-8 753
Div. kortsiktig fordringer	18 532
	<u>44 841</u>

Note 10**Annen kortsiktig gjeld**

Annen kortsiktig gjeld	159 200
Savnet kontonr/Tilbakeført feilkonto	19 037
Tilbakeholdt kontingent	830 539
Periodiserte leverandører	-110 923
Reisefordeling	-35 655
Landsmøte	-37 625
Midler Grønt Spatak Jubileum	21 955
Midler til Ungdomutv.	6 692
Studietur,landbrukspolitikk 2017	-23 887
	<hr/>
	829 333
	<hr/>

Note 11**Aksjer m.m**

Regnskapsverdi er satt til kr. 202.500, etter laveste prinsipp verdi.
Posten omfatter aksjer kr. 2.500 og andel i Landbrukets Dataflyt SA med kostpris kr. 200.000

Note 12**Premiefond Gjensidige**

Innskuddfond Gjensidige	232 681
-------------------------	---------

Note 13**Avsetning til fremtidige prosjekt**

	1/1-2017	Avsatt	Omdisponert	Benyttet	31/12-2017
Avsetning Gardsbruk	31 250				31 250
Styrke Sekretariatet	150 000				150 000
Levende lokallag/Oppplæring/rekrutering		200 000			200 000
Bonde og Småbruker	118 906				118 906
Generalsekretærens disp	100 000				100 000
Avsatt til Interne utvalg	0				0
Avsatt LM 2013	0				0
Artikkelsamling	0				0
Fylkesledermøte juni	0				0
	<hr/>				
	600 156	0	0	0	600 156
	<hr/>				

Note 14**Finansinntekter / kostnader**

Bankgebyrer	-33 925
Renteinntekter	209 559
	<hr/>
	175 634
	<hr/>

Note 15**Forklaring av årets resultat**

Årets samlede resultat på	51 868	fordeler seg slik:
Bonde og Småbruker overskudd	59 979	Avisen
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	160 163	Laget
Prosjektresultat:	0	
Gardsbruk.no	-557	
Matnyttig	<u>-167 717</u>	
	<u>51 869</u>	

Herav brukt kr. 0- av avsatte midler

Note 16**Egenkapital**

	01.01.2017	endring	Årets	31.12.2017
	Egenkapital	Prosjekter	Resultat	Egenkapital
Pr 01/01/17	4 815 369	0	51 869	4 867 238
Avsetning prosjekter	600 156	0		600 156
Pr 31/12/17	<u>5 415 525</u>	<u>0</u>	<u>51 869</u>	<u>5 467 394</u>

Aksjonsfondet		
Norsk Bonde- og Småbrukarlag		
	2017	2016
Beholdning 1/1	42 332,00	63 636
Mellomregning NBS	0,00	0
	<u>42 332,00</u>	<u>63 636</u>
Inntekter		
Harald Ove Foss	1 810,21	
Nord-Trøndelag BS		5 000
Vestfold BS		1 187
Renteinntekter	111,93	264
Sum inntekter	<u>1 922,14</u>	<u>6 451</u>
Kostnader		
Norges Profil		27 755
Honnigurtfrøaksjonen 2017	4 000,00	
Reiseutg. Aksjon 2017	7 073,60	
	<u>11 073,60</u>	<u>27 755</u>
Resultat, underskudd	<u>9 151,46</u>	<u>21 304</u>
Beholdning 31/12	<u>33 180,54</u>	<u>42 332</u>
Balansen pr 31.12 består av følgende:		
Bank 8101 66 12170	<u>33 180,54</u>	<u>42 332</u>
Sum	<u>33 180,54</u>	<u>42 332</u>

Th. Eriksen Lies Legat
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2017	2016
Beholdning 1/1	<u>651 682</u>	<u>667 317</u>
Inntekter		
Renteinntekter	<u>14 663</u>	<u>14 365</u>
Utgifter		
Utdelt av fondet	<u> </u>	<u>30 000</u>
Resultat	<u>14 663</u>	<u>-15 635</u>
Beholdning 31/12	<u>666 345</u>	<u>651 682</u>
Består av følgende innskudd:		
Felleskjøpet	<u> </u>	<u> </u>
8101.05.02829	<u>666 345</u>	<u>651 682</u>

Heges Minnefond
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2 017	2016
Beholdning 30 / 01	6642	6642
Inntekter		
Renteinntekter	<u>50</u>	<u>50</u>
Resultat, underskudd/overskudd	<u>50</u>	<u>50</u>
Midler overføres til Ungdomsutvalget	<u>6 692</u>	<u>6 692</u>
Består av følgende innskudd:		
Bank 8101 2201 338	<u>0</u>	<u>6 692</u>

Partnere:

Registrert revisor Syver Tønnesen

Registrert revisor Per M. Michelsen

Registrert revisor Daniel Rypdal

Medlemmer i Den norske revisorforening

Til besluttede organer i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

UAVHENGIG REVISORS BERETNING 2017**Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet***Konklusjon*

Vi har revidert årsregnskapet for Norsk Bonde- og Småbrukarlag som viser et overskudd på kr 51 869. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Besøksadresse:
Vekstsenteret
Olaf Helsets vei 6

Postadresse:
Postboks 150 Oppsal
0619 Oslo

Telefon:
22 38 38 38

Internett/ E-post:
www.vekst-revisjon.no
revisor@vekst-revisjon.no

Organisasjonsnr:
960 132 734 MVA

Vekst Revisjon AS

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

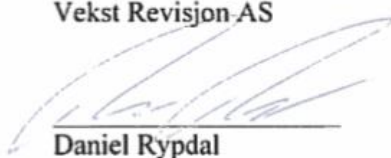
For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til <https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, den 24. april 2018
Vekst Revisjon-AS

Daniel Rypdal
Registrert revisor

Notater

Notater

NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Telefon: 22 00 59 10

Akersgata 41, 0158 OSLO

Internet: www.smabrukarlaget.no

E-post: post@smabrukarlaget.no